...z misericors
...potes tecum. q.
...oiz q es sup oes
...ij. Tu es de⁹ ui
...bona voluntate.
...e fortitudo mea
...ga meu⁹ z libator
...dixerat bte virgini
...d Ouid. i epla.
...puerilibus annis.
...cor.

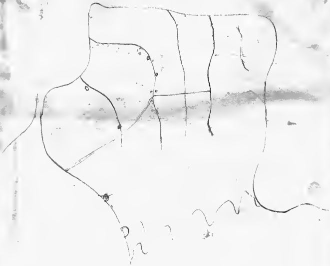
...e bndictois
...o maria int mu
...super mulieres
...dz Lu. j. Bndi
...de scda ibidem
...i figura Judith
...celso p oibus mu
...plex bndictio sic
...dicta int mlieres
...uenit cum statu
...t virgo icorrupta
...pugata. cu vidu
...Di ei tpe passio
...no e verisile q
...facta qnq gena
...uencula. Prope
...bi puenire illud
...ta. i. i piugati q
...tois. z i isti here
...sibus deu ptepla
...te radices. i. i v
...istiret ppt suam
...as i via imacu
...pis ei b. virgo ra
...cte votu emittes
...lieret magistra z
...bndicta i mlie
...z meritaz. Jpa
...feminaz. habuit
...iugati. fructu se
...fructu cetesimu q
...dei fuit sic lapis
...e. n tm e totus in
...toti edificio. Jpa
...fecuditate. i nu
...ractoz. z i nuero
...i nec ex toto fuit
...pta. nec ex toto i
...i spos a sociata
...uit fecuda. quis
...eminet vniuis.

...es mulieres: accipientes qd da singu...
...ullegiu qd ipa hz respectu oim mlieZ. s. vgi
nu: viduaz z piugataz. qz qcqd boni fuit i
eis ipa huit. qcqd do mali ipsa vitauit. In
vginitate ei est vnu bonu. s. itegritas carnis.
z vnu malu. s. sterilitas plis. Silr i viduita
te e vnu bonu. s. libtas ai. z vnu malu. s. soli
tudo psortij. Silr i piugio e vnu bonu. s. fe
cunditas plis. z vnu malu. s. corrupto carnis
Bta aut maria fuit virgo sine sterilitate. vi
dua sine solitudine. z piugata sine corrupti
one. Uel fuit bndicta sup oes mlieres. s. sup
vgies portate. qz pma vginitate puauit. z pu
ritate. qz p⁹ deu maiore puritate huit. z fecu
ditate. qz virgo z mr extitit. Fuit qz bndicta
sup viduas. qz fuit i oroibus feruetissima. in
ogibus pietati magi assidua. z i castitate ma
gis pura. Fuit at bndicta sup piugatas. qz
i ea fuit ples dignior. fides itegrior. z sacrm
. i. hitatio idiuisibilior. Sz d isti bndictoi
bus diffusi⁹ z clari⁹ dicem⁹ j. i hac eade pte.
¶ Aliter qz pt accipi ista triplex bndicto q dz
bndicta int mulieres. i mulieribus. z sup mu
lieres. Pria em mlier supbiuit vsqz ad deu
id e. vsqz ad diuinitati appetitu. Cotra deu. i.
pt dei peceptu. z sup deu. i. h. s. q noluit id qd de
us voluit ea velle. z io volutate sua sup dei
volutate posuit. z qz sic supbiuit. io maledi
cta fuit. Bta aute Maria huiliauit se vsqz
ad mlieres p pformitate. qz taqz vna illaru
se eis pformabat. sic patet in sui purificatoe
z io bndicta fuit int mlieres. huiliauit etia
se pter mulieres. i. ppt eaz salute. Nam qd
Eua supbiedo abstulit: marie huilitas mu
lieribus restituit. z io fuit bndicta i mlieribus
Huiliauit etia se int mlieres qn se ancillam
appellauit. z io bndicta fuit sup oes mlieres
qz q se huiliat exaltabit. Lu. xviij. De bndi
ctoe etia ei⁹ in mulieribus dic Bern. vbi sup
Bndicta tu in mulieribus. q generale mlieZ
euasisti maledictoem. vt nec sterilis maneas
nec cu dolore parias. Cocipies qppe sine cul
pa. grauida eris sz n grauata. paries sz non
cu tristicia. nescies viz sz gignes filiu. illius
eris mater cui⁹ deus est pr. paterne charitati
ris erit corona tue castitati. Sapia paterni
cordis erit fruct⁹ vteri vginalis. deu deniqz pa
ries z de celo p cipies. De bndictoe int muli
eres dicit Petrus rauen. super Missus est.
Uere bndicta inter mulieres q celo fuit ma
ior. terra fortior z orbe latior. deu nqz quem
mud⁹ no capit sola cepit. portauit eu q por

E Benedicta i mulieribus ex ...

...Josue et... ...genitoris pa
...mutare. demones ...gare. ifirmos sanare z
mortuos suscitare. tn oia ista magna exce
dit mysteriu icarnatois qd e ifinite potetie.
io recte dz dns tecu. s. pr. qz fecit tibi magna qui
potes e. Lu. j. Scdo dns fili⁹ q e dei v⁹ z sa
pietia. vt dz. j. Co. ij. tecu e q te ifinita sua sa
pietia fabricauit. iux illd Prou. ix. Sapia
edificauit sibi domu. Dns qz spussctus tecu
q ex dilectoe z amore i te descedit. z filiu dei i
carnari fec. iux illd Jsa. lxiij. Spussctus du
ctor ei⁹ fuit. Predicta at oia pfirmat Bern.
vbi s. dices int alia. Cu dns sit cu oibus scis
spealit tn e cu maria. cu q vtqz tata ei psen
sio fuit vt illi⁹ n solu volutate sz et sibi carne
piugeret. z de sua vgine sba vnu xpm effice
ret. l pot⁹ vn⁹ xps fieret. q tn nec tot⁹ de deo
n tot⁹ de vgie. tot⁹ tn dei z tot⁹ vgis esset. nec
duo tn filij: sz vn⁹ vtriusqz fili⁹. Ait itaqz an
gel⁹. dns tecu. n tm dns fili⁹ tecu que carne
tua iduis. sz etia dns pr tecu q genuit quez
pcipis. z de spussctus tecu: c⁹ pute generas
vgo pmaneb. Btus at Maxim⁹ i qda ser
mone ait. Dns tecu i mete. tecu i vetre. tecu
i vto z tecu i auxilio. Nos at dicere possum⁹
vgini. Tecu dns pr e sposa feta es. tecu fili
us cui⁹ venerada mr es. tecu spussctus cui⁹
sacrariu electa es. tecuz pr e cui⁹ q anqz esses
te elegit i filij sui mrem. Un tu dicere potes
illd Prou. viij. Ab eino ordiata su. Tecu
fili⁹ que noue mesibus i vto tuo sacratissimo
portasti. tuo lacte pauisti z educasti. Tecuz
spussctus q e dator graz z caput iflues i nos
z te collu fec p qd gre descedut. z sicut stoma
chu cibus n nisi p collum mittit. sic n nisi p te
nob gra destinat. Hic spsus celestis te alloqt
Can. vij. di. Collu tuu sicut turri eburnea.
¶ Sic aut angel⁹ dixit gedeoni vt hz Judi
cu. vj. Dns tecu viroz fortissime. sic dixit ti
bi. dns tecu mlieZ fortissima. purissima. et
scissima. Ille ingz dns de q dz Deut. x. De
us deoz z dns dnantu. de⁹ magn⁹ z potes z
terribil. z cu Judith. ix. dz. Tu es ipe de⁹ m
pteris bella ab initio. z dns est nome tibi
Et. xvj. eiusde. li. c. Adonai dne de⁹ magn⁹
es tu z pclarus in pute tua. z que nemo su
perate pot. De ipo etia dz ps. xx. Dni est re
gnu: z ipe dnabit getium. Et ps. xxiij. Dns
fortis z potes. dns potes i plio. Et ibidem.
dns pututu ipe e rex glie. Et ps. xxxiij. Dne

...tas. q in qt sui li. c. vj. dicens. T
tem sup soliu excelsum z eleu
ois terra maiestate ei⁹. Dns h
te adimpleuit illd Jsa. xxxiij.
dns legifer noster. dns rex n
saluabit nos. Et illud eiusde
erit ampli⁹ sol ad lucendu p d
lune p nocte illumiabit te. s
luce sempiterna. z deus tu⁹ in g
vero virgo gloriosa potuisti d
re que tecu esse audiebas illud
xiij. Tu dne vniuersitatis q nul
q es dns oium z diues i oes q i
Rom. x. q es dex regu z dns dn
habes imortalitate z luce habit
le. que null⁹ hoim vidit nec vid
honor z glia z ipiu sempit⁹ n
q habes i vestimeto z i femore t
Rex regu z dns dnantiu. Apoc
te cu hac paupcula ee z hitare
em dicat poeta. q. metham. No
nec i vna sede morat Maiestas
maiestas tua cu tato amore mec
lectat. Et io postqz tu vis ee mec
semp fui. ita z sp volo esse tecu. T
oipotes es merces mea magn
tu es fortissim⁹ de⁹ spirituum vn
Nu. xxij. z no e ali⁹ de⁹ in celo ve
sit facere opa tua z pparari forti
Deut. iij. Tu de⁹ me⁹ es spus ico
nec mebri distinguer. nec mole ce
iiij. c. q da. h. antropomorphite. q i
das nob ad bn agedu. xx. di. c. sc
c. si fuent. de pse. di. iiij. c. aliud est.
c. eu no sit in hoie. Tu es de⁹ dns
aliq peto. ca. iij. de simo. z. xxvj. q.
salutatore. Tu es de⁹ in q viuim⁹. m
z sum⁹. c. n obsuet. xxvj. q. vij. Tu
es ignis psumes z emulator. Deu
es de⁹ fidel z absqz vlla iniqtate. ul
Deut. xxxij. Tu es de⁹ ppici⁹ z clem
ricors z loganimis z multe misatio
ix. Tu es rex ois terre de⁹. ps. xlvj.
adiutor ns in etnu. ps. lxj. Tu es t
qt ppha. ps. lxxij. qz bon⁹ isrl de⁹ h
sunt corde. Tu es de⁹ cordis mei z p
us i eternu. Ibidē. Tu es de⁹ rex m
q mo ogaris salute i medio tre. ps.
deus meus qs filis erit tibi. ps. lxxxij.
de⁹ absodit⁹. Jsa. xlv. Tu es dns

Defensio Astronomiæ habita
per Clarissimum philoso
phum Gabrielem Piro
uanum Patritium
Medíolanēsem.

Cum Gratia Et Priuilegio.

Chaues

Illuſtri:& Excelſo Principi Io. Iacobo Triuulrio Alexander Minutianus Saluté & chriſtianiſſimi Regis Gratiã inoffenſam.

Q ui faciunt Illuſtriſſime Princeps : ut eorum nomina:qui aut
ſanguinis neceſſitudine ſibi deuincti ſint :aut illuſtri aliqua uir
tute alios ſibi obnoxios reddiderunt: claro litterarũ monumẽ
to poſteritati celebrentur:ii eximium pietatis genus exhibent:&
eternũ. Id quod tibi doctorum uirorum clariſſima ingenia exhi
bere cogis:dum p̃ſentiſſimo animi uigore ea efficis cotidie:quæ
litterarii fabri omni ære perenniora exædificent:Inter quæ uetu
ris ſeculis erit maxime ſpectandũ : q; Lodouico Galliarũ Regi
potentiſſimo : & uirtutũ ſpectatori exactiſſimo egregiis tuis &
pacis & belli artibus aduerſus prementem inuidiam te ducem
egregium & cõſiliarium ſingularem probas . Q ua quidem pie
tatis opinione commotus eximius uir Michael Pirouanus Ga
brieli fratri Litterariũ hoc ſubſtruxit trophæum : cuius materia
& opera & ſi ipſius fratris erant:quia tamen diſiecta & rudia ia
cebant:ei potius q̃ Gabrieli ſtructurã hanc acceptam referimus
qui in totius operis conſultationem Hieronymum Aplanum
philoſophum acutiſſimum adhibẽs:ipſius auctoris labores &
diſſiparas uigilias ita digeſſit: cõpoſuit :& perfecit :ut Gabrielis
anima in ipſius pectus ex Pythagoræ ſententia cõmigraſſe cre
diderim. Neq;.n.aliter fonnã ullã acceptura uidebãtur.adeo oĩa
& interrupta pendebant:& crebris ruinis diſcerpta reconcinatõ
nẽ omnem prorſus deſperabant . Huius ergo uiri laboribus :
& ptinaci ſtudio cum effectum ſit:ne Gabrielis lucubrationes
deperirent:quis negauerit tam clara hæc monumenta fratris pie
tati:qui Hyeronymũ uirũ doctiſſimũ:ac ipſius auctoris diſci
pulum gratiſſimum ad hos labores impulerit: referenda eſſe?
Q uæ ut alicuius magni quoq; principis p̃ſidio cõmuniant̃ tu
in primis pientiſſimo fratri occurriſti:cum quod ſua erga te fide
oĩa a te ſperat:tũ quod Gabrielis iudicia q̃ ueriſſima ſæpe exper
tus:ipſum philoſophiam omnem tã diuinam q̃ humanã opti
me calluiſſe noſti. Et enim Illuſtriſſime Princeps & ſi in te ipſo
teres totus atq; rotundus ex te ſemper pependiſti:ac propria uir
tute ad ſupremos honorum gradus tibi euadendum eſſe exiſti
maſti:q; ſapientem:fortem:& conſtantem uirũ aſtris dominari

ab ineũte ætate didicisti: Gabriele tũ p̄dicēte uariã & insignẽ fortunã tuã ex celorũ aspectibus: quos excellētissimus hic Astrologus excelso dep̄hēdit aīo: p̄sensisti. Cõsultabat'a maximis & potentissimis subinde uiris: qui euentu certissimo ipsius responsa Delphici Apolinis oraculo ueriora cognouerunt. Vnde factũ est ut eorum liberalitate & nominis & rei q̄ plurimum sit adeptus: Et Ludouici regis christianissimi indulgentia honestissimis comitatus Decũ titulis fuerit insignitus. Tuo ergo patrocinio Illustrissime Princeps tam Illustria Gabrielis monumenta defende: ita ut qui astrologorũ dogmata ne meracissime nugæ & anilia deliramenta habeantur constantissime defendit: præsidio tuo communitus oppugnantium tela minime reformidet Vale armorum decus & litterarum columen. Mediolani. tertio nonas Iunii. M.D.VII.

GABRIELIS PIROVANI PHILOSOPHI EXCELLENTISSIMI DE ASTONOMIAE VERITATE OPVS ABSOLVTISSIMVM

i

N uestibulo sermonis:in quo dicta sparsim a stronomorum obscura:uel præpostera in una quaqꝫ parte astronomiæ aggregare:& coordinare proposueram quo facilior cognitu doctrina eēt:& obseruabilior: magnitudine rerum obstupui: eoque res difficilior uisa estꝗ in me tenue sit ingenium: & sermo subtilis:& contradicentium tanta auctoritas dicendiqꝫ copia: ut frustra omne opus scribendi uel colligendi uideretur:nisi contradicentium rōnes de medio tollerent. Quo fit ut trepidus:anceps: facinus uel temerariū cepisse uideri possim:& me ipsum (ut uerum loquar) o fidelis Angele frequēter seuera obiurgatione reprehendi. Verum trepidationem meam hortatio fidelitatis erexit:coegitqꝫ ueritas aggredi: quod sæpe ex diffidentia sermonis deserui. Fauente ergo primā ueritate: quæ uniformis omnium bonorum ē manatio:a qua ueritas: & quæcūqꝫ perfectio:& omne bonum:quibus res distingūtur: manant etiā impartita:agredior respōdere hiis qui totam uim astrorum sua auctoritate ac disputationibus:uel potius imputationibus conantur euertere: &(ut ita dixerim) diuinam hāc scientiam: & facile omnium naturalium primam:cum ad istam omnes aliæ primi gradus certitudinis scientiæ coordinētur:putant se posse elati sermonis auctoritate scientia & eloquentia perfringere uel suspendere: quos sicuti ego iudico:& ueritas ipsa testatur:nō falsitas doctrinæ ad hoc impulit:sed eorum partim:ut homines ad falsam religionē conuersos:& ad naturalia solū intentos:ad ueri dei cultum euocarent:Christumqꝫ unicum dei filium in plenitudine temporum missum postea colerent:& adorarent:christianamqꝫ religionem uerā obseruarent:& ampliarent: persuaderentqꝫ hominibus modo non naturalibus scientiis:nec astrorum cognitione & obseruatione:sicut a principio ante legem cōditam: uel uerbi incarnationem opus fore:cum satis hominibus sua largitate deus naturalia illa magnifica entia inspirasset:ut se mundi conditorem cognoscerent:colerent:& amarent:cultumqꝫ demonum fugerent:

uel respuerent:& uti falsum relinquerent:quod cum a pluribus uel fere ab omnibus neglectum accepisset: abominationemq; falsorum deorum abūdāte uidisset: misit unigenitum filium su um dominum nostrum Iesum Christum:cuius Dei uiui cogni tione:uisione:palpatione etiam ex condigno medio ad eternam beatitudinem posse peruenire deberent & sperarent:nec dubita rent:sed sic etiam omnia mundana deserendo ardentius Deo Ie su Christo toto corde seruirent: aduertentes insuper postea illa tempora mala:in quibus demones colebantur: naturalibus sci entiis imbuti(ut Eusebio placuit) cum ex astronomia futura uaticinādo aliquid in se diuini esse apud indoctos autumabāt: qui tamen facile apud doctos huius scientiæ cōuinci paterent: non deos esse: sed ea naturaliter(ut in processu dicetur)præui disse:Partim uero contra hanc studia contradicendi sollicitant: cum certis ac diffinitis rebus:quas non tantum mente uel ratio ne cernimus:sed ipsa oculorum acie aspicimus: argumentatio num pugnaci dicentia resistatur: qui tamen quanto uehementi us pugnant:& persuadēdi uias quærunt:tāto fidem astrologiæ uehementius fortiusq; cōmunire & corroborare probabimus. Neq; enim eius esse uera essentia: nisi cōtra eam tantis argumē torū uiribus contenderetur: cementoq; ueluti aureo cōprobare tur. Animaduerte ergo duo hæc contradicentium genera o fide lis Angele. Fidelis. Animaduerti inquā:sed(ut uideo)durā admodū puinciam cepisti. Astro . Hac de causa me ipsum sæpe reprehēdi. Deus adiutor ueritati est. Audiamus genus pri mum cum id auctoritate:scientia:ac eloquentia præpolleat: cui si Deo fauente respōsum fuerit: ipsi immortales agemus gratui to gratias:& secūdo facile responsa patebunt: quibus perfectis idonea quæ ad cognitionem astronomiæ iudiciariæ coueniāt: diligentius explanare curabo:si cōcordem cum Christo: & eius orthodoxa fide astrorum scientiam prius fecero: fundamentis iactis:quod posse non despero. Accede ergo: & quæ primi ge neris auctores adducunt contra astrorum scientiam ostende se riatim:& paucis si pōt. F. Audi ergo attēte:& arrige aures. In quiunt primum (ut ab excellentioribus trahant originem) cau sam regnorum:& maxime Romani Imperii:nec fortuitam :nec stellarum positione:quod fatum appellant:cōsistere: nec fuisse.

Nam dicunt fortuita esse: quæ uel nullas causas habent: uel nõ ex aliquo rationabili ordine uenientia: & ea fatalia quæ præter Dei & hominum uoluntatem cuiusdam ordinis necessitate uel ui positionis stellarum contingant. Cum ergo constet prorsus diuina prouidentia regna cõstitui humana: merito nec fortuita nec fatalia esse relinquuntur, præsertim si ex usitata loquendi cõsuetudine homines quando audiunt fatum: nõ nisi uim positionis siderum intelligant: qui quidem ab auribus hominum sunt repellendi. Illi uero qui per fatum intelligunt uim positionis siderum quodammodo decernentium qualisquisque sit & quid boni uel mali accidat sed ex Dei uoluntate pendere confirmant easdemq; stellas putant habere hãc potestatem traditam sibi ab illa summa potestate: ut uolentes ista decernant, magnam celo iniuriam faciunt: in cuius ueluti clarissimo Senatu ac splendidissima curia opinantur scelera faciẽda decerni: quale deinde iudicium de hominum factis Deo relinquitur quibus celestis necessitas adhibetur cum dominus ille sit siderum & hominum. Aut si dicunt stellas accepta a summo Deo potestate non arbitrio suo ista decernere, sed in talibus illius omnino iussa complere ita ne de ipso Deo sentiẽdum est quod indignissimum est de stellarum uoluntate sentire. Astro. Est ne aliud adiiciendũ huic prio. F. Imo nec mathematicos ut debent loqui concedunt & a philosophis accipere opportere sermonis regulam ad ea pronuncianda quæ in siderum positione se putant reperire cum dicunt mars homicidam facit & dicere debuerant mars sic positus homicidam significat cum non mediocriter doctorum hominum fuerit sententia stellas significare potius ista q̃ facere.

Astro. Ergo iã habeo quod stellæ aliquid significant. F. Id inq̃ omnes affirmant. Astro. Profecto ergo non parui pendendæ sunt stellarum uires. Sed earum cognitio scientibus multæ erit utilitatis: uis ne progredi ad ulteriora aut uis sigillatĩ responsa? sed age seriatim respõdeamus quo cognitu facilior sit disputatio. Causam magnitudinis Romani Imperii & cæterorũ omnium liquido demostratur deum esse: cum prima causa sit omnium æterna infinita in bonitate magnitudine potestate & sapientia amore & pfectiõe: & sic Deus trinus & unus erit merito colendus: quod pbo. F. ha, ha omitte hæc: credita. n. sunt.

Astro. Credibiliora fient:cum itellectus certis ratóibus eis assentiet.attende si placet:& fidelem astronomiam inuenies:nã hæ ꝑnomiatæ uirtutes in rebus humanis:& naturalibus apud philosophos tam naturales q̃ morales esse comprobátur:earũ q; opposita quocunq; nomine uel uocabulo contingat appellari:ab intellectu humano compræhenduntur:cognoscitq; si una earum uirtutum cum aliquo conuenit:quod eius oppositũ cũ eodem disconuenit:& cum opposito conuenit:ut puta : si bonitas conuenit cum.a.malitia scilicet oppositum bonitati disconuenit cum.a. & conuenit cum contrario.a. ut puta non.a. uel.b.quoniam bonitas:& malitia opponuntur &.a. & non.a. uel.b.similiter.ergo quanto uirtus cum esse concordabit:tanto uitium ei oppositum cum non esse stabit:& consequetur maior uirtus cum maiori esse:& maius uitium cum maiori non esse. Hiis suppositis arguitur:bonitas & magnitudo sunt in esse cõcordes:& opposita in non esse:& quanto maioris bonitatis ; & magnitudinis tãto cum maiori esse concordant:& opposita cũ maiori non esse:sed bonitas & magnitudo sunt in esse ut patet ergo & illa sunt in esse que sunt maioris bonitatis :& magnitudinis:illa quæ sunt maioris bonitatis:& magnitudinis sunt in esse:ergo aliquod bonum infinitum cum eẽ æterno & infinito conuenit:consequentia tenet:& antecedens est uerum:ergo & consequens:probo consequentiam primam tenere:nam oppositum consequentis repugnat antecedenti:consequentia tenet:antecedens probo:nam ex eo sequitur impossibile:ergo illud ẽ impossibile:consequentia tenet:& antecedẽs probo nam dicas tu oppositum nullum bonum infinitum cum esse eterno & infinito conuenit:& sequitur quod primum principium ab alio principio habuerit principium:& q; sit ꝓcessus in infinitum in principiis:quæ duo sunt impossibilia:& probo consequẽtiam:quia si nullum est bonum infinitum per te:cum nullum finitum habeat esse a se ipso:quia illud tale esset infinitum:ergo principiũ illud quod tu ponis primum habuit principium ab alio principio:dicamus ergo q; illud principium principians sit.a. & quæro nũquid sit finitum:aut infinitum:si infinitum habeo propositum:si finitum ergo habuit principium:quia finitum cum infinito non conuenit:ergo illud quod tu ponis primum principi

pium ab alio habuit principium:quod est primum probandũ:
& cum consimiliter possit quæri de secundo principio:& de ter
tio:erit processus in infinitum in principiis:quod erat secũdum
deducendum.relinquitur ergo ꝙ aliquod bonum infinitum cũ
esse æterno:& infinito conuenit:quod erat consequens deductũ
illud autem est deus prima causa eterna omnium:& ens eternũ
licet dicerent aliqui ꝙ illud est celum:sed cum celum sit finitũ
in magnitudine:cum moueatur:patet ꝙ nõ sit infinitum:& sic
syllogizari posset. Omnis essentia entis principiati ꝑsupponit
de necessitate ens eternũ esse:sed ens principiatum est uel essen
tia entis principiati est:ergo de necessitate ens eternum est:tale
autem ens est deus causa prima oĩum.hiis mediis patet intelli
genti ꝙ omnes dictæ uirtutes in dicto ente sunt eterne & infini
te:quoniam si non essent infinite dicerent diminutionem & im
perfectionem in deo:quod est impossibile. F. Profecto:ut
mihi uidetur recte syllogizasti.cuperẽ & audirẽ syllogismũ quo
modo aliæ uirtutes sunt infinitæ aperte. Astro. Cogita &
aduerte forte in fine aperiam:redeamus ad argumentum. Mi or
o Angele mi fidelis quare ex hoc illorum argumento uolunt
astrorum sciẽtiam improbare:cum dicant magnitudinem Ro
mani imperii nec fortuitam nec fatalem:nullus enim nostrorũ
dixit magnitudinem romani ĩperii sine causa fuisse:sed omnes
effectus dicemus a causa:cum omne habens esse sit aut a se ip
so aut a causa efficiente:& sic ab aliquo rationabili ordine ꝓue
nisse quidquid euenit:neq; ita fatale ut præter Dei uoluntatem
uel contra fuisse dicatur:sed a celo & eius influxu instrumento
diuinæ prouidentiæ:cuius nutu omnia reguntur & cohordinã
tur processisse.quæ nullo modo falli uel ĩpediri possunt:si mo
do quid auctori uel astronomiæ imponitur:ut euidenter refella
tur:sententiam ille teneat:uel linguam ipse potius corrigat:nos
non fatũ illa nefandissima loquendi cõsuetudine acceptamus:
sed uim positionemq; siderum naturalem causam inferiorũ nõ
omnino primariam esse:sed instrumentum diuinæ mentis arbi
tramur:neq; ab auribus hominum sunt repellendi:qui ita uim
siderum appellãt ut naturalia omnia infra cõcauũ orbis lunæ
existentia stellis subiciantur:tanq̃ diuinæ mentis instrumento:
ut infra egregie probabitur.Posset tamen deus instrumẽta sua

indiſponere :& naturalia omnia permutarē:neq; ex hoc uirtutes ſecundarum cauſatum de medio tollerentur:ſicut nec præſciē tia dei aufert liberum arbitriū:ſic nec libera poteſtas dei aufert opera naturalia:& naturales ordines rerum:ſi modo quis rabiē ſcientiæ uel auctoribus imponat:& quæ non ſua ſunt maledi cta eis obiiciat:facile ſceleratam ſciētiam pronunciabit:quis in q̄ uolentes ſtellas aut nolentes dicit:aut quis noſtrum ex influ xu ſtellarum dei uoluntatem ſuſpendit:ac ſi animatæ ſtellæ & uium liberi arbitrii haberēt:quod nos infra improbabimus cō tra ſtoicos :& contra platonicos arguendo:dicimus tamen po teſtatem ſtellis a creatore inſitā:ut naturalia naturaliter diſpo nant:nec opinamur in celo tanq̄ in clariſſimo ſenatu & ſplēdi diſſima curia ſcelera facienda decerni decreto libere earum uo luntatis:quæ in ſtellis nulla eſt:ſed ex complexiōibus:ut ita di cam uel aſpectibus ſtellarum nobiliſſimarum:& earū cōbina tionibus rationalibus.& non ſurdis tali uirtute:& influētia do tatarum a conditore æterno:ut in ſibi proportionatis rebus na turaliter influant per primas qualitates ideſt per proprias quali tates:in quantum illæ exeunt de ſubſtantialibus principiis earū: per ſecūdas uero qualitates ideſt per appropriatas quæ illis effe ctiue appropinquantur:ut late infra dicetur:ſecundum debitū mo dum & conditionem recipientis & agentis:tam ex animatis q̄ inanimatis & rationalibus q̄ irrationalibus. F. Quid ais:ra tio ne uel intellectus ſtellis ſubiicitur. Aſtro. Arte de modū in rationalibus dico ut in hominibus:ſciendum q; ſtellæ & in fluentiæ mouent elementa:& elementata:& humores & corpo ra ad qualitates primas & ſecundas conuenientes uel diſcōue nientes ſuis ſenſibus & operationibus:ſenſus uero ita moti : & recti mouent intellectum intellectus mouet uoluntatē:quibus ordinibus fit aliquando & ſæpe:uel potius ſæpiſſime ut de ot dinato ſenſu in ſuis operationibus deordinetur intellectus : & conſequenter deordinetur actus uolūtatis.ita q; tunc homines ita deordinati operentur ſcelera ab influētiis ſupradicto modo decreta:& ab aſtrorum ſcientia cognita:& per ſuos cariſſimos hominibus pclamata ad humanam utilitatem : ut præuiſa tela minus ledant:ſi libero ſtante arbitrio uti uelint : nec iniuriam celo faciunt: ſed honorem maximum ſibi & conditori reddunt

ſi tales aduertunt in fecūdiſſimo etiam cetu naturæ:& ſemina rio:ſemper tamen celo influente:ſerpentes & uenena naſci:& peſtilentias ordinatas eſſe & decretas:neq; naturæ iniuria facta. Quis ita ĩpudens:dicere ut audeat deum iſta ordinātem:& naturam producētem mala & peſſima ordinaſſe:uel produxiſſe? celeſtis enim neceſſitas ita eſt ordini naturæ alligata:ut dñium deo ſummo relinquat. Quis dubitat deum poſſe alterationes omnes & motus corporum celeſtium & permutare:& inpedire:& tamen neceſſaria & immutabilia naturali ordine eſſe dicūtur:& a dei iuſſu nō arbitrio proprio iſta decernere & complere:& tamē deo nihil indignum attribuitur. itaq; ſi quis normā ſermonis recte accipiat:dicat mathematicos recte loqui:& q̄ in ſiderum poſitione reperiunt ut debent pronuntiare:ſtellæ enī faciunt homines ſceleratos & interfectores naturaliter: ſicut & ſerpentes & necantia uenena terreſtria & aerea mediātibus aliis cauſis ĩferioribus producunt:a quibus homo præcauere.ſi ab eis conceſſum ſit precaueri poteſt:ita certe ſi recte quis interpretaretur: naturalia omnia fiunt.& producuntur.ut non niſi a libera uoluntate poſſint immutari:uel ipediri: non enim dicunt mars homicidam facit:quia illi gladium Mars imponat: ſicut nec interpretatur uidit deus cuncta quæ fecerat:quod deus faber fuerit:ſed ita:mars celeſti uirtute dotatus a creatore æterno accendit homines in iram uel concupiſcentiam motu naturalium quæ a ſuperioribus gubernantur nutu dei a quo etiam liberum arbitrium regitur:ut poſſit ſi uelit reparanda uel euitanda euitare. F. Satis huic reſponſum iudico. Sed aliud eſt de quo quid ſit nihil unquam dicere potuerunt mathematici: ut aſſerit contradicens: uidelicet cur in uita geminorum in actionibus & euentis in profeſſionibus artibus honoribus cæteriſque rebus ad humanam uitam pertinentibus atq; in ipſa morte ſit plerumq; tanta diuerſitas: ut ſimiliores ſint quantum ad hec attinet multi extranei: quam ipſi inter ſe gemini: pro exiguo temporis interuallo in naſcendo ſeparati:in conceptu autem per unum concubitum uno etiam momento ſeminati. Aſtro. Hoc ſi recte concludes corroborabit aſtrorum ſcientiam,ut dixi.profecto contradicens non au

diuit nobiles medicos:Sed plebeos:uel fingit ignorare qđ assu mit in calce prouero: cum dicant medici nobilissimi quorum sententiæ ut inquit contradicens multo ē acceptabilior: q̄ nō unico momento fit geminorū conceptus:sed matrix inquit Auicena primo deglutit unum semen pro formatione unius postea alterum pro formatione alterius:cum mora & quiete. F. Nunquid posset unica impulsione sperma immitti in matricem pro geminis. Astro. Posset inq̄ sed raro. F. Ponamus ergo q̄ sperma pro geminis sufficiens mittatur in matricem unico momento uel deglutiatur. Astro. Admittamus:sed quid probabit argumentum:nisi q̄ stante hoc & in aliis paritate isti æqualiter formabuntur:& q̄ fortius est eiusdem erūt sexus ambo æqualiter informabuntur:& deductis impedimentis ad idē punctum partus deuenient:cupientq̄ ægredi æqualiter:& tamē impossibile est:q̄ ægrediantur simul:sed unus ante reliquum: ut patet naturaliter loquenti:& experto etiam fœminis:nisi matrix rumpatur uel scindatur uel miraculose nascātur: coq̄ casu non loquimur in proposito.Age ergo o amice possunt ne mathemathici hoc aliquid quid sit diiudicare. F. Ita certe neq̄ hoc animaduerti ante. Astro. Credis ne posse ad primam partem confutata ultima rn̄dere. F. Credo æquidem & uideo in casu posito contradictionem:nam ut probasti:uita humana & naturales actiones ex influxu corporum superiorum dependent:& credo te late infra probaturum & multotiés exiguo temporis interuallo maxime mutantur influxus cum non possint eodem momento nasci:sequitur sic in geminis actiōes mutari:& cōtingit inter eos maior diuersitas per possibile q̄ in duobus extraneis natis in proportionato influxu. Astro. Recte accepisti rei fundamētum:sed adde,quid si in casu nascantur illi gemini in simili quodammodo influxu:cum sit exiguum iter uallum.dico q̄ proportionabiliter tāta erit inter geminos diuersitas quanta fuit influxus diuersitas:stante paritate in cæteris: & sic multo dissimiliores erunt extranei inter se q̄ illi gemini inter se:& ridiculum esset aliter opinari:nisi illi extranei & gemini in simili influxu nasci contingerēt & concipi cæteris paribus:q̄ esset ualde longinquū a possibilitate & frequētia. F. Quid

si scissa matrice:uel adeo patui sint gemini ut in eadem secundi na ægrediantur eodem momento uel extrahantur. Astro. Hoc concesso pro possibili cum tamen sit de possibilibus lon ginquis uel impossibilibus cum artifex mora egeat: & motus fiant in tempore: & loquamur in proposito ad bonum sensum de non monstrosis. uel miraculose natis: dico q in geminis nul la erit diuersitas: stante paritate in cæteris: ut dictum est: si cun dum enim conditiones rerum agit eadem armonia cælestis di uersa & similia: ut infra dicetur. cotinua sermonem coeptum o mi Angele de simili dissimiliq geminorum ualitudine: & fidē hac tua pugna & cemento aureo astronomiæ comprobabimus.

F. Lubens exequor: & sequor: cicero dixit hypocratem no bilissimum scriptum reliquisse: quosdam fratres cū ex simili & contemporanea ægritudine laborassent geminos suspicatum: quos possidonius astrologus stoycus eadem astrorum consti tutione natos & cōceptos solebat asserere: hac in causa medici coniecturam acceptāt paris ægritudinis: propter similem tem periem ualitudinis: non astronomi. Astro. Profecto nescio quomodo sequitur in logica isti simili ægritudine laborant: er go sunt fratres: uel gemini: neq ergo sunt nati & concepti codē tempore: neq etiam ergo sunt similis complexiōis uel ualitudi nis. F. Non ita arguit sed dicit credidit medicus: asserebat astrologus: phisicus. Astro. Neuter dico recte syllogizāt.

F. Sic est, uide si placet: q̄tū ualeat sequēs rō cōiecturātis medi cinā dicit poterāt parētes ita afficere primordia cōceptorꝫ cōce ptuū: ut erāt illi corpore affecti dum cōcūberent ut consecutis prioribus incremētis paris ualitudinis nascerent. Astro.

Q ūo hæc ratio ualere pōt. sanitas nanq: & ægritudo natorꝫ nō est principaliter a parentibus: aliter sequitur q omnes nati de buissent esse sani: cum nati omnes sumus ex parentibus primis sanis: uel cum aliquando diuisio facta sit. saltem postea ex sa nis deberent esse sani: & ex egris egri: cuius frequenter est oppo situm: Nam licet bona & syncera parentum ualitudo sit si gnum: & aliquo modo causa sani fœtus: tamen ex aliis causis potest aliter euenire. F. Ita & mihi uidetur: nam non est in potestate parentum natos procreare sanos. & eiusdem ualitudi

nis:aliter ſapientiſſimus adam negligentia ueniret accuſandus uidimus præterea podragricos generaſſe ſanos.& econtra mul totiens:cum ipſi ſint cauſæ ſecundæ dependentes non enim ſo lum homo generat hominem:ſed ſol & homo generant homi nem:ergo non ſolum ſecundum diſpoſitionem hominis gene rat homo. Aſtro. Videor uidere te potius ſententiæ poſſido nii acquieſcere quam & hypocrates acceptaſſet:neq; eſt creden dum ſapientiſſimum uirum tales ineptias iudicaſſe.dicat cicero quicquid uelit.teſtatur ipſe ſapientiſſimus hypocrates in libello de aere complexiones inſequi modum miſti uel cõpoſiti ex ele mentis:& elementa inſequi in miſtis ſtellarum miſtiones. F.

Sat eſt quid de eiſdem cauſis mouentibus æqualiter cauſas parium ægritudinum:ut ſunt eadẽ domus aer cibus & potus.

Aſtro.Certe hypocrates nõ poſuiſſet hec pro cauſis adequa tis ſimilium ægritudinum:neq; hoc ꝙ aliquis ægrotet : & affli gatur tempore quo alter:arguit fraternum uel geminum con ceptum:audi exemplum nobile & recẽs.Illuſtriſſima calabriæ duciſſa hypolitam dico ſſortiam:cœpit ægrotare quo tempore cœpit filius Don petrus: & eadem hora affligebatur continue immo ꝙ plus eſt:cum mater comedere uolebat filius ſimiliter idem uolebat:altera ignorante:& in illa infirmitate ſemper eadẽ appetebant:uſq; ad incisionem unguium in eadem hora : ergo erant eiuſdem complexionis:& gemini:aut nati eodem tẽpore: hoc dialectici non eſt ſicut nec cum arguitur poterant parentes ita affici:& cæ.i eadem domo nutriti:&cæ.quæ omnia rhetorici ſunt nõ dialectici:cum in eadem domo nutriti ſint pater & filii & mater:& eiſdem alimentis:&cæ.& nõ ſemper eiſdem ægritu dinibus laborant:hec ad cauſam propriam eiuſdẽ ægritudinis uelle trahere potius eſt obſtinatæ mẽtis ad arguendũ uel igno rantiæ q̃ ueritatis dialecticæ trahere uero ad aſtrorum paritẽ in fluentiam uel directionem ſignorum ſimilem:que & ſi nati ſint diuerſi tñ poſſunt eodẽ tpe euenire:nõ inſolẽtiæ eſt:ſed neceſſi tatis:& multæ ſapiẽtiæ ut accidit ſæpe in ægritudine hñte cãm intrinſecã a principio generatiõis:ut ſequamur modũ arguẽtis in uariolis.n.putreſit aliquãdo reliquũ nutrimẽti meſtrualis in duobus uel geminis uel non imo multum tempore diuerſis :&

perueniet ad idem tempus putrefactio.ita q̃ eadem hora ægrotabunt eadem ægritudine:cum similibus accidentibus:ut patet expertis medicis:& tamen nec erunt fratres:nec consobrini: nec eiusdem ætatis:& econtra in geminis in uno tardabitur ebulitõ & in alio uelocitabit̃. cui hoc tribuet̃ stante eodem regimine nisi celo: Plurimũ faciunt aer aqua locus cætera. quæ omnia uariant̃ secundũ stellas: conditiones ut dixit hypocrates loco palle gato. F. Certe hec ex dei uoluntate sũt & ꝓuidentia. Astro. quis hoc audet negare: hæc fuga tamẽ est:& imbecillitatẽ arguit intellectus: in naturalibus iudicare deum ita curam eorum agere ut sine causis secundis in isto tardaret uariolas:in alio uelocitaret:prouidentia certe diuina non excludit causas secũdas :sed executrices eas facit:quoniam ad prouidentiam duo requirunt̃ ordinatio & ordinis executio:in prouidentia uero dei quantũ ad utrũq; summa perfectio inueniri oportet. ergo per sũmam perfectionem ordinationis omnium ordines disponat:etiã minimorum:& sic exequatur illa per sibi proportionatas uirtutes secundum ordinem unius cuiusq; earum:aliter in rebus nõ eẽt ordo causarum:qui esse debet magis q̃ effectuum:quoniã nobilior est ordo causarum q̃ effectuum sicut causa nobilior est effectu. igitur breuiter exigit perfectio diuinæ ꝓuidentiæ q̃ sint causæ secundæ:exequentes ipsam:quis ipse deus prouidentia sua gubernet & regat uniuersa:cum sit primum mouens non motum octauo phisicorum. Primum autem mouens non minus mouet q̃ secunda mouentia: sed magis quia fine eo non mouent alia:& auctor in libello de causis:quicquid agit secunda causa:agit prima superior nobiliori:& excellẽtiori modo.

F. Hoc profecto mihi uidet̃ difficile cognitu: q̃. s. effectus naturales attribuantur deo & naturali agenti q̃ plane sequitur inconueniens:una enim actio a duobus agentibus non uidetur progredi posse:uidemus enim q̃ natura non facit per duo instrumẽta quod potest facere per unum sufficienter:si ergo deus sufficienter potest producere:naturale agens erit superfluum aut econtra:& si totum effectum deus producit nihil relinquit naturali agenti:ut producat. Astro. Licet sit hoc o fidelis ultra propositũ breuitatis nostræ:tamen duo te considerare oportet in quolibet agente:rem ipsam agentem:& uirtutem qua agit

ſicut ignis calefacit per calorem:uirtus autem inferioris agẽtis dependet a uirtute ſuperioris agẽtis ut infra probabimus ĩ fundamentis inquantum ſuperius agẽs dat uirtutem inferiori agẽti:per quem agit:uel conſeruat eam:aut etiam applicat eam ad agendum:ſicut artifex applicat inſtrumentum ad propriũ effectum:cui tamen interdum formam nõ dat per quam agit ĩſtrumentum:nec cõſeruat:ſed dat ei ſolum modum: ſicut dicemus infra de modo & inſtrumentis.oportet igitur ꝙ actio inferioris agentis non ſolum ſit ab eo per uirtutem propriam:ſed per uirtutem omnium ſuperiorum agentium:agit.n.in uirtute omniũ & ſicut agẽs infimum inuenitur immediatum actiuum ita uirtus primi agentis uel ſuppremi inuenitur mediata ad producẽdũ effectũ:nũc uirtus infimi agentis non habet ꝙ ꝓducat hũc effectum eſſe ſed ex uirtute ſuperioris ꝓximi:& uirtus illius ex uirtute alterius ſuperioris proximioris:& uirtus ſuppremi uel primi agentis inuenitur eſſe ꝓductiua effectus:quaſi cauſa immediata ſicut patet in principiis demonſtratõis:quoꝝ primũ eſt immediatũ:ſicut igitur non eſt inconueniens ꝙ una actio ꝓducatur ex aliquo:& eius uirtute:ita non eſt inconueniens ꝙ ꝓducatᷣ idẽ effectus ab inferiori agẽte:& a deo & ab utroqꝫ ĩmediate licet alio & alio modo:ex hiis patet reſponſio ad obiecta. licet enim nulla naturaliter producantur niſi in uirtute diuina: oẽs tamen effectus naturales producuntur per quaſdam alias cãs nec hoc eſt ex inſufficientia diuinæ uirtutis ſed ex immenſitate ſuæ bonitatis & poteſtatis:per quam ſuam ſimilitudinẽ rebus cõicare uoluit nou ſolum q̃tum ad hoc quod eſſent: ſed etiam q̃tum ad hoc quod aliorum cauſæ eẽnt.hiis enim duobus modis creaturæ omnes cõmuniter diuinam ſimilitudinem conſequuntur:ut in tertio contra gentiles oſtenditur.per hoc enim decor ordinis ĩ rebus creatis apparet:neqꝫ idem effectus cauſæ naturali & uirtuti diuinæ attribuitᷣ quaſi partim a deo:& partim a naturali agente fiat: ſed totus ab utroqꝫ dependet:ſecundum tamen alium & alium modum:ſicut idem effectus totus attribuitur inſtrumento:& totus principali agenti. F. Habeo ꝓfecto hunc ordinem uniuerſi ex infinita dei ſapientia proceſſiſſe & ex hiis q̃ circa motus corpoꝝ celeſtiũ ordinibus appent:maxie cõcluditᷣ ꝙ legẽ normãqꝫ ſuã ſeruarᷣ cogat opifex maximus

solertissimus & prudentissimus neq; ergo tantæ insolentiæ erit ipse arguēs. fatebat uelle trahere ad parilē influentiā tam multa diuersissimi generis effectuū diuersissimorū & euentuū eodē tpe in unius regionis terra eidē cœlo subdita concepta & nata intelligēdo p parilē influentiā generalē quandā cām cœlestē taliū pductiuā cum diuersissimi effectus ex ordine naturæ diuersissimas hēant cās secūdas. Astro. Profecto arguens hic toruo oculo dicta astronomorū inspiciebat sitam diuersa iudicet astronomos ad parilē influentiā numero pcise referre sicut semper ex parili influxu.i. directione parilem ægritudinem iudicamus. hoc.n. esset impossibile de uirtute sermonis licet aliqua particularis causa diuersa quandoq; producat. sol.n. calefaciēdo lutum & glaciem eadem & diuersa operatur sicut & de igne quicisdem radiis mollificat plumbum & indurat laterē tum in proposito nō ita stricte parilē influxum causam tam diuersissimorum effectuū in terra unius regiōis codē tpe eidemq; cœlo subditorum esse intelligimus: sed largius dicunt astronomi. sub eadem.n. influentia gemini uel non gemini & diuersa nascuntur. Idest sub eadē armonia cœlesti in qua multæ cōcurrunt armoniæ diuersæ similes & cōtrariæ sub diuersis Zenit in una tamē terra fecūdum suscipientiū materiarū diuersitatem & locorum uariam dispositionē diuersa & diuersissima. Imo contraria producuntur & similia secundum q; exigit profectio uniuersitatis de napello & eius cepe & mure euidentissime demonstratur & de multis aliis in naturalibus historiis recitatis. tot enim radiorū coniectiones & stellarum combinationes fiunt continue in mūdo superiori similes & diuersæ q; diuersitates rerum producuntur in mundo elementorum & similitudines ita adeo stellarum dispositio mundum elementorum disponit q; nulla substantia corporalis nullum accidens hic subsistit quod in cœlo suo modo non sit figuratum & ex eo quidem & stellarum radiis etiam cœli radiis in mundum immissis non dubitatur puenire. Dicit Albertus Magnus in speculo astronomiæ q; una est hæc præcipua probatio q; Deus sit unus solus gloriosus altissimus in cœlo & in terra si uidelicet motus inferior motui superiori obedit si enim essent diuersa principia aut haberet Deus participem contrarium obedientia non esset permanens: & fixa inferio-

rum a superioribus nunc autem ex ista scientia conuincitur euidenter q dicta obedientia stat atque immutabiliter perseuerat. Quare tanto prouocat ad Deum ardentius diligendum quanto per ipsam attentius omnium princeps atq principiu declaratur. non enim diligitur incognitus neq cum sit cognoscitur per prius neq per seipsum cum sit incomprehensibilis. restat ergo q per posterius: per suos. s. effectus gloriosos cognosci tur. hi autem sunt homo & ordinatio uniuersi ad ipsum talem. ergo dependentiā cognoscere & celo attribuere non est insolentiæ: Sed optimi sensus ut Alchindus in de piectionibus radiorum libro demonstrat ex sensu perceptis uniuersalium scientiā esse necessaria habere. propter cognitiōem singularium quæ sola continet utilitatem humanam propter motum quem faciunt quem uniuersalia nunq facere possunt. unde est inquit ipse sapiens prenominatus q qui desiderio sapientiæ sunt informati ad comprehensionem occultæ cōditionis rerum plurimum laborant. ideo uidētes plures antiqui insuper carnalibus oculis rerū mundanalium multifariam diuersitatem hoc desiderio moti earum origines & conditiones solicite & solerti indagatione sunt scrutati & circa eas plurima sensu perceperunt plurima etiam ductu rationis inuenerunt quæ tamen potius diuino spiramine q humana ratione eis sugesta uidebantur cum ultra humanam cōprehēsiōnē a sapientibus nostri temporis eē reputentur. F.

Scinde Alchindi processum. Astro. Recte cum de hoc in processu dicetur concludit mundum elementalem exemplum esse mundi siderei unde qui totam celestis armoniæ naturā cognosceret: mundum elemētorum plene cognosceret tanq causarum per causam & unitis indiuidui huius mundi conditio & natura plene cognita tanq per speculum & causam per effectū coelestis Armoniæ conditionem totam præsentiret. ergo nescire aliam rationem assignare cum uiderimus geminos non solum actus & peregrinationes habere diuersas uerum etiam dispares ægritudines perpeti quam ex diuersis alimentis & exercitationibus longe est maioris ignorantiæ & insolentiæ & postea hanc debilem rationem & indignā sapiētissimo Hypocrati assignare quis ita amens ut diuersa alimenta & exercitia, licet possint aliquo modo esse causa diuersarum ægritudinū ponat de eis for

malem rationem & etiã actuum & peregrinationũ cum nõ sem per ex diuersis alimentis diuersæ fiant ægritudines:neq; ex pari bus pares:imo ex eodem regimine. In diuersis facto possunt fie ri & de facto fiunt diuersæ ægritudines.in eadẽ.n. domo nutriti ut arguens dicit paria alimenta sunt & situs & aer & aqua:& ta men unus ægrotat alius non:alter moritur alter uero ad melio rem statum uitæ ꝑducitur: & alter peregrinatur & alius nõ:sed religiosus efficitur. F. Non ne alimenta & exercitaitonẽ pro ut quisq; uult assumit & facit. Astro. Profecto nõ de animi uoluntate usus alimentotum & exercitiorum semper ꝓueniunt: Sed aliquando de complexione corporis uel forma insequente materiã.si quis.n.haberet ut non posset aliquo cibo conuenien ter nutriri:non esset suæ potestatis ut tali nutriretur ut patet de eis quibus lac est uenenũ & caseus & uinum. exercitium simili non uenit semper de animi uoluntate quantum ad actum quia põt impediri actus. F. aliter ergo q̃ cõuenit uerba Hypocra tis interpretantur. Astro. Sic certe quãtum ad causam adæ quatam & prĩcipalem.cœlestes .n. causæ uariãt ægritudines nõ regimẽ:imo Hypocrates concederet stare aliquẽ malo uti regie absolute nec ægrotare: & alterum bono & ægrotare ut supradi ctum est.neq; alii causæ q̃ cœlo possunt hæc rectius & prĩcipa lius attribui.non.n.uoluntas hæc uariat:nisi uelit imperitorum mentibus in eis rebus :quas nesciunt illudere : causas assignan do plebeas:neq; uoluntas ad perigrinãdum cogit nisi quatenus obiecta mouent sensus ut dictum est. uoluntas certe in uiatore inclinatur ad uolendũ id quod efficaciter appetitur ab appetitu sensitiuo:qui sequitur superiorum influxum:illeq; exigui tempo ris iteruallo multum uariatur nedum in horoscopo: sed in mul tis aliis dignioribus obseruandis:quæ cum parua horoscopi ua rietate multum uariantur:ita ut uarient actus & mores nascenti um & cætera.conuenit autem ad omnia inuestigãda obseruare generis & loci & nobilitatis conditiones. F. In illis pono per possibile celerem partum:ita ꝙ eadem pars horoscopi remaneat. Astro. Est ĩpossibile:sed admisso ꝑ possibili ꝙ cõtinuet certa ĩfluẽtia & cætera oĩa paria:dico erũt in illis natis paria oĩa : quæ tu ĩ nullis posse iueniri cõtẽdis : quæ nos ẽt oĩa paria in nullorꝝ geminorꝝ ortu posse cõpleri uerissime arbitramur. F. Quæro

ergo parentes diuersos si tarditas horoscopū & cætera diuersa facit. Astro. Hoc quidē neq3 dialectici neq3 naturalis philosophi est:non sequitur tarditas horoscopum mutat & cætera.ergo parentes habere diuersos:quos gemini habere non potuerūt quia mutat sequentia in natis non antecedentia.Imo posset esse tanta diuersitas q indicaret parentes diuersos sicut habere possunt gemini.Legat Auic.& Aristotelē de superfetatione:& uisum nup i uxore Mathei troti uiri egregii:habebit quod nō posse haberi diiudicat:potuit ac siderū assertor inuenire quid dicat huic argumēto. F. mirū imo dū inuenit qd refelli nō potest. Sed quid dicitur de rotæ figuli argumēto quo Nigidius astrologus uelocissimum motum cœli ostendebat cum bis numero currente rotā superficiē percussisset celeriter & uisa sunt signa non paruo interuallo distantia.plurimum inquit In cœli spacio interest etiā si gemini tanta celeritate nascātur quāta rotā bis ipse pcussi. Astro. Fateor qd Nigidius exēplo monstrauit :neq3 hoc figmentum ita fragile est ut asserit arguens .maius.n.spaciū describit celum:cū mouetur in principio datæ horæ in illo tempore quo bis percussit rotam spacio inter signum & signum in rota signato:quoniamsi i uigintiquattuor horis æqualibus mouetur sol ab oriente ad occidens iterum reuertendo cum suo proportionato ,pprio motu ad orientē.tu.ipse cogita differētiā:& si exēplū ita fragile uidet ut dicit. F. Video differētiā hācmagnā.cœlū.n.multo maius est rota incōparabiliter maior est distantia ergo spaciū cœli eleuati supra orizontem ad spacium rotæ motæ in dato tempore. Astro. Absolute comparādo ita est:tamē proportionabiliter non sic esset.si.n.in illo modico tempore de rota quarta pars esset pertransita ante secundam percussionem non esset eleuata quarta pars cœli in proportionato dicto tpe. F. Habeo & in illo tempore tam rapido nō possent gemini nasci. Astro. Ita est si illa morula uariat motū . quid ergo uariabit mora egressoȝ ab utero cū difficultate? F. Responde si tam rapido cœlum turbine uersatur ut comprahendi motus eius non possint:quid ē quod ,pnunciant mathematici nec in geminis nec in aliis:frustra profecto est eorum sciētia quæ ut ego cogito in motibus cōsistit primo. Astro. Astronomia inquam omnis in motibus consistit :sed motus certos

celorũ:& stellarũ ãnotat:& numeros cõprahendit usq; ad gradus signorũ & minutorũ graduũ:& secũdorũ minutorũ:& sic diuidendo p.lx.pluribus minutiis usi sunt calculistæ: sic a priori demõstrãt mathematici geometricæ:& arismetricæ motus astrorũ ut patet in almagesti Ptolomei: & Albategni & theoricis aliis:quæ loco suo dicentur deo dante:uerbo.n.domini factum est uespere: & mane motus dici:& fecit luminaria & stellas:ut essent in tpa & annos mẽses:& dies & signa: quæ cõprahendi possent:& pea laudari magnificari & glorificari a sciẽtibus .deridet ulterius iste arguẽs cũ de minimis nõ solent mathematici cõsuli quis .n.inquit consular qñ deambulet: aut qñ prandeat: sed si liceret derideret ipse si utiq; Alexãder macedo cõsuluisset mathematicos quid prandere debuisset:& qñ:& galeaz dux noster Mediolani qñ deambularet: pfecto uitas eorũ plongare potuissent rñ nequaq̃ dubiũ est iustũ.melius sapiente astronomo custodiri fœlix nãq; ille qui eor haber pfectũ cum deo. F. Dictis assentio:deus aliqñ tamen hæc sua instrũa contẽperat rogatus: sed attende quid dicen lũ sit exẽplo scripture famoso; dixit doctor sacer Reuerẽdus nati sunt duo gemini antiqua patrum memoria ut de insignibus loquar:sic alter post alterũ:ut posterior plantã prioris teneret:fuitq; inter eos tãta in moribus & actibus disparilitas:ut longũ sit narrare. Astro. Sat ẽ.ommitte:uidimus in fonte:& hystoricos de hoc exẽplo i aliquibus discordes quid tandem sit rñsum rã o doctori dubito:nisi ut sæpius repetitũ est:cũ dubia exẽpla pponat: & atq; adeo dissimilia in sacra scriptura legunt:quæ antiqua patrũ memoria & isignia esse testant de esau:& Iacob geminis natis.ita ut Iacob plãtã esau teneret:ĩ quibus tantã disparilitatẽ ponit:ut potius uim astrorũ esse affirmet:quã aliud cuiusuis generis causæ naturalis.discurrat ipse si sapit per causas: & assignet rationes tantæ diuersitatis:si a celo non sint tanq̃ instrumento diuino. F. A diuina uolũtate factum dicet. Astro.O mirum dicis . nunc nunc dixi hæc sæpius repetita:hæc ergo uoluntas diuina in ipsis geminis peruertit omnem nature ordinem. primo ante tempus discordes in uentre matris fecit & pugnaces ut dicitur genesis uigesimoquinto:& cõtendebãt in utero eius paruuli &cæ. Q uare Rebeca cõsuluit dñm.qui rñdens ait duę gẽtes sunt in

utero tuo:& duo populi ex uẽtre tuo diuidentᷣ:populusq; popu
lũ supabit:& maior seruiet alteri.partus prius ruffus & hispidus
erit:ꝓximus alter ægrediẽs plantam prioris tenebit:& esdræ ter
tio capitulo sexto:& dixi quæ erit seperatio tẽpoꝝ &cæ. & dixit
ad me ab habraam usq; ad Isach:quãdo nati ab eo Iacob & esau
manus Iacob tenebat ab initio calcaneũ esau.finis.n.huius se
culi esau & principiũ sequentis Iacob:hominis manus iter cal
chaneũ:& manũ.aliud noli quærerᷣ exdra:ut qui posterior nasci
debebat plantam prioris teneret:an quasi ostenderet supplanta
tione futurã uel cõcessionẽ:postq̃ primus pugnando nasci non
potuit uinc; naturalis partus rũpere &.n.naturaliter nascitᷣ ma
nu ꝓcedẽte:& illico cũ priore nasci dicatᷣ:& si ambo simul sine
interuallo nati sint:quare nõ ambo primi:& nõ alter prior:& al
ter posterior nuncupati sunt:sed quis unq̃ subtilis naturaliũ in
dagator partũ talẽ uidit:ꝑfecto nõ solet deus hec operari:ut na
turalia ꝑuertat:nisi cogente necessitate figuræ:de qua non se in
tromittit astrologus.si.n.duo illi paruuli ĩ utero matris suæ col
lidẽtes duas gẽtes significabãt:& duos populos ægredi uel di
uidi populũq; populũ superare:maioreq; minori seruire:dicẽte
dño populus populum superabit:& maior seruiet minori.gene
xis uigesimoquinto utsupra:si etiam Iacob minor figuratiue be
nedictiõe paterna insigniri & sic imperare debuerat:cum fratris
& patris supplantatiõe:cum Iacob idem sit q; supplãtator:sug
gestiõe matris quæ primum filium dilectum a marito odio ha
bebat:ut fieri solet:qui merito dignus paterna benedictiõe prio
ritate originis erat:quid contra astrologiam:uel uim astrorum
si causa huius tante seruitutis fraternæ:& tanti odii:& tantæ di
uersitatis honorum figuratio fuit diuina astra diuersorũ actuũ
causa fuere propter moram nascendi:ut dictum est:ut hæc figu
ratio aliqua uia naturali saluaretur:cum uero factum est:ut hic
a fratre auferret:quod postea nullo mõ restituere poterat nunq̃
ꝑfecta dei caritas & ꝓximi istos deceptores tenuit:ut postea ex
hoc semine xp̃us ĩmaculatus agnus nasceretᷣ.hoc exemplum si
figura nõ saluaret ꝓut dixit dñs esdre.iii.capi.sexto aliud noli q̃
rere esdra.finis.n.huius seculi & prĩcipiũ seq̃ntis Iacob hois ma
nus ĩter calchaneũ & manũ certe magis moueret cõtra dei cari
tatẽ:quã cõtra astroꝝ uim:quæ nã iniquitas hæc & supplãtatio

o fidelis. F. Non parua quidem. Astro. Leuis ne? agnũ uel pecuniam patris frater furto subripuit cõsentiente matre dolosa & odiosa. F. Non quidem sed patris benedictionẽ: ut exinde ille dolo imperaret ille seruiret deceptus. Astro. Sic quid illi decepto profuit patris dilectio? quid prioritas originis? quando quidem illi supplãtatori auxit uel dedit imperiũ amor maternus: & odium filiale: & patris inaduertentia quæ omnia illi doloso stellæ decreuerunt primo denegarũt: iussu dei qui stellarum usus instrumento ita ordinauit: uana ergo obiecta sunt argumenta: non uaniloqua matematicorũ: sed certa & demonstrata uerba eorũ in primo certitudinis gradu posita esse cõuincuntur. F. Quid dicis in primo gradu certitudinis. oĩa ergo ab astrologis dicta certissima sunt. Astro. Ha: ha sobrie sequẽtia & supradicta intellige certissima ex ordine causaꝶ naturaliũ: quæ tñ a libera uolũtate maxime dei possunt imutari. F.

Mitte hæc. iã satis discussa sunt: quid de quĩto capitulo dicis: in quo nitit̃ ꝓbare: mathematicos uanã sñiam ꝓfiteri. Astro.

Vanã sñiam. imo uerã scientiã ꝓfitent̃: nõ ne aduertis eadem repetere? reuertit̃ ad hypocratẽ de geminis medicialiter cõiectu rantẽ: sed satis respõsum est: nõ de corpis tẽperie sed aliter ut supra dictum est prouenire. non enim tollit rationem eiusdẽ ægritudinis non eodem tempore nasci sicut nec semper facit eandẽ ægritudinem: & eodem tempore nasci: uel in parili tempore uel modicum diuerso: ut uere dicit quia simul nasci nõ potuerunt: & tñ eodem tẽpore ægrotare potuerunt: ut de uariolis dictũ est.

F. Mira dicis: quæ nisi ab astrologis doctis: & exptis bene cognosci pñt: ut arbitror. Astro. Ita est certe. in natiuitatibus enim diuersis stat par cã eiusdem ægritudinis & tẽporis ad bonũ itellectũ medicoꝶ specie: scilicet nõ numero: ut patet ꝑ ditrectõ͂es. potuerũt ẽt ex diuersis natiuitatibus diuersas hẽre uxores & ꝑegrinatiões: & nõ diuersas ægritudines: nec diuersis tꝑibus quia oĩum hoꝶ diuersæ sunt causæ & rõnes: ut patet exptis in arte. Item possunt in aliquibus conuenire: & non in oĩbus. F.

Quõ. nõ ne dispar nascẽdi mora mutat horoschopũ: & disparilitatẽ infert i cæteris? Astro. Nõ ut supra declaraui firmat argumẽtũ si supra habitis quibus rñsum ẽ postea icludit de cõceptu: & ortu ꝙ nõ recte hñit ab astronomis: & oñdit se parum de

hac sciētia intellexisse pace sua dixerim.ideo fit rigidus rephen sor astronomiæ:cōceptus quid accidit in utero significat:ortus uero quid extra uterū astra portēdunt:postea assumit ꝓ ueris quæ supra falsa ꝓbata sunt:de uno momento natis & cōceptis ut tollat oīa istius artis:uel potius dicit ipse uanitatis commenta: ꝑfecto leuia sunt obiecta & uana ut supra repetitum est.audiui bis:& quasi hic repetere uidet̄.pulchrū esset:si quis ita sapiēs fo ret:ut dū concūberet sciret qualis filius nasci deberet:& exinde horam eligeret:ut natos mirabiles gingeret. Astro. At ego sapientissimū illū iudicarē quādo sciret mirabiliter rerū ordinē non tñ ex conceptu totā rem ostēderet:sed quid accidere in utero matris deberet eidē ut tandē ex natiuitate mirabilis iudicaretur.diuersa.n.ꝑcipia diuersos hñt exitus:ut ꝓbabit̄ infra:cū ꝓbabit̄ oīum rerū diuersa esse principia necessario aduerte iterū possidoniū recte dicētē arguit. F. Aiaduerti in quā. Astro.

Recte dixit possidonius de illis quibus sic cōtingit:non tñ se quit̄ apud logicos ergo quicūq; ægrotant simul & eodē tpe sīt gemini. F Notaui exēplificata:quid est rñdendū de disparis sexus geminis natis:ubi certe ambo℞ dicit eē eadē momēta cō ceptuū.sæpe.n.fit ut sub eadē cōstelatōe fatali alter cōcipiat̄ masculus alter femina. Astro. Nō ne sæpe dixi ꝙ unico uerbo argumentū tollit̄ cū falsum hoc assumat in geminis eadē esse cōceptuū momēta:& maxime diuersi sexus:cū ex sequētibus ꝓbabit̄ diuersarū rerū diuersa esse ꝑcipia.adducit ꝑterea exēplū uiuū:sed nō aduertit mortuā rōnem:si gemini cōcepti sunt masculus & fœmina:non, ne scit aut fingit nescire ꝙ masculus citius aptat̄ & informatur aīa intellectiua:ꝙ̄ fœmina.hoc medici hoc philosophi testant̄ expti:& ad natiuitatē deueniūt in diuerso tpe.imo aristoteles ī libro de aīalibus dixit ꝙ maior ps nato rū sunt fœminæ:& feminæ in decimo mēse nascunt̄ mares in nono.ideo raro uiuūt simul nati pp innaturalē motū exeūdi:& tēporis incōueniētiā nascendi in altero co℞:nec aduertit quod euidētissime apparet de superfetatione cum dicit cum cōceperit fœmina alterum omnino concipere non potest.quod tamen Aui.& aristoteles testant̄ ue℞:& nostra ætate uisum ē mediolāi pluries nō miror ꝙ ita garriat arguens:cū dicat forte ex diuerso horoscopo nato℞ mutari sexus cū de eo quod oculata fide uide

at uix affirmet naturalibus aliquid incſſeuirtutis ꝑfecto & ꝙ
ſol & homo generãt hominẽ & tẽpora anni diuerſa eſſe & illu
minatiões oẽs & eclypſes negaſſet & aliqua augeri uel minui
ex luminaribus incrementis uel decrementis:& mirabiles mo
tus oceeani quæ uix affirmat ſi hæc occulta ſibi fuiſſent ut cete
ra quæ negauit ſed pace ſua dixerim curioſe minus uel indignã
ter falſum aſſumendo hii cõtradicẽtes arguũt:cũ dicant aſtro
nomos conari religare animi uoluntates:quas nobiles aſtrono
mi liberas eſſe ex natura ſua cõfitenť. F. Ideo merito admo
nent quærẽtes dicebãt ipſi ut oſtendať eis nec in corporibus rõ
nem iſtã aſtrologicã poſſe cõſtare. Aſtro. Propterea ipſi ma
gis nos trahũt ut cõtra eos exclamemus o qui falſis aſſumptis
uim totius celi conamini euertere memětote ꝙ celi enarrant uir
tute ſua gloriam dei:& quã magna & mirabilia operatur natu
ra motu corporum cæleſtiũ:& quam ſit laudãdus in ſecula al
tiſſimus:qui de largitate & bonitate ſua genus humanum hac
præclariſſima ſciẽtia decorare:perficereq; uoluit:poſteaq̃ ad ſui
imaginem eum creauit ſimilemque ſibi fecit hac ſcientia futuro
rum ꝓſcium:ut ſibi magis appropinquaret:appropinquãdoq;
magis eum amaret:& amando poſſideret:& poſſidendo fruere
tur aſpiciendo in cœlum.Ideo os homini ſublime dedit cœlum
q; uidere iuſſit:ut gratias ĩfinitas deo ageret:de tam mirabili ma
gnificoq; magiſterio in quo tanq̃ in libri æternitatis ſue cortice
ſcripſit noua & uetera:qui enim in eo non aſpicient ſi eos ſalua
ri contingat:non ut homines deus ſed ut iumenta ſaluabit.Imo
Albertus magnus euidenti ratione utſupra tactum ꝓbat ex iſta
ſcientia maxime deduci ad deum probandum cognoſcendum
& amandum credis ne o fidelis hæc contra fidem eſſe. F.
Hæc catholica ſũt meo iudicio:ſed dic ſi ſapis quonam modo
fecit deus hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam:eſt
ne ratione corporis:aut animæ:aut utriuſq;.diuina enim imago
ſimplex eſt quaſi tota in uno cõſiſtens non ſic hominis imago:
Vel ſimilitudo. Aſtro. Hoc eſt præter propoſitum no
ſtrum.ſi ergo aliqua noua adducam æquo animo accipe.Deus
ab æterno & ante creatum hominem præuidit uerbum filium
dei carnem aſſumpturum humanam:& ſic humanari debere.fe
cit ergo hoiem ad imaginem uerbi uerbum uero eſt imago dei

ergo fecit hominē ad imaginē suam Deus: fecitq; hoc ut prin cipium fini iungeret: & ostenderet pfectionē suā: quoniā tunc maxime pfectum est unumquodq; quādo pōt alterū sibi simi le facere. F. Formale est hoc certe: sed dic nūc si placet: supra memorasti hanc scientiā maxime ducere nos in cognitionē fi dei christianæ. Astro. Memini: attende nūc paucis: latius in fra ostendā. illa scientia magis ducit nos in cognitionē fidei xpi per quā opera xpi diuina esse & miraculosa cōprobant̄ melius & ꝓprius quā cum alia scientia naturali: talis autē est scientia astrologiæ cōpleta: quæ tractat de causis & effectibus rerum: er go & cetera. tenet cōsequentia cū maiori: & minor ꝓbatur: nam ex hac scientia ꝓbant̄ & sciunt̄ opera magna: & miranda quæ homines naturaliter faciunt: & quæ in natura fiunt: & illorum assignat rōnes melius & uerius q̄ omnis alia scientia naturalis: ut infra ꝓbabit̄: cum rationes ostendemus omniū eorum quæ fiunt a natura cum ergo uideamus incarnationē Christi imacu lati: & natiuitatē eius benedictā: uitam miraculosam: passionem resurrectionē: & gloriam & missionem spiritus sancti paracliti suis apostolis: quo medio linguis uariis eodem ore & ictu & tempore magnalia dei loqui audirent̄: intelligeretq; unusquisq; audiens in lingua sua naturali eos loquētes magnalia dei & mi rāda prout hodie o fidelis in missa legebat̄: quæ nam uis hæc̄ naturæ: ne quæ certe oēm uim naturate naturæ excedūt: & artis magie naturalis: quæ astrologia uera est: & nedū oēs scientias naturales & artes: uerū & oēs demonū uires quā maxime supe rant. ex dictis. n. generationes aliquando: & corruptiōes fiunt ci uitatum: & regnoꝝ desolationes odia & dilectiōes memoria & obliuio: sicut de multis in libris imaginū legit̄ maxie de moyse qui anulū obliuiosum fecit: cū Thaibis filia regis æthyopū cru deliter in eū exarsit: nolletq; eū dimittere: tradito anulo dimisit: amoris oblita: insup rerum uiuentiū ortus nouos uarios & mi rādos hiis sciētiis & artibus sapiētes ꝓducūt ꝓut legit̄ in sacris scripturis: & a Iosepho uerissimo istorico habet̄: quæ sapientes ægypti pcepto regis pharaonis faciebant: ac si non solus Moy ses reꝝ pitus existeret. uocauit rex sacerdotes ægypti in hac disci plina sapiētes ponētesq; illi uirgas dracones fci sunt: & ranas ꝓ duxerunt: & aquas sanguineas fecerunt: quod cum mirabile ui

deret moyses rerũ peritus ait nec ego quidem o rex ægyptiorũ despicio sapientiam:sed tanto melius hæc a me q̃ quæ horũ magica arte sunt facta:q̃to humanis diuina cõstat esse meliora :ergo si meliora erant quæ moyses in figura ostendit:quã quæ artibus magicis:uel errore alio ipsi uel scientiis fecerunt ex hac xp̃i instituc̃one quæ figurata est multo meliora digniora & maiora facta fuisse fieriq; continue:cum ipse xp̃us infallibilis sapientia dixerit:& maiora horũ facietis:ut merito in oĩbus dei Iesu xp̃i oĩbus dici possit digitus dei est hic:ut magi illi sapientes pharaoni dixere:cum draconem mosaicum insilientem: & uirgas uniuersas eorũ deuorantẽ:quæ dracones uidebant inspexissent: & tandẽ puluerem terre ægypti in cinifex moysem conuertisse: quæ nequaq̃ ulla arte uel ingenio & uirtute naturali fieri posse concludit maxime astronomia ex qua & magia naturali multa magna & miranda fieri posse non dubitant sapiẽtes utsupra dixi scientes miracula quæ opera sunt diuinitatis oĩa illa excedere & ex p̃dictis scientiis non posse ullo mõ compleri. F. Mira dicis uix credita. Astro. Sacra scriptura est:sed oñde si quid habes amplius quod primũ genus obiiciat. F. Vereor tedio in mediũ illa adducere:quia quæ pollicitus es ꝓbare:oĩa tollẽt ut ꝑcipio:si omnium rerum diuersæ sunt differentiæ:& diuersa principia: & omnium rerum contrariarũ certa est concordãtia naturalis:ꝑfecto & electiones:& interrogationes nõ tolluntur de quibus ipsi primi generis auctores obiiciũt postremo:cum omnia quæ sub libero arbitrio nõ continent a superioribus ueniant. Astro. Percepisti o fidelis quæ dicta sunt in ꝓbatiõe primæ causæ:ut uideo ꝓbabo tibi omnia hæc inferiora a superioribus ꝓuenire:& regi:& quæ pollicitus sum nõ error sed subsistere ueritate ostendã:sed missa hæc faciamus:& quæ sunt secũdi generis argumẽta cõtra astrologiam ostẽde. F. Video astrologiã multũ alta rimari:& de quibus aĩa gaudet inquirere neq; aliqua naturalis sciẽtia:si uera sunt pollicita:ita debet coli & uenerari:excepta pria philosophia:quæ est de substãtiis separatis & primo ente:sicut astrologia:quæ corpa a cãis notis nobis inalterabilia:& creaturas ĩpossibiles cõsiderat:ut aristoteles duodecĩo metaphisice tradidit:& cognoscit quid operant & ꝙ motus inferior motui superiori obedit:utsupra per Alchindum

& de quo sunt etiam tractatus ut infra apparebit per pollicita tua cum formam celi implere totam materiæ suæ potẽtiam ex hac scientia monstretur:ita q materia celi non sit amplius in potentia ad aliam formam:neq remanet potentia in alia materia ad hanc formam usq ad finem seculi:in quo fiet celum nouum & terra noua. Astro. Certe magna est scientia:per eam enim intellectus noster creatorẽ cognoscit q̃tum potest naturaliter: ut dixit Albertus magnus ratione iam supra posita. sed omitte hec loco suo:& argue. F. Ex hiis ita altis arguunt ipsi nõ posse a nobis sciri totã scientiã astrorum & motuũ quia sunt aliqui motus celi:& stellæ influentes de quibus non habet cognitio:& multa sunt loca cœli quæ non cognoscuntur:nedũ quid & q̃tum influant:ergo ad plenum hæc scientia non cognoscit.

Astro. Ad hoc argumentũ formaliter respondendo :si sic arguis scientia astrorum tota non põt sciri ergo non debet esse scientia:nec connumerari inter scientias nego consequẽtiam:& ratio est:quia nulla scientia potest haberi tota ab homine uiatore nisi per gratiam:& sic hæc est impossibilis:homo uiator hẽt totam scientiam astronomiæ:ita q sciat q̃tum actu p̃cise astra omnia influant:& similiter de qualibet alia scientia:non. n. possunt sciri omnes conclusiones alicuius sciẽtiæ speculatiuæ uel practicæ: & tamẽ aristoteles sexto metaphisicæ connumerat scientias reales: & speculatiuas inter quas etiam numerat astrologiam. Aliter respondendo nego antecedens imo dico q potest sciri tota q̃tum ex natura sui habet ut sciatur:adeo duodecimo metaphisicæ dicitur:q omnia quæ eueniunt possunt sciri. quoniam non est aliquis motus:in cœlo qui non possit a nobis cõprahendi.quicquid dicat albategni:q sit aliquis motus in celo qui nõdum est cognitus:quia omnis motus qui est in celo est propter motum alicuius stellæ uel stellarum sensibiliũ: omnes autem stellæ propter quas est motus alicuius celi possunt comprahendi:cum motus deferentis sit p̃pter motum delati:sic uolens concludere q motus celi est causa omnium horũ inferiorũ effectuum.cognita causa ergo cognoscitur effectus.relinquitur ergo q possit sciri:& eo magis amplectenda est: cum altiora & difficiliora petat:& non refutanda.ducit enim in cognitionem dei:ut dictum est:& infra amplius dicetur:certe est theologia al

tio:& minus indagabilis:nisi deo spirāte qui oībus æqualiter ut conuenit spirat de qua gratia spiritus affluentis hūere primi sciētiarum inuentores:& pcipue astronomiæ. Seth filius adam & filii eius:qui scripserunt eā in lapidibus post.cc.xxx. annos a creatione Adæ certe ab ipso patre edocti sapiētissimo ante diluuiū:& post Noe lafet ionitus enoch habrahā:ut tradūt istoriæ ne tā nobile secretum in natura incognitū remaneret: hominibus illud sapiētia increata patefecit. F. Si ergo motus cœli causa sunt oīum quæ eueniunt:intellectiones sunt motus: qui eueniūt:ergo sunt causa ēt intellectionū. Astro. Tactum ē supra.ostendā & nunc qualiter intellectus possibilis siue aīa nostra moueat a corporibus celestibus:quoniam sine fantasmate non pōt intelligere anima:ut habet ex tertio de aīa. fantasmata autē surgunt ex sensibus:quæ sine corpe esse non possunt:ideo anima hoīs non pōt intelligere substantias separatas omnino a materia quia illarū nulla sunt fantasmata:sensus autē mouentur a corporibus celestibus:ergo ex cōsequenti anima mouet a corporibus celestibus. F. habeo:respondeo:postq̄ sacris līs credis:suppono creationem rerum:ut moyses scribit:& arguo sic: cuicunq3 competit aliqua operatō secundum naturam:illi sunt attributa a natura omnia illa:sine quibus illa operatio cōpleri non potest:sed terre data est operatio & uirtus habēdi uirentem germinandi producēdi fructus & alia omnia ante creationem solis & lune & stellarum:ergo terre data sunt oīa illa sine quibus a natura illa complere non poterat:ergo sol luna & stelle quæ post terram create sunt:non erant causæ eorum que pduxit ante.

Astro. Hoc argumētū ē efficax.& appens :sed dico breuiter hic:quia cum de tempore dicet̄:latius hanc materiā de creatione sumus dicturi:uerū est quod pbat argumētū:non.n.poterāt esse causæ ante earum creationem:sed non sequit̄.ergo nunc non sunt causæ:quoniam lux creata ante terram cum firmamento quod cælum dictum est:& cum motu qui sunt causa generationis & pduct onis:& tunc fuerunt similiter causa pductionis & generationis terræ: quia dixit.terra erat inanis & uacua uirtutibus pductiuis & generatiuis:& informis:sed ex motu & lumine & cœli uirtutibus formata pduxit uerbo dei:de qua quidem luce facta sunt luminaria & stelle cum uirtute lucis præexistētis no

biliori & ampliori:quia plurium ꝓductiuam lucem maiorum & nobiliorū cōuenıebat eſſe amplioris multo uirtutis: cum ad hominē cuncta creata ſint:& ordinata:ut probat doctor uenerandus in tertio cōtra gentiles:ſi tamen oīa ſimul creata fuerūt: iuxta illud eccleſiaſtici decimo octauo:qui uiuit in æternū creauit oīa ſimul minor eſſet falſa. F. Sat eſt effugere nō potes o aſtronome tuorū aliquos contra deū errare:ſi hæc negabunt quæ dicturus ſum:attēde. Deus eſt cā ſignorū & planetarū ſimpliciter:& abſolute oīum entium:ſiue illa creata ſint ſimul ſiue ꝑ dies: quoniā totus eſt ſuus effectus:& ſua creatura:& totū ꝑ deum eſt conſeruatū:& cōicatum:ergo deus ꝓpter dominium quod habet ſupra ſuū effectū pōt facere de ſuo effectu quod ſibi placet. Aſtro. Immo facit quod ſibi placet. F. Ergo facit id ꝓpter quod ipſum celū & planetas & ſtellas creauit.ſed celum & totū firmamentū & motus eius creauit: & ordinauit ad hominē:cum finis motionis celi ordinet̄ ad hominē ſicut in ultimū finem generabiliū & mobiliū.hinc eſt ꝙ dicit̄ deus corpora celeſtia fecit in miſteriū cunctis gētibus:ergo mouebit cōſtelationes ad finem hoīs:quare oportebit ꝙ aliquādo deus mutet oꝑationes conſtellationū ſecundū finem ꝓpter quē ſunt:in hoc quod requirit̄ ad bonū finem hominis:ſi ergo debebit euenire ex cōſtellationibus gladius uel peſtis alicui regioni uel homini uel cariſtia uel ſiccitas:poterit deus ꝑ oratiōes preces & ſanctitatem alicuius uel aliquorm hominum illis non obſtātibus cōſtellationibus dare pluuiam ſanitatē pacem & habundantiā & ſic ſcientia aſtronomiæ nō erit neceſſaria abſolute. Aſtro. hoc argumentū o fidelis cōcludit contra aſtrologiā & cōtra ꝗlibet aliā ſcientiā creatam ꝓbando ꝙ non ſit aliqua ſciētia creata abſolute neceſſaria:quæ ſcilicet nō poſſit a potētia dei infinita ꝑmutari & uariari.imo in nihil redigi:& ita ego concludo ut ſupra auctoritate Abrae auenare iudei:nequaꝗ dubiū eē iuſtū melius cuſtodiri ſapiente aſtronomo:fœlix nāq; ille qui cor habet ꝑfectum cum deo:ſi etiam ſapiens aſtrologus poteſt multa mala ꝓhibere quæ ſecundū aſtra fierent:& ꝑparare ut poſſint pati a fortiori multo deus ſummus ſapiens:& ſuperiora & inferiora diſponere coaptare & ꝑmutare & liberare ſecundū exigentiam & liberā uoluntatē ipſius conditoris æterni poterit abſq;

? ... poteſt mutare conſtelationes ... [illegible]

ordinis naturæ destructione: imo forte de facto facit: certe astrologo & medico præuidente ex influxu: & aliis signis tertianam febrem gratia exempli alicui cum inflamatione coleræ certi gradus euenire debere in dicto tempore: illoq; eodem tempore in quo influentia incipiet calefacere: utente dieta infrigidante: ita φ tantum dieta infrigidet: quantum influentia calefacit cæteris paribus: tunc infine non apparente tertiana ægretudine in illo: non propter hoc tollet influentia calefaciens: imo si non fuisset influentia calefaciēs: utens tali dieta infrigidāte: lapsus pfuisset ad frigidū: excellentiori ergo modo posset deus custodire a malis suos iustos: uel quos uellet: absq; hoc φ influētias tolleret: sed eorū effectuum apparentiam remouendo: illos conseruādo aliquo medio incognito nobis: ita. n. distant uiæ meæ a uiis uestris: & cogitationes meæ a cogitationibus uestris: ait dñs: sicut distant cæli a terra: aliter etiam posset responderi: φ sicut deus præuidit ab æterno cūcta futura: ita præordinauit in principio cuncta infra sua: celum & stellas ad ordinem suæ præuisionis conuenientia: & stante hoc quodlibet positum huic repugnās: non est admittendum: & procedente obligatōe: respondendū est ad secundum positum concedendo, sequentia ex posito: & negando repugnantia secundum regulas obligatorias logicales: semper seruando dei omnipotentiam & libertatem suæ æternæ uoluntatis in tempore obligationis: & extra: Est ne aliud quod obstet? F. Isto modo ad argumenta, prædestinationis uideo posse faciliter responderi: sed aliud est φ obstat: profecto tuus Raymūdus iulii quem colis: cuius esse hoc opus dicis arguit aliis mediis astrologos errare in multis: sed attēde: dicis tu celum mouere animā contra homo ex anima & corpore componit: & corpora superiora in natura non participant cum anima hominis quæ est incorporalis: & corporale non potest agere in incorporaliā igit & cetera. Astro. Ad hec dico quod anima inquantum iuncta corpori insequitur passiōes corporis quæ mouent a celo: & ideo indirecte tanquam corpori iniūcta influit celum in animam directe non ut concludit iulii argumentum, est enim anima rationalis apta nata ex uirtute & natura ppria non subesse stellis per se. F. Ex supra habitis intelligo ex libera uoluntate animam posse contraria celo actus tamen

eius aliquando ipedit. Astro. Iā hec trita sunt: F. Quid de interrogationibus: cum uideantur negare liberum arbitrium & electiones uidentur facere contra uim natiuitatis. Astro. miror: imo iam dictum est q̄ uiator inclinatur ad prosequēdū quod efficaciter appetitur ab appetitu sensitiuo: ideo querit illo tempore quo mouetur per suam influentiam ad quærēdum: & tamen absolute posset non quærere neq̄ illud tale principiū interrogationis uel electionis facit natiuitatem non habere uim: imo diuersa principia sunt i actibus humanis necessario ex celi diuersitate uel differentia: ut ꝓbat infra per principia sua manifeste. ille enim mercator qui ꝓposuerat emere bladum uel ceram: cum principio sui recessus a deo potest nunc in accessu ad merchatū uel ad aliam terram cum principio sui igressus merchati uel terre mutare intentionem: & emere ferrum: uel argētū & ꝓpter hoc nō tollit liberum arbitrium: sed diuersa celi principia diuersimode mouent sensus ex quorū diuersitate mouet intellectus ad diuersa uel uolūtas quæ non trāsfert in incognitū. deductis hiis omnibus stat q̄ duret ille merchator in prima intentione & q̄ diuersa principia hēant continuā intentionem in merchando. F. Habeo ex dictis uoluntas enim est libera actus potest impediri: & ita credo te responsurum ad obiectum de peccato per Raymundum. libera enim uoluntas non cogit ab astris: sed est uirtus gratis data a deo animæ: quando creādo eam īfundit: & lucem diuisit a tenebris. Astro. Nostine aliqua dicenda: cum hæc dicis? F. Noui: & cupio esse in calce obiectorum. hic noster Raymūdus uellet omnia necessariis rationibus concludi. ideo dicit astronomos errasse: quia nō dederunt rationes eorum quæ per experientiam habuerunt in astronomia: & procedunt sicut medici: qui habent per experientiā q̄ reubarbarum purgat colerā: & non dant ratioēm. Item quia nō dederunt noticiā qualitatū signorum: & planetarū per proprias qualitates: & appropriatas cū rōne: sed nude de uictoria unius cum altero cum sibi obuiant in signis recitarunt: quod ualde esset utile intelligere: & necessarium. ideo fortius errauerunt obmittendo etiam ostendere: q̄ celum & planete ꝓprias habēt partes & primas: de quibus sunt: quæ principia sunt artis. Astro. O fidelis: astronomi antiqui quorū libris utimur in iudicādo

ut plurimum supponunt scientiam probatã ab antiquissimis & ideo introductorios libros docẽtes quia est praticæ recitarũt cum sufficiebat eis ueram experientiam habere dictorum sicut uere medicis etiam sufficit:quorum utilitas in effectu consistit tamen aliqui:ut habraham hauenere princeps ordinatũ librum fecit rationum:& plures rationes dictoꝝ suorum posuerunt ut Albumaxar in introductorio magno:& Raymũdus noster ꝓ bat. F. Siste pedem o astronome. Platonici:& quorum pars maxima est Plotinus qui præceteris inquit Augustinus diuus: platonem excellentius intellexisse laudat dicunt iudiciis astro logorum non esse credẽdũ eaq; plotinum sæpe litteris cõfutas se in libro de fato & in libro de ꝓuidẽtia:& eo loco in quo quæ rit utrum stelle agant diligentius effecisse uidetur:& idem maxi me depræhendisse asserit Porphirius:cum diligentem operam astrologiæ dedisset. Astro. O mi fidelis angele:durã in me ipso uideo ꝓuinciã respondendi:cum astronomos contra astro nomiam in medium adducere conetis:sed in ueritate confisus: credo posse respondere platonicis:& astronomiam suis telis: & platonicis loicis defensare confido:adduc ergo dicta eorũ bre uiter:si potest fieri.uerbosi enim sunt stude & supradicta non re petere. F. Conabor paucis efficere quæ ipsi longo sermone multis mediis deducunt contra dicta astrologorũ asserentium omnia fieri a uiribus stellarum:& motibus significari:cum ad corpus tum ad animam ptinentia siue bona siue mala sint:sub dit tamen cõmentator plotini nouus platonicus:hæc tu tamen memẽto non a præcipuis auctoribus astrologiæ tradi:sed a ple beis.licet enim plotinus concedat gratia disputandi aliqua fieri uel potius significari:non tamen omnia:& illa quæ significant uix posse decerni contendit. Astro. Ha ha cõtra ignaros ple beos auctores non est insistendum:sed contra præcipuos te ip sum ergo offendis:non scientiam.imo contra hãc artem & sciẽ tiam tella acuta calibea mittenda censeo:si offendere cupis: ali ter nihil ad rem quoniam clypeos habet hæc scientia tersos ful gentes non porosos sed solidissimos:in quibus tela debilia nõ fingunt:sed resiliũt in mittẽtes. F. Quæ narrãt aperiam:& dum narrant plotinus & comentator deridẽt astrologos ĩ duo bus.primo q aiunt stellas ꝓ mutatione locorũ & aspectuũ mu

tare naturas qualis certe mutatio in terrenis ex mutatiõe locorum & aspectuũ non solet accidere:& secundo natura stellarũ non est malefica ex se cum optima sit:non ergo potest efficere mala: neq; hominibus nocere innocẽtibus:cum beneficio diuinæ ꝓuidentiæ munere fungant̃ stellæ:& cum sint animatæ:& intelligentia ꝑditæ:deoq; obsequantur ad nutum:ut Ptolomeus fatetur:non deberent eas malas appellare astronomi:& postea dicere bona sæpe largiri:& suis ꝓdesse:omitto quæ curiose exẽplificant breuitati indulgens:& quæ ultra derident q̃n quos bonos appellant nocere aliquãdo fateant̃ astronomi:& ex aspectibus inter se mutare naturas asserant maxime de mercurio qui dicit̃ mutabilis mirant̃ platonici quasi cameleontis instar nihil habeant ꝓpriẽ constantisq; naturæ. omitto similiter quæ de mistiõe stellarum radiorũ damnãt dicentes nõ fieri mistiones in radiis stellarum:sicut in liquoribus:quia & cõmẽtator ipse plotino uidetur in cõmento derogare:cum ex hoc difficultatem solum in iudiciali scientia fore cõcludat. Astro. Scio te alia in mediũ adducturũ quæ & ego in fonte eorũ uidi miror de hoc plotino qui ita astronomos derideat in hiis.& in sequentibus ꝓpterea quia contendunt ipsi omnia a celo fieri:idq; credunt suis rationibus demonstrare:nedum ad corpus sed ad animã ꝑtinentia: & quid turpius q̃ omnes plebei astronomi dicant: cuius etiam simile nullus unquam hereticorum dixit:in mẽte diuina quiescẽtibus dicunt platonici dominatur saturnus:audi rogo æquo animo quomodo ꝓbant omnia a celo fieri:in quo repræhendunt Ptolomeũ Albumaxarem & alios tanquã plebeos:sed si hii sũt plebei:quis iquã est ꝑcipuus auctor. F. Nullus. Astro. Imo hic qui in duobus deridet astronomos:qui adhuc proprio exẽplo reliquit uim stellis inesse maximã plotinum dico platonicum:cum ipsum non potuerunt uirtutes aliæ:uel continẽtia: neque suus demon:pro cuius arbitrio regebatur a famosa & horrenda ægritudine liberare:in quã incontinentes incurrũt. sensit enim uim celi & stellarũ in senectute:in qua tum ex naturali diminuto calore:tum ab aere salubri electo in campania:uim fati sentire non credidit:nec pestilens & superabundans sanguis solet generari:& tamen cum continentia tum modestia uitæ tum uirtutibus dato tempore in eo ingẽs sanguinis pestis erupit ex

qua miſere:& crudeliter deceſſit:quæ in iuuene inordinatiſſimo
non ſtante ſimili influxu cœli non ſolet euenire:cur non potue
runt cum uirtutes a tam famoſa & crudeli morte liberare: quæ
iſtius ſuperhabundantiæ cauſa fuit: niſi ut ꝓprio exẽplo retra
ctaret quæ contra ueritatem:contra uim ſtellarum ſcripſerat:&
non omne credendum demonibus oſtenderet:poſteaq̃ in mul
tis locis ipſe probauerat omnia a celo fieri. F. Credebat ne
hic integerrimæ uitæ uir a demone regi. Aſtro. Immo alios
omnes a propriis demonibus regi dicebat:deceptusq; a magico
ægyprio credidit ſe habere deum pro demone:ſed audi quomo
do. F. Miſſa hæc facito:& oſtende quo modo ex dictis ſuis
oſtendatur omnia a celo fieri:ut ſic omnia eorum argumẽta tol
lantur deridentesq; derideãtur. Aſtro. Recte ſentis: audi er
go plotinum cum de dialeticha agit loquentem:& trinario gau
det:inquit ſuperiora uniuerſi principia producere quæ ſequunt̃
& dum producunt largiri cunctis eſſe:& producta reducere: &
in eſſe conſeruare:& reducta perficere: & in melius eſſe reforma
re.hiis effectibus trinitatẽ quandam in nouenarium diſtributã
oſtendit ſcilicet productoriam conſeruatoriam:& perfectoriam
in productoria ipſum bonum primum eſſe aſſerit: ſecũdum in
tellectum boni filium :tertiũ animam uitãq; mundi eſſe:quaſi
diuinæ intelligentiæ ſpiritum:a quo omnia producunt̃ F.
O.aſtronome ad bonum ſenſum prima duo intelligendo:cum
theologia uera tranſirent:quoniã ipſum bonum primum deus
ſcilicet in productoria primum locũ tenet:ſecundũ intellectus
boni filius:ideſt deus filius:tertiũ non uideo poſſe ſaluare:quo
niã ſic anima mundi eſſet ſpiritus ſanctus: Aſtro. Attẽde
o fidelis:forte ille plato diuinus iſta intellexit:licet uerba nõ ſic
ſonent in trinitate conuerſoria:ad rem aures porrige:ponit mer
churium gradum tenere primum reuocantem animos hominũ
ad ſublimia per rationem:qui reuocat poteſtatẽ habet reuocãdi
& agendi:ſecundum uenerem ꝑ uiſum animos hominum alici
entem:tertium phebum idem per auditũ efficientem:ſubdit ſin
guli uero hii planetæ tres cum ĩtellectu ſuo in noſtram rationẽ
agũt cum animali uirtute in imaginationem cum corpore ſuo
in corpus noſtrũ ad idem alliciendo:cuncti deniq; tres ad ſatur
nũ planetã primo ducunt intelligentiæ ducem:deinde ad ſatur

num superiorem planetam intelligentiæ patrem intellectumq; primum deinum ad ipsum bonũ patremq; saturni. F. Pro fecto hoc nihil aliud concludit q̃ cohordinatõnem diuersarum causarum totius mundi inferiora omnia a superioribus duci et ponendo planetas ducere nos ad deum patrem licet ipsæ dicat ad saturnum patrem intelligentiæ deinde ad ipsum bonum pa trem saturni. Astro. Vnum dicunt quod non potest glosa ri multo absurdius:quod uere non auderent pronũciare astro logi demones planetarum subministrare hiis afferunt quo cui dentius probent planetas:& corpora celestia in animas nostras agere quod pro inconuenienti postea adducunt contra astrolo giam hoc suo dicto Platonico obliti:quo patet responsio ad ar gumenta aut ex rationibus oppositis hoc totum trinarium de struitur:cum amplius subiungant tria humana ingenia concur rere facile philosophicum musicũ & amatorium musicumque cum amatorio:& utroq; cum philosophico sepe cõspirare:nec immerito:proximi.n.sũt & situ & motu hoꝝ aspiratores:scilicet sol:mercurius:atq; uenus. Proximi rursum auditus & uisus & imaginatio seruientes rationi. F. Totus ergo homo sic a su perioribus surgit:& mouet̃:& trahit̃. Astro. Ita inquit Ploti nus adhibenda ergo sunt homini matematica:quibus in corpo rea cogitare & credere consuescat:& a celo omnia deriuare & cõ pleri cognoscat quoniã ut dicit̃ in argumẽto libri de pulchritu dine:infimo gradui formalis effluxus generationis ultimæ dña luna fauere uidet̃:rationibus autem seminariis in natura uigen tibus souẽtibusq; materiam dominatur Venus eisdem uero in imaginatiõe inferriori ad motum properantibus Mars :eisdem rursum in superiori imaginatione regnantibus Sol:sed in ratõe uigentibus dominatur Mercurius : & in mente dominantibus iupiter:in mẽte deniq; diuina quiescentibus dominat̃ saturnus in quo quidẽ septimo gradu tanquam saturni die mũdi opifex cõquieuit. Vide o fidelis angele quam sapienter & profunde ꝓ bat numeꝝ planetaꝝ septẽ:p septem has ꝓprietates reꝝ in septẽ diebus mosayca sapientia descriptis:dicens septimam diem Sa turni in quo opifex summus conquieuit ipsam ideam sibi peni tus intimã significare:ad quam alia quæ inde fiunt refert : uelut in exemplar quod omniũ formaꝝ ratio est:quam obrem in ipso

rerum ordine plurimum pulchritudinis est:& dependentiæ in ferioribus a superioribus aliter difformitatem causarent res inde pendentes sine norma in uniuerso:quæ omnia si aliter uel sicut uerba sonant interpretentur: absurdissimum quid poneretur in celo uel planetis indignissimum:& nefandissimũ platoni attri bueretur significare.f.non solum:sed dominari nostris sensibus & intellectibus:sed etiam quiescentibus in mente diuina. F. Tractant ulterius:& contendunt nõomnia fieri a celestibus in secundo capite libri utrum stellæ agãt:quæ uereor adducere stu pore uel pudore. Astro. Vt uideo te stupor oppressit contra dictionis:quia dicunt si animatæ non facere mala:si inanimatæ quæ ad animam pertinent non facere:& nunc utrũq; facere te stantur:cum etiam dicant aliquas animas a corporibus exutas esse penes solem alias penes alium planetam:uel in fũmamẽto quatenus actiones suas hic ratione uel aliter direxerũt:cum igi tur anima illa in speram erraticam:uel non erraticam secundũ uires:& mores differentes distributa sit nimirum:& in nobis ui res inesse uiribus & moribus illis cõformes:& a singulis stella rum uiribus actiones nostras:quæ aliquando malæ sunt:& se pe emanare:tum uero animas quæ hinc illuc abierunt:ad stellã accedere conuenientem potissimum moribus atq; potẽtiæ qui bus in operando ac uiuendo maxime usi sumus.sequit̃ ergo ap te dictorum contradictio. F. Certe ubi supra celestia corpo ra animata diuina anima esse prædicant:ut etiam aristoteles ip se.xii.metaphisice:& hoc ipsum auctores astronomiæ affirmare aiũt:scilicet Ptolomeum zachaelem Albumaxarem Aly:quod & aratus:& Manilius arbitrantur:quod si qui negent solas cor porum qualitates afferre ultra uero nequaquam fateri cogen tur.transico quod longo tramite nituntur deducere: nec om nes qualitates corporum afferre: cum a forma intelligentiæ artificiosæ aliquid in artificiato: fiat ita etiam formæ natu ralium rerum sequuntur notiones animorum cælestium: & non solum celestium corporum qualitates. Astro. Vide ne hoc illorum argumento uim stellis inesse maximam firmes: quandoquidem nos dicimus stellas non per corpus solum: sed potius agere per formam suam mirabiliter:quæ dicta sunt. F. Attẽde:& rñde seriatim ad hec:nõ ɔcedũt astrologis stellas

fixas speciales rerum differentias tradere:nec planetas cotidia nas consuetudines afferre:si nullam aiam hñeant:ea uero omnia tribuere posse concedunt:si aiam habeant:atq; mentem p̃sertim quia in multis herbarũ lapidumq; p̃ciosorum speciebus uires quædam insunt singulares:quibus mirabiliter agunt in spiritũ: & per eum in animã dotes miras uideant̃ afferre:quæ nequeũt a corporibus dumtaxat celestibus:sed ab eorũ animis accepisse concludit.ergo ipsa stellarum corpora multo minus eas differẽ tias:quæ ad artes & fortunas necessario ptinent posse nobis in ferre.sicut enim ex nulla natura corporis hominis fit:ut potius sis theologus:quam orator:sic & cælestis corporis nulla natu ra fit:ut certo tempore prætor inscius designeris:& talẽ patrem habeas:uel fratrẽ:id horum causas alibi inuestigare cõpellimur.

Astro. Neq; dic alibi:q̃a celo hec fieri statum ab ipsis cõpe ries. F. Audi deniq;.stellæ omnes a rebus ĩfimis longæ sunt & inter se ualde diuersæ:& quicquid inde huc usq; diffundit̃ ac cidens esse uidetur:sed ad generandum substantiam apud nos opus est substantiali causa p̃xima:& ad uiuam omnino uiuen te:ergo corpora cælestia non influunt in nobis:sed ad concilian da in unum agentia inter se diuersa duce cõi egemus. Astro. O fidelis nimium si platonici existimant uita unã ubiq; regna re præcipue omnia facientem:sed ad id cælestibus & terrenis in strumentis utentem dicunt.audisti hec uita una omnia faciens cum celo conueniat a quo proxime omnia regi fatentur:ut que dam contraria nunc dictis somniant:cum de cælo loquuntur: quod aliquando uniuersum aliquando mũdum appellant:cũ illud spiritum:uel flatum etiam & uerbũ animæ mundanæ esse disseruerunt concludendum esse inquiunt platonici animalem quendam spiritum semper ab anima mundi quasi interioris ui tæ propaginem pululare:igneumq; hũc esse:& quasi animale lu men ipsum in dimensiones iam porrectum spiritum actu luci dum potentia calidum generationis omnium ubiq; fomitem: celum inquam dicunt;: non circunfusum solum:sed etiam cun ctis infusum :celumque celorum flatum diuinioris animæ sub forma quadam proxima animæ celesti:idest ignea ita se glo sant hoc est translucida : lucida calida protinus euolantem mox in aerem aliquanto dissimiliorem animæ tumescẽtẽ sub

inde in aquam terramque compactam. hiis autem tribus sub dunt platonici celestem spiritum passim inesse effectorem om nium:atq; seruatorem proximũ quidem flammæ:& uelamẽ ani mæ:& omniũ alimentũ.ubicũq; igit' alia sunt ibidẽ celeste sub esse spiritum:& nõ econtra:sic itaq; non hec o fidelis celo proxi me reguntur oĩa.ipsa itaq; celi substantia nõ solũ uirtute celesti quæ suã ubiq; substãtiã necessario postulat:sic etiam sub terra quedam quasi celestia generant' sic suo calore solo uiuunt oĩa celestĩ:& quæ manifestus calor destituisse uidet':ea etiam occul to quodam calore celesti uiuũt:sic ubi extremũ apparet' frigus: ignis accendit':& in frigidorum colisione mutua ꝑcreatur:celo uidelicet ꝑeante similiter in quolibet animali aĩa continue ꝑ fert spiritum:membris quidẽ cunctis infusum: sed alicubi etiã solum alicubi uero humoribus alibi mẽbris insuper inuolutũ: sed animæ particulares spiritum hunc:qui uapor sanguinis est quo regunt copus ex sanguine calefacto producunt spiritum uero celestem rationales animæ quo quasi ꝓxime se inuoluunt ab ipsa celi substantia ubiq; præsente suscipiũt. F. Hæc suc cincte plato afferebat. Astro. Hoc plotinus in libro de cælo confitetur:& aristotelem putauisse hoc idem testantur non nul li:ex quo patet:ubiq; celum esse:ut & totum:& singula perfecte continuataq; serie & mira facilitate regantur a celo:& animæ ra tionales ubicunq; celeste corpus accipiunt:aut possident: ut in loco celestibus naturali hẽant atq; possideãt.huic forsan ægyp tiacum illud a platonicis usurpatum est naturalium genitorẽ spiritum esse rebus infusum omnibus. F. Certe spiritũ hũc a celo esse hii etiam contendunt:cum celum imaginem esse ani mæ & singula eorum alternatim referant cogitantes cœlum in forma sua motuq; procul idest abstractum ab extensa materia quod quidem totum inplet mundum ipsam procul dubio mũ di animam cogitabant:quæ unico actu idest animaduersiõe sui præcipuum complet officium hoc uero celum corpus simplex ut dicũt,ꝑpetua in se ipsum cõuersiõe oĩa pagit. Astro. Q uæ ris ne ab ipsis platonicis cõtra astronomiã arguentibus aliud ꝑ robore nostro quã ꝙ oĩa a celo fieri & pagi ꝓbẽt suo mõ quod nos cõsequẽs limitatũ catolicæ cõcedimus nõ absolutũ ut ipsi ꝓferũt manifestãs malãq; sapiẽs hæresim cũ unico actu solus

deus oĩa cõpleat nõ celũ:neq; aĩa mũdi.dicimus nos celũ in iſtis inferioribus agere ꝑ formam ſuã:quam ipſi animam mundi appellant diuinæ menti q̃ ꝓximã ut inde ſibi ꝓportionata oĩa uiuificet:& corpus ſuũ inde uitã continue hauriat nõ ſempiternã ut ipſi dicũt ſed finitã:qm̃ celum & terra tranſibunt & ꝑibũt:ut lira ſancti ſpiritus teſtat᷑ dauid:certe ſicut ꝓ tẽpore ſpecies rerũ oẽs conſeruat:ita totũ hoc opus exẽplaris totius ſuperioris inſtar diſſolubile conſ᷑ motu eius ad id continue cõferrẽte ubi ſũmus eſt ordo:quod multis mediis platonici demonſtrãt:cogita & ſuis cõtradictõnibus palleant uel rubro colore oĩa regant.

F. Sic ego iudico:cõtradictio coꝝ eſt apta. Aſtro. Cogita ulterius ut euidenter oĩa reſſelant᷑.putant platonici ſolẽ uel ſperã ſolis (ſꝑ uerbis eorũ utor) ſuæ animæ cẽ uiſum:& ſic ĩ aliis ſperis:ita q; ſtellas:& planetas dicũt oculos hẽre:non tm̃ uiſuales:ſed uiſibiles quibus oĩa uideant:atq; inde oĩa regant᷑. quare ergo de aſpectibus dicta aſtronomoꝝ rep̃hendunt: cũ ipſi deridẽdi ſint hac ſtulticia qm̃ derident aſtrologos de mutatiõe naturarũ planetaꝝ ꝑ mutatiõe locoꝝ & aſpectuũ & maxime de angul᷑ & .xii. domibus nõ erubeſcẽtes cõtraria adducere illius ſummi theologi Raymundi auctoritate gaudẽtes:ſic cũ noui platonici & recte appellãt:ciuitatẽ celeſtẽ:cum inquit.xii.hẽre fundamenta Raymundus ſperas intelligit duodecim.ſ.octo ſuperiores:& quattuor elementa:ſed cũ duodecim portas ciuitatis aperit.xii.domicilia ſignorum cũ triplicitatibus oſtẽdit ita interp̃tantur platonici noui:ut omnia a celo fieri ex dictis illius ſapiẽtiſſimi concludant.cum uero dicit ſubiungunt ipſi ciuitatẽ totã cẽ ex auro puro:pronide fulgorem hunc celeſtem per omnia uult eſſe diffuſum totũ ergo in ſe ipſo lucere neceſſariũ eſſe arguũt ſi celum eſt ubiq; ſi lux eſt propria celo ſi lux eſt qualitas p̃ſtantiſſima reliquarum origo formarum ſequitur.attende o fidelis: argumento primi capitis reſpondent:ſi in ſtellis diuerſis aliter & aliter fulgeat propriis quibuſdam gradibus raritatis denſitatiſq; & diſtantiæ :addunt & præter lumina.& lucẽ uirtutes quoq; celeſtibus diuerſas:ut colores ibi uarii:& actiones inde proueniãt diuerſe nõ quales ab elemẽtis ſolũ ſed ꝓprietate quadã occultiori:quali ferme trahit᷑ ferꝝ a magnete. F. Sic uident᷑ cõcludere ex diuerſitate in ſtellis diuerſa fieri. Aſtro. Immo q̃ apud

nos:sic diuersimode agũt:agere dicũt uirtute celesti. F. Etiã hic plotinus præter alios celũ uiuere fatetᷣ aperte respõdẽs omnia fieri a celo.& sibi ipsi contradicẽs. Astro. Id ipsum uiuere dicit:quia motus eius naturalis maxime sibi inest nunq̃ se ipsum deserens: actiõe ꝑpetua naturaliter cuncta uiuificãs:quod ordo in motibus rebusq; oĩbus inde genitis mirabilis iudicat:& constantia semp in rebus tam diuersis efficiendis. F. Ergo ut uideor uidere:& si formaliter non sequatᷣ fiunt oĩa a celo:& ad obiecta p eos patet solutio:cum p̃ter hæc ostendãt q, motus celi sit circularis:cũ sic stare debeat:ut neq; subiectam mutet neq; naturalẽ relinquat locũ.merito ergo reuoluitᷣ circa idem & reuolutionẽ animæ repræsentat:quæ exordiens a bono simul atq; intellectu ad idẽ rursus per intellectũ uoluntatẽq; reuoluitur:& hac si ratiõe discurrat:& easdẽ formas unde discurrere cœpit per easdẽ deniq; redit :Genitalis quoq; natura imaginatioq; naturæ comes sic ex potentia in actum in se reiũ motionũq; generandarũ semina promit circulariter:ut & ordinatissima perpetuaq; successio fiat:& tandem ad eadem uel similia certis tẽporum curriculis redeatᷣ. Astro. Stupoᷣ afficior o fidelis hac illorũ sententia:qua concludunt oĩa a celo fieri dicẽtes reuolutionem rerum ẽt nostri spiritus uel animæ reuolutionẽ celi facile sequi:cũ & facile in anima uel spiritu motio & formatio sequatᷣ efficacem instinctũ naturæ celi ꝑpotentis:ut oĩa ad idem reuertantᷣ:quod ualde est erroneũ:neq; usq; modo renatus est plato uel plotinus. F. Vereor ne ideo astrologis non esse credẽdũ sentiant propterea quia difficultatẽ in se habeant iudicia astroꝝ non q, a celo oĩa fieri negent. Astro. Immo nunc oĩa a celo fieri disputãt & insup p te adductis conantᷣ ꝓbare nõ oĩa fieri. sed significari a celo.attende quæso arguendi exp̃ssam calũniã & in dictis suis contradictionẽ:quibus statim iudicabis illis nõ esse credendũ. F. Sequere audiamus dicta eorũ uibrata p te subtiliter. Astro. Probãt ulterius & elegãter motũ celi circularẽ esse necessario qm̃ intelligentiã imitetᷣ:& ptibus celi quodã mõ trãseũtibus totũ ĩterea cõquiescit:sed quid ãplius motus est prĩcipale ꝓpositũ animæ celi:& p̃cipuus corpis eius instinctus motus certe in aĩa eius est quidã transitus de alio semp in aliud. cum autẽ pars eius inferior non sit a deo potens:ut sicut supior

cuncta simul in se promat in actū uelit autē in actum sua oīa ꝓmere successione ꝑpetua facit uel intēdit quod semel cōsequi nequit:cū uero determinatæ sint species reꝝ:& īdiuidua specierum oēs postremo cōsumet:sed cūctas adhuc similiter appetēs uicissim replicat oēs:idq; ꝙ celerime pagitat ipsa sumendi celeritate uideat̄ quasi nondū āmisisse. F. Quæ nā hec est pars supior cuncta hac celeritate reficiens eadē:ac si nō sufficiat cōtinuare uel ꝓmere diuersa īfinita:si ꝑpetua successiōe reficit.quid enim maioris uirtutis est ꝑpetuo eadē reficere:an ꝑpetuo diuersa ꝓmere certe deus uel potentia quadā infinita ita posset ꝑpetuo diuersa ꝓducere sicut ꝑpetuo eadē circulariter promere.
Astro. Sic est utrunq;.n.potentiā infinitā exigeret:quæ neque in parte superiori celi est neq; in inferiori:sed accipe recte in ꝑpo sito quod cōcludant astrorū scientiā corroborātes.s.eadem rōne atq; similitudine celū configuratiōes oēs ꝑpetua successione uicissitudineq; cōmutare:& semel quo ad fieri pōt cuncta cōpleri: tum animæ tum celi nixu pcipuum uotū non trāsire:& si ꝑ trāseant ꝙ primū transacta resumere actūq; cunctorū continuare: & uiuēdi sentiēdi & cogitandi oēs actus simul hēre:& formas sicut:& simul oēs affectat:& tandē ꝑ longū ꝓcessum deducūt ipsi motum hunc celi circularem ab anima celi fieri & ab ipso celi motu itimo animam moueri:huicq; celum in se ipso moueri concludunt:quod & Raymundus noster assentitur suo loco uidebitur celum totum moueri sine successiōe in se & loco:quēadmodum singuli quidem motus:certis temporibus aguntur primus aut uniuersusq; motus idem ferme est:atq; tēpus quia dicunt platonici:& Raymundus cum eis:neq; quicq̄ recte motionis habet celum:neq; totum ipsum aliunde mutat locum :in quit:ut mutatio hec facillima sit atq; perpetua. F. Quid in ꝙ perpetua an quia continua. Astro. Celum suo modo sempiterne conuoluitur:& quelibet spera minor ꝑ totum undiq; cōuexum toto superioris cōcauo assidue fruitur:idq; semper agit amore sic & ampliores orbes per omnes sui plagas quaslibet inferiorum plagas aspiciunt:atq; fouent sic tādem dictum alchindi explanant: & dictis astrologorum in parte assentiūt q; uaria tis.s.supno motu figuris:apud nos uariatur:& formæ:multiplicant̄ q; singula:& ꝑ similes reuolutionū reditus filibus apud

nos redeuntibus:cuncte rerum species conseruātur:quid dicis o fidelis uerbis platonicorum utor soluunt ne hec p te obiecta? quid nam est aliud astronomia q̄ cognitio reuolutionum celorum & stellarum motuūq; eorum & uariarū figurarum & habitudinū inter se ex quibus omnis motus naturalis inferior dependet? F. Ergo motus hominum a celo dependent. Astro. Ita arguunt isti dicentes ea enim ratione mouent̄ homines qu a ratione a toto dependent,cum ergo uolūtates hominum a toto idest a deo dependeant &cæ.si ergo ratio dependentiæ hominū a toto cognosceretur:& motus omnes hominum cognoscerentur. F. Sic ergo hac sua stoica connexione causarū motus uoluntatis liberæ tolleretur uel coartaretur. Astro. Nos loquētes aperte sed limitate dicimus cœlum cum sua forma quā ipsi animam celi appellant in hec inferiora agere sicut dei instrumentum nutu suo in suis pportionatis debite:ut sæpe repetitū est salua sp libertate animæ humanæ supra celos creatæ:quam ipsi sic dicentes catenant:ligantq; & uituperāt arcēdo:in cæteris oībus astrologi dicunt necnon & oīs schola schotistarū:& thomistarū a celo pduci oīa:& corpora celestia cū sua forma oīa inferiora cāre nutu dei:& quod animæ est indirecte mouere. hæc nobiles astronomiæ auctores tradunt:sed nō qualia platonici diulgāt:nisi secūdū sensum supra repetita dicta co℞ exponant̄. dicūt(sinc me repeter̄:ut ex dictis co℞ pateat rōsio)luna dña est generatōis ultīmæ:uenus dominat̄ rōnibus seminariis: mars ī imaginatiōi inferiori:sol supiori mercurius uigentibus in rōne: quid altius in mēte dñantibus iuppiter:quid turpius & absurdius ēt q̄ q̄ oēs plebei astronomi dicāt:cuius simile nunq̄ aliquis hereticorū dixit:in mēte diuina quiescētibus audēt dicere dominat̄ saturnus.ē ne hoc aliud dicere si recte ītelligis quā stellas significare & facere oīa:tā ad corpus q̄ ad aīam ptinētia? quod dicūt plebeos astronomos diuulgar̄. F. Mirū admodū ē:q̄ ita cito obliti sint ho℞:cū statim post hec audeant dicere:& rep̄hendere astrologos de uirtutibus & actiōibus stellarū & motibus celorū:cōtēdereq; multa a celestibus nō posse fieri: neq; generari naturalia a stellis eadē pluries repetēdo stellas.s. uiuer̄ ideoq; natura ca℞ nō est malefica similiterq; nec aliquis gradus zodiaci malus:nō posseq; naturas mutare loco uel aspectu cōsequent̄

idq3 quinq3 de causis probant longa serie uerborum in tertio ca pite libri an stellæ agant ostendantq3 se uidisse artis iudicatiuæ præcepta de angulis:& domiciliis & planetarum ꝓprietatibus ex sola recitatione:& risu cõfutando quæ scribũt astronomiæ auctores:cum non uideant eorum rationes:sed figmẽta iudicat omnitto breuitatis causa:nã tu respõdendo referabis. Astro.

Vidi in fonte eoꝝ fabulas:nec erubescũt hiis cõtradictõibus apertissimis:ille cum pueriliter rideat deridebitur:si locorum ꝓprietates fingit tunc ignorare:& celi & stellarum cõfiguratiões quas nunc nunc causas rerum omnium profundo stillo mani festauit esseneque naturalia satis cognouit:cum dicat ex muta tione locorum terrena non mutari:forte non sua aptus natura erat talia rimari suus demon:quo auctore platonice perscrutan tur:nos cũ aristotele de naturalibus sentimus naturalia ex mu tatione locorum ualde mutari legat experta naturalium istoria rum stellas tamen in se mutari ex locorum mutatiõe astrologi non dicunt:sed extra se in effectibus:nec ut dictũ est sæpe astro logi malas in se stellas faciunt:sed appropriatæ cum tamẽ argu mentum suũ non tollit:quin sint malæ:sequendo uim argumẽ ti:quia licet stellæ fungantur diuinæ prouidentiæ benefico mu nere:& sint bonæ nõ optimæ:solus eni deus optimus:possunt tamen hominibus innocẽtibus suo modo nocer licet uere nul lus sit innocens propter lapsum primi parentis:& enim uenena & serpentes bona sunt & funguntur benefico diuinæ prouidẽ tiæ munere & tamẽ hominibus sæpe nocent propter lapsum pri mi parentis.quod stante originali innocentia secus foret ꝓpter ea non debet defensari:quando quidẽ detestatur quod ignorat rationem certe ignorauit qua ab astrologis dicantur aliquæ stel læ malæ & aliquæ bonæ pro suis condictõibus sicut & male si logizauit stellæ omnes deo ad nutũ obsequunẽ ergo sunt ani matæ cum reliqua omnia ut stellæ obediant ad nutum deo: & tamen aliqua bona inanimata dicimus & aliqua mala nocẽtia hominibus.imo & homines malos & dies appellare licet imo inquit apostolus dies mali sunt & boni:sic & hoĩes & uenena sepe bona largiuntur ægregia:ut naturales istorici experimento comprobant non ergo recte concludunt contra astrologiam:se cundo deridet quia leuis longo sermone narrans unde quæ de

condictionibus stellatum & proprietatibus planetaꝶ: ab astro logis accepit mira esse dicendo cum potius si causam & ratione non uidebat dictorum scientiam experimento comprobatam a sapientibus mirari debuisset:non debili ratione deridere cum a sapientissimis & antiquissimis sit experta:ut patebit infra quod & plato suus testatur in epimenide.uetusta inquit eos regio alu it:qui hec primi inuenerunt quare innumerabilibus annis exani mata uere nobis tradita sunt quod sat esse debuerat cũ heroys sui dictum sit ad ueram praxim sufficiens. qui.n.reliquit expe rimentum propter rationem fortem nedum debilem:in se ipso arguit debilitatem intellectus:ut primo metaphysice & octauo physicorum asseruit aristoteles:& quasi chameleotis instar ipse flectitur non illi qui longo temporum interuallo istas diuersita tes planetis appropriarunt ad extra se.s.effectiue non in propria natura eorum cum multas mutabiles & diuersas res uidissent & maxime in hominibus:cum tamen dicat hic rigidus repræhẽ sor q̃ nulla sit res mobilis:& icerta apud nos cum in multis ap pareat oppositum imo in se ipso qui statim uno dicto opposituꝫ nititur inferre. F. Certe asserunt in primis quæcunq; natura generantur atq; mouentur a seminariis uirtutibus uniuerse na ture fieri:atque duci:& propriis illi uniuersali naturæ minime dis sonantibus:& supra a celo fieri omnia & uenerem uirtuti semi nariæ dominari:& eodem duodecimo capite celestem influxũ materiam disponere declarant.isti ergo:ut mihi uidetur sibi ipsi contradicunt:si.n.materia a celo disponitur:& aliquando mate ria preualet naturæ seminariæ:adeo ut effectus dicit ipse non p̃ ueniat absolutus:ergo & celum preualet uirtuti seminariæ:ergo prīcipalius influit celum:quam natura seminaria. imo equus absq; equo posset generari & aliquando de facto generatus est produxit.n.terra animalia antequam essent animalia uerbo dñi mediante motu celi.hiis non obstantibus dicunt species & sin gularia in speciebus generari p̃cipue a uirtutibus seminalibus stellarumq; naturas & influxus tanq̃ minus uniuersales: & ha bitudines eatum tanq̃ nobilissimas & cõmunes singula hec nõ facere:sed forte significare fatentur. Astro. Sat esse deberet: cum animaduertis contradictiones eorum:sed o mirandam ho minis docti stulticiam asserentis singulos homines singulos

habere rectores demones secundum sue natiuitatis figuram ce lestem:& nunc omnia generari & moueri præcipue a ratione se minaria. Dic quæso quæ nam ē hæc uirtus uel ratio seminaria uniuersæ naturæ:uel propria minime dissonans uniuerse quæ omnia generat & mouet præcipue? certe aliquid est celi superio ris uel inferioris:sed cum celum & a nima eius penetret uniuer sa:& sit in omnibus & ubiq;:ita ꝗ omnia cõtinuata serie ac mi ra facilitate regantur a celo:ut inquiunt platonici:teste plotino: erit ergo hæc uirtus seminaria a celo:uel sane erit ratio semina ria uniuersalior: ꝙ celum. quid ergo disputat:& ab opere tanꝙ ni mis uniuersales excludit influxus stellarum cum uirtutē semi nariam sic potius excludere habuisset ab opeꝛ tanꝙ uniuersalio rem excludit insuper habitudines corpoꝝ celestium tanꝙ nobi lissimas singula hec facere:sed interdum significare:non aduer tens implicationem uerborum uel eorum impossibilitatem cū cause uniuersales sint priores:& potiores & cause primæ nobi liori modo influant ꝙ secūde: Ad hec si habitudines corporum superiorum nihil faciūt:quomodo fatetur per quottidianū cur sum celestium inferiorumq; causarum res qualitate mutari: nõ specie imo etiam multe res specie mutantur. in transmutationi bus enim terminus a quo non est eiusdem speciei semper cum termino ad quem:ut patet. embrio differt specie ab homine:& ta men ex embrione fit homo:quid plura de ista uniuersalitate & mobilitate habitudinum superiorum corporum iter se:sunt ne habitudines superiorum inter se ita confuse ut surdæ:& irratio nales sint & infinitæ:ut nullo actu compræhēdi possint? quod certe nimis absurdum esset etiam modice considerāri apud pla tonicos. si enim inter aliqua debet esse ordo & cõmunicatio ex cellēter debet esse in diuinis ut inquit plato in timeo:& ibidem calcidius per musicam mūdanam ordinem & cõmunicationē rerum inuit motus certe celi recte habētur:& non sunt in operā do ociosi:& iudicia ex cõmunibus & uniuersalibus sunt certio ra in omnibus scientiis:cum de illis sit sciētia & cõmunia dero gent particularibus in iudicando. F. Credebam ex regulis aliqua excipienda:& illa esse particularia. exemplifica in hac re si placet. Astro. Habraham sapientissimus inquit ꝗ omnis sapiens qui se imittit scientiæ iudiciorum signorum:& sapiētia

caret:omnino superiori idest:uniuersaliori contingit interdum eius falsificari iudicia eo quod sibi non precauet ab hiis quæ ipsum præcauere oportet.simpliciter namque dicendum est iudicia uniuersalia disturbare particularia octo modis de quibus unum notificabo nunc quoniam legem nostram o fidelis hic iudeus comprobat quia si natus fuerit iudeus:& uiderit astrologus in adequatione stellarũ natiuitatis eius quod ipse debet esse rex:non est rectum sic iudicare.complexio.n.magna saturni & iouis denotauit gentẽ iudeorum captiuã & sine regno ita quod uis hec particularis nõ debet:nec potest uniuersale illud disturbare:cum ergo ablatum sit sceptrum de iuda:uenit ergo qui mittẽdus erat. F. Recte potest syllogizari cõtra iudeos:ex hoc illorum dicto nõ auferetur sceptrum de iuda:donec ueniat qui mittendus est.sed ablatum est sceptrũ per te ergo &cæ. Astro. Vide ergo fidelẽ astrorum scientiam & utilem sed iste neq; uniuersalia nec particularia istius scientie habuit credetis cõmunia hec ita semper distingui per particularia:idest propria sicut dicit mobilia regi & duci per firma:ac celũ moueri per aliud firmius celum:quia sic esset processus in infinitum quicquid.n.mouetur ab alio mouetur:ideo datur primum mouens stabile & firmũ prima causa:non celum:quo fit ut res casu nõ contingant:quare ergo uirtus hec uel ratio seminaria in primo parẽte eadem nõ remansit quando quidem adam rubeus ex sua ratione propria seminaria nõ omnes sequentes rubeos generauit ut reliqua omittamus:cur ergo & in ethyopia nigros i germania albos ex primo semine:cur & in figuris dissimiles natos generauit nisi ut recte Plotinus tunc memor ueritatis disseruit uariatis. s. superno motu figuris apud nos uariatur & formæ. F. Postremo de comistione radiorum stellarum arguit astronomos. Astro. Ita certe fingẽs eos ita cõmiscere radios stellarum:sicut & liquores:ut habeant quid pueriле reprehendere:quæ delirameta potius contra ueritatem sunt uel indignatio quedam contra scientiæ huius professores q̃ q; aliquid sui dignum ostendant:uel interpretætentur:cum non potuerint dicta illorum capere:neq; motus celestes cognouisse satis ostendit in multis supradictis dubiis:deinde nesciuit quid eligere deberet. ex præmissis cõcludebat omnia a celo fieri ex istis dicta astrologorũ i isagogicis ratio

ne non cōphendebat:neqꝫ dictis eorum credere uolebat: eū tamen eportea addiscentem credere maxime expertis ī arte: cogebatur tamen aliquibus credere:quæ oculo conspiciebat: ideo aliquid scientiæ inesse ueritatis credidit in libro de uita:qui insa per tantum rationi seminariæ alligatus est ut astronomos detestetur non aduertens contradictiones suas. F. Habeo. certe superius dixit rationi seminariæ dominari uenerem:celesti ēt materiam aliter:& aliter disponere.quoniam ergo ex dispositiōe superiorum disponitur materia aliter & aliter pro formis: & uirtus uel ratio seminaris similiter a uenere regitur:& disponitur.ergo ex radiorum superiorum confluxum ouæ formæ efficiunē inchoantur:& perficiuntur.cuius oppositum dicit. Astro. Certe hiis contradictionibus confusus inquit Quomodocūqꝫ res se habeant:de futuris difficile ad modum iudicabitē quid noui præcise ex comistione stellarum conflettur:quod astronomi fatētur: & plato in timeo dixit.harum uero stellarum correas & ex.quid uero illorum serie nobis proueniat:& quibus temporibus absque diligenti ipsorum inspectione uelle explicare est labor inanis.ergo hoc concesso est arguenda astrorum scientia:& repudianda.certe consequentia non tenet ut late infra dicetur tanta enim rerum mundialium est diuersitas:quātæ in superioribus comistiones radiorum sunt diuersæ utsupra plotinus hic concessit.& quia omnia mundana compræhendere nō licet.sufficiat nobis aliqua capereut sciētes simus & plura affectare totis uiribus scire ut scientiores uel sapientiores efficiamur.sapientior nanqꝫ est qui plura percipit & similior deo homo per doctrinam & sciētiam fit quod maxime desiderare debemus:cum omnia deo assimilari intendant sicqꝫ ignorata nō reprehendemus.

F. Finem horum appeto in tertio capite eadem fere repetūt: stellas uiuere:& sic natura eorum non est malefica:neqꝫ aliquis gradus signorum malus.in hiis ergo non possunt planetæ uel stellæ malæ fieri loco uel aspectu:dic aperte totum quod sentis. dicunt nō itur ab extremo ad extremum sine medio: quomodo audēt dicere planetam in angulo fortissimum:& statim post angulū debilissimū:& duodecim signum diuturniorē morā trahit supra nos ꝙ ascēdēs ergo magis agit ī nos ꝙ ascēdēs:& Ptolomeus asserit signum decimū fortissimū zael uero ascendentē

& sic contradictio in dictis respõde si placet. Astro. Dixi su pra conantur sibi ipsis contradicere:non esse diffidẽdum dicũt celestia uiuere propterea mala non facere:& per consequens nõ omnia fiunt a celo:hoc consequens contra præcedẽtia platoni ca assertum est licet catolice a nobis supra sit concessum:nõ ta men concedimus catolice corpora celestia diuina anima esse in formata:ut asserit hic plotinus:neq; ideo animata esse anima in tellectiua:uel diuina quia uiuant:cum omnia uiuere dicãtur:& a spiritu sancto omnia deum laudare decantetur in psalmis:tan q̃ entia entitatiue uiuentia suo creatori minime ingrata:& tamẽ multa esse inanimata:nullus sanæ mẽtis ambigit:sed & flecten dum in eos argumentũ iudico quo arguunt corpora celestia nõ posse agere in animam:nisi per animam:cũ aliqua per illa signi ficentur:& fiant quæ ad causam corpoream referri non possunt cum ergo non aliter fieri possunt:nec in aliam recte referri cãm erit in celestibus animis descripta series rerum futurarũ:Q uan do quidem inferiores animæ & intelligẽtiæ ordine naturæ a su perioribus reguntur:sed corpora superiora regunt inferiora:& agunt per formas suas directe:& firmum & rectum est directe in nostras animas non agere:ergo superiora non sunt animata anima intellectiua.hoc infra late docebitur:cum de anima celi sermo erit. F. Hoc est quod supra dixisti uide ne hiis firmes uim stellarum:sed quid ais de oculo paterno in filium. Astro.

Aio o fidelis:& aduerti contradictionem in dictis suis:& ma lam logicam & eorum cecam cõparatõnem.non enim sequitur nutus paterni oculi in filium propitius est signum beneficii:& non causa:ergo a simili mercurius certo modo positus natum sapientem prædicit:& non facit:non tenet certe similitudo.'dixe runt supra platonici mercurium reuocare animos ad sublimia: qui reuocat agit non sic agit oculus patris in filium:& a stellis homines animas accipere dicunt platonici licet nunc dicant q; corpus planete non facit animã sed uelut causa simul & signũ iudicat ut corpus nascentis ad obsequium sapientiæ aptũm exi stat:sed quid aptius & maius queris.pro astronomia inquit pla tonicus hic mercurius portendit animam in corpus eo tempo re descendentem familiarẽ esse mercurialis animi atq; numinis ac si in eadem domo o platonice educate eisdem litteris ibutæ

& moribus & sapientia anima taliter nati:& mercurii:o insaniã magnam. non ergo deus creando infundit animas equaliter capaces ex natura propria horum:sed iam talis anima creata est etiam sapiens mercurii familiaritate:ut quid ad hec deterius addit nisi ut stellis uim esse maximam uolens:uel inuitus testetur etiam ex mente porphirii:si quis inquit figuram generatiõis alicuius agnouerit:& dixit esse incertũ porfirius dñm geniture apud astrologos qualem quis demonem natus fuerit cogniturum si etiam dominatorem in figura cognouerit:sed certe sufficit intelligenti quod secundum condictiones figure natiuitatis celi & dominatoris:licet a multis ignoretur:& animam & demonem sortitur corpus hmanum quod hereticum apud nos est falsissimumque: & cõtra ueritatem catholicorũ astronomorum. F. Sic etiã hoc absurdius est: quam quod dicunt astrologi:solas qualitates corporũ superiora afferre. Astro. Immo hoc uerũ illud absurdum quod longo processu concluditur postea non solum corpora celestia agere per corpus sed formas rerum naturalium agere & perficere per suas formas quas animas uel ignẽ appellant:quanuis aliquę stellæ cum calore adducant humorẽ aliæ raritatem:aliæ aliquam densitatem aliæ celeritatem aliæ firmitatem & cetera: talia similiter. F. Quomodo ergo exclamant uanum esse machinamentum:ponere planetã retro significare tarditatem in inferioribus:& plurima temeritate saturnũ tardum diuulgare:cum pro longitudine spacii sit uelocissimus.

Astro. Vide q̃ta rabie latrat:ut ignorantiam suam publicet in motibus celi:cum penes quid habeat attendi uelocitas corporum in celo penitus ignoret:ea enim omnia quæ agunt ꝑ formam suam præcipue agere dicuntur non per corpus solum:neq; stellæ fixæ uel erraticæ per corpus suum:inquãtum corpus sine alia forma a forma dante esse:hoc ex sententia astrologorũ aliquid prorsus operãtur:si & enim sine tali forma essent in mi nori conditione & dignitate forent:q̃ arbor uegetãs : ut infra dicetur:ita demum agunt:quia animata.in hoc enim omnes cõueniunt:sed non qua anima:si enim superiora animata non essent uel animatum celum non esset:nobiliores essent herbæ:& lapilli celo tantum enim uero munere hec a celo ex ui animæ celi acceppisse dicuntur:ut mirabiliter agere in animam nostram indire

cte nobiscum platonici fatentur quantum ex genituris in diuer sis temporibus factis ex natura dominatoris figuræ uel ex alio si mul influxu corpora humana accipiũt: ut sic eorũ animæ postea merchuriales uel iouiales: aut solares denominentur a nobis: ut si theologos: uel oratores potius uel imperatores faciant deus n. sua eterna: & infinita scientia: & sapientia ita animam creãdo conditionat aptat: uel disponit naturat: ut infundendo eam ordi nem uniuersi nõ tollat: ut hic Iscius prætor designetur: ille quæ ritas præturam deprimatur. ille talem fratrem habeat: uel patrẽ. & cætera que dicis: non ut ex dominatore figuræ animæ creentẽ iouiales: uel mercuriales: hoc certe maiestati diuinæ repugnaret neq; dicendum hac illorum temeritate q; propter stellarum lon gitudinem a nobis: & diuersitatem illarum inter se accidẽs esse quod inde hucusq; diffunditur: quia ex celo: & motu eius fiunt substantialia ut aperte demonstratum habetur infra ex substan tialibus celi principiis: & quis ut dicis tu ex proxima causa fiat actio: tamen nobiliori modo & principalius causa superior agit ut dictum est supra: & ut in fine ea recte concludis o plotine ad tam diuersa conciliãda primam causam necessariam esse ar bitramur: quam platonici uitam ubiq; regnantem appellãt oĩa facientem atq; ad id celestibus & terrenis instrumentis utentem quæ non anima mundi: ut ipsi dicunt sed deus est causas secun das in opere naturali nequaq̃ excludens: sicq; cessant secundi ca pitis obiecta. F. Responde ad ea quæ per caput tertium ite rantur dicendo stellas ad hec non mutare naturam motibus lo cis & aspectibus: quoniam oporteret omnes dum in eisdẽ locis & figuris sunt eadem facere. Astro. Dic mihi o plotine non ne supra dixisti celum moueri circulatiter: cumq; pars eius infe rior non sit adeo potens: ut sicut superior cuncta simul in se pro mat in actum: & sic cunctas adhuc similiter appetens uicissim replicat omnes successione perpetua: ut tandem uariatis supno motu figuris apud nos uarientur omnia: & per similes reuolu tionum & figuratum tedius similia cuncta redeunt: apud nos quid ergo nunc miratis: & pro inconuenienti adducis: oportere eadem fieri pro locis eisdem & figuris contraria tibi ipsi deducis quod & sequentes platonici faciunt quo fit ut uana sit eorũ re prehensio: & confutatio maxime eorum quæ ignorant in Isa

gogis astrologiæ quotum rationes penitus neglexerunt oblisi eorum que sæpe firmarūt. F. Certe memini eos probasse uanetatum figurarum:& locorum superiorum causam fore uarietatis inferiorum Astro. Sic est:sed neque ridiculum est si ad plura respiciunt quamlibet partem ab alia differre in aliquibus & conuenire. hæ.n.proprietates & passiones planetis attribuūt secundum effectus in nobis euenientes:non secundū proprias eorum qualitates:ut sepius repetitum est:& arguens fatetur:cū dixit quæ cōtingunt hic mala licet mitantur a celo:nō mittunt a celo malo.sed uide expressam in se contradictōnem. subiungit capitulo nono an astra influant quod anima quæ in nobis est dependēs a celo subest facto:ubi memorat susum quem parcæ retorquent:& necessitas mater Parcharum in cuiuscunque generatōne conuoluūt:& quæcunque gignuntur:per hunc circuitum & reuolutionem prodeunt demūque tradere animę principium:dii uero qui preferuntur graues necessariasque adhibent passiones iras libidines uoluptates dolores:aliaque animæ speciē. F. Q uid ais:ac si ergo i hoie plures cēnt formæ specie differentes uel animæ essentiales:an etiam per deos qui præscrūtur stellas intelligit: Astro. Audi. hoc ipsum itelligit. hec utiq; uerba platonis stellis nos deuincire uidentur inquit plotinus animas uidelicet ab illis stellis accipientes & nos huc labentes necessitati subiciūt:cum ab eisdem quoque mores nos habere dicat atque secundum mores etiam actiones & passiones habere.uide ergo quomodo leuiter arguunt astronomos dicentes absurdum esse pro eodē tempore tristari & lætari superiora plane tasque tranquillos esse. Sēper sed transeant hec cum suis nugis dubii.n.sunt semper platonici modo unum modo aliud fingentes secundum diuersorum opiniones quos plato introducebat loquētes.ideo dixit ipse i Gorgia de meo nihil unquam audies imo nec de deo ueram opinionem suam in multitudinem non audebat efferre:exemplo territus furatico uel furto cū Piosenes cum apertissime furem fuisse ostenderet post cenam apud longinum multis philosophis in platonis solemnitate prout porfirius scribit in libro de studioso auditu:& platonem nihil aliud esse aperte scribit Numenius pitagoricus quem moysem attica lingua loquentem.sed cum non nulla mosaica cum peruertisse

potius q̄ conuertisse testetur eusebius pamphili nimirum si ma le aliquando de hiis senserit:q uero hic plotinus uel platonicus alter:ita contra praecepta astronomiae antiqua insudet redargu endo non miror. Graeci enim omnes ferre id sunt semper enixi: ut alter alterum studio se redarguat:etiā si adducat in medium leuia:non curat: quandoquidem tersa: & polita oratione utitur: in qua credit facile omnes alios posse superare: sed audiamus ipsos sudore pectoris frigido anhelantes: contra astrologorum instituta repetēdo eadem:ut ipsi dicunt:rhetorice non dialectice admittent forsan astrologi planetas uiuere admittent inq̄: sed non eo modo quo platonici: tamen nec malos esse natura: ne que aliquem gradum celi malum ex propria natura fatebuntur astronomi: ut sepe responsum est: ideo cessat prima causa in probans quod astrologi dicunt de planetis malis: uel stellis re dit insuper & secunda:cum ipse non satis intellexerit naturas signorum:& planetarum:& quare in una figura unus gaudeat: alter non:& mala sint loca:& figurae appropriatae: non ex natu ra propria:ideo querit in tertia causa: quo pacto possi. planeta hic uel ille euadere diuersus in diuersis gradibus: cumq; longis simae distet a gradibus possit illinc infici: cum etiam coelum sic corpus optimum diuinitati proximū & ex quarta causa fit uni forme.ho:ho credidit bonus hic uir astrologos dicere planetas debere infici:ut hec inferiora non aduertens insuper celum i par tibus suis diuersissimum forte non respexerat celum debilitate organi:contemplatur celum:& uideat:si potest duas stellas om nino similes:quas ipse etiam supra dixit dissimiles:ultimo dicit absurdum est quod dicunt de angulis:quid est ergo q plotinus dixit diuersa in diuersis regionibus fiunt eodem tempore:& ua rietas locorum & figurarum superiorum corporum causa est uarietatis horum inferiorum:profecto absurdum nimis est: & puerile multum nugari:& contradictoria in eodem libro pone re:& ignorata deridere:& eo magis libros nugis multiplicare: pitercq; malis heresibus iplere:insup ostēdētes se uidisse astrolo gie pcepta eorūq; auctores:dicūt fingūt astrologi āgulos succe dētes & cadētes domos uel ptes celi:& horrent martē et satur nū in angulis:& eū duodecima collocant:martem in sexta.quo fit ut sibimet contradicant:quia sic essent contrarii in opposi

tione constituti:quorum oppositionem solent acriter detestari astrologi:Sed certe horum dictorum rationem ignorant: sicut cæterorum .hac in re detexit dicto isagogarum scientie astrorũ non intellexisse: neque recte scire quid scit opponere planetas inter se:uel sibimet contradicere: cum sibimet aperte contradicant platonici:mitor:addit ille:ex sexta morbi significantur: ergo non debuerunt astrologi martem in ea collocare:& saturnũ in duodecima:cum oẽs morbi sic redderentur incurabiles: est nedeductio hæc sapientis logici:uel sapientis astrologi: quasi non aliter q̃ a saturno uel marte morbi reddantur incurabiles.

F. Profecto consequentia illa non tenet: ut ab eis semper reddantur incurabiles. Astro. Sequentia attende: cum maiori fallacia:quandoquidem ignorat in quo loco & quomodo ponunt astrologi planetam fortissimum uel debilissimum: uel quomodo transeat ab uno ad aliud. inepte adducit ab extremo ad extremum non itur absq; medio contra astrologos: qui nequaquam ponunt planetam in angulo fortissimum: mox post angulum fore debilissimum. o q̃ magna est præsumptio: astrologis ueris & nobilissimæ scientiæ hæc & talia imponere: maxime falsa assumendo:& male inferendo:sic signum duodecimum diutius moratur super nos ergo nunc fortius agit quã ascendens uel medium cæli: quæ: nam hæc est ignorantiæ rabies: & male logicæ contumelia: quasi solus sapiat hec palam scribere audet: quomodo ergo uariantur inferiora ut tu dixisti: ex uariatione superiorum: nisi diuersimode continue agant:immo tuo modo ascendens gradus angularis diutius trahet moram super nos q̃ duodecima.tota enim duodecima citius occidit q̃ ascendens gradus:qui maiorem circulũ describet ad hec dictum zaelis cum dicto magni Ptolomei conciliare potius debuisset:si dicta astrologorum nobilium recte accepisset: nam in aliquibus ascendens fortius est:in aliquibus decimum præualet ascendenti:& ita ceteræ domus se inuicem superant: neq; uanum illud fuit adducẽdum de uaporibus:& terrenis obstaculis dictas domos impedientibus:plebea enim sunt: in quibus diutius nõ est in morandũ:certe cortices uerborum hic cõtradicens uel reprehendens solum attendit: non medullam: dixit fugacissimi sunt anguli:& uix ad nos pertinere uidentur.sed

uix uerba huius sciétiæ ad eũ ptinét:& rerũ mũdialiũ cognitio trãsitoriaꝝ:sicut.n.rapido turbine celũ uersat:& sic sine multo interuallo res fiũt:& mutant:& anguli:& celi ptes uariant:ut ni hil sub celo stabile remaneat:& tñ successiua aliqua & durantia mésurant diuersimode:sicut celum duratione sua diuersimode apud sapiétes fuit diuisum:& æqualiter imo si nosci decima ali qñ plures q̃ certa data domoꝝ ptes accipit:& aliqñ æquales:& econtra:hæc patet nõ ignoranti rõnẽ diuisionis domoꝝ celi:& ascensiões rectas:& obliquas:ut hic qui p cõsequẽs cætera isto ductoria artisq; egregiæ intima ignorauit:ideo admirat de gau dio planetaꝝ in uno loco:& nõ in alio:quia naturas locoꝝ celi q; domoꝝ & planetaꝝ nõ satis sciuit:quare nunc cõtra superius p eũ dicta cõcludit p incõuenieti merores & gaudia simul pla netis euenire:& subdit uideo quo cõfugiet:& neq; eos a loco su gauit primo. F. Sed tandẽ hæc esse fingetis potius q̃ docen tis asserit:rõnes quærit:& pbella esse nullis rõnibus firmata.

Astro. Adde tu a te ipso scitis:atq; frusta rõnes requires : corũ quæ ignoras cõsulas nobiles & pitos astrologos:& inuenies nõ inanis similes sed firmas rões sed plebeus cũ sis:has ineptias a plebeis astronomis accepisti:& astronomos oẽs sic derides: quia somniatus es astrologos saturnũ accõmodare ascẽdenti pp tenebras & absentiã quibus rõnibus cõcludis signa sub ter ra potius ei cõuenire:q̃ e terris ascẽdens.o stulticiã magnã dico & temeritatẽ:audes tu qui dicis ascendẽs esse supra terrã signũ ideo nõ cõuenire saturno:sic astronomos reprehendere hac igno rãtia:& dicere puerile stultũ & insanũ eẽ quod saturno:& lunæ appropriat hacq; rõne insulsa refellere psumis assignãdo quæ ridicula sunt nulla rõne firmata:neq; ab astrologis posita :sicq; ad inanẽ similitudinẽ eos cõfugere pdicas: pptérea quis hec ita uerificat:ut tu dicis.s.ascẽdẽs significat principiũ uitæ: quia ab orizonte exit:ergo a simili pater nũc egrediẽs ciuitate filiũ signi ficat:dico simul egredientẽ: atq; insup filio cõducit simul ægre dicti.uana prorsus est hæc argumẽtatõ tua nõ uana similitudo astrologoꝝ:insup signum ascendens homo cõceptus:& homo qui icipit uiuere cũ aliis celi tũc hitudinibus significat uitã fetus i utero:& mortẽ aliqñ:& hoc & pñt & sciũt obseruare astronomi: licet tu hoc nõ tradere fingas uel ignores quod tñ alibi firmasti

uel pfecto sicut dictorum in libris astrologorum: tu rones somno plenas accepisti: ut possis eas hic refellere: ita putas alios tradere nō posse rones meliores & excitatas. lege libros ronū astrologorū nobilium: & quae hic deo dante coperies: & alia ab istis friuolis p te recitatis inuenies altiora: & item cogita: q & si nō oium quae i sciētiis practicis dicta sunt: & a maioribus nrīs coprobata expimēto rō reddi nūc nō possit: uel sciat a nobis: tñ pp hoc nō sūt ficta documēta sciētiarū: aliter medicina fere tota tolleretur: quae expimentalis ē: & gramatica quae auctoritate coprobatur & tenetur nulla rōne cogēte cū tñ si auctores ipos primos audires: mirabilia fundamēta sciētiarum fuisse teneres: & ēt: ideo reuertamur ad eū locū in quo pedē sistere me iussisti: & platonica in epimenide supra recitata nūc comemora: qm quidē haec sciētia longā & antiquissimā hūisse traditionē & exptā & pbatā rōibus Plato testatus est apte: cōtētiq fuere platonici ueri: alchindus thimeus haomar Ptholomeus hermes ioanā sequacesq artē Samuel la fet introductoriā ad iudicia: unde explanare uerū o fidelis mi angele Raymundus noster indagator rerum subtilissimus uerus & metaphisicus & platonicus apperuit uiā generaliū principiorum ad oēs artes & sciētias: cū quibus spero nutu dei aquo spiritus recipit gratiā & oē opus bonū pfectionē & fundamēta pricipia pticularia huius sciētie pbari posse: & sic corroborare isagogica huius artis oia: neq licebit amplius dicere ignoratis primis pricipiis ignorantur naturae & cōsequētiae eorū: qm inuestigabimus primo an sit celū aiatū: & quae sit aia celi: siue forma p quā agit qm omne agēs agit p formā: & post de tpe differemus: quia ex tpe cōsequēter fiunt diuisiōes signorum & graduū: & aliae diuisiones: p quas quaerunt loca in celo: quod ualde est necessariū i sciētia astronomiae agnoscere. ppterea multi arguūt astronomiam: ignorātes uirtutes locorum celi: nesciētes unū planetā cū uno loco unū facere: & cū alio aliud: postea modus inuestigabitur & instrum: cū quibus supiora agūt: & alia multa apientur: & breuiter ea omnia quae tu ordine tuo interrogando cupies audire: & ispiratus queres: ego iuxta ingenii mei imbecilitatē eo ordine gratia altissimi opitulante aperire curabo: ideo finem iponamus o mi angele fidelis ad ea quae p utrumq genus obiiciuntur: qm ex dictis si sapis: & fortius ex dicendis: omnia de medio tollentur argumēta

ēt quæ per Alexādrū diogenianū & Bardesanē ab eusebio reci tatū adducunt. eadē.n.diuersis uocabulis & diuerso stilo tradi dere:& aliter p Marsiliū ficinū recitant :& lōgiori sermone uel dulciori rhetorice lira p Picū cōfirmant :nō uera rōne quibus re iectis cōcordē cū xpo:& eius orthodoxa fide astrorū sciēciā inue nies. F. Iuuabit aliqñ o astronome dicta eorū repetere epilogā do. Astro. Frugi erit epilogatio nō necessaria doctis. F. Ergo primo quæram an celū sit aīatū utilius erit & rōnabilius. Astro. Sic nūc puto:gaudēt breuitate moderni. F. Diluci da:atq3 attēde:celū ut uideo nō est aīatum aīa uegetatiua:qm̄ nō nutrit :neq3 auget :neq3 sensitiua aīa aīatum uidet :cū illa det ap petitū corporibus sensatis quibus unitur sentiēdi & generandi: sicq3 diuersa organa hēret quod celo & simplicitati eius nō con uenit:qm̄ aīa sensitiua i corpore aliquo esse nō pōt:sine suis pri cipiis & opationibus.relinquit ergo o astronome a sufficiēti di uisiōe q3 celū sit aīatū aīa intellectiua:& rōnali quod ēt mihi ui det absurdū:& incōueniēs:nā talis aīa rōnalis nō pōt uniri cor pori nisi ut forma:quæ nō pt aduenire enti:nisi cū suis pricipiis essentialibus uirtutibus & naturis.s.recolēdi intelligendi:& eli gendi cū libera uolūtate:quæ pprie sunt operatōnes aīæ intelle ctiuæ:aīa.n.celi non facit ipsum celū in seipso sentire:neq3 facit de corpore celi:quod facit aīa intellectiua & rōnalis de corpore hoīs:cū quo iungit :ut patet expsse:ergo nō est aīatū tali aīa pro pterea neq3 unit celo aīa intellectiua:uel substātia intellectiua p modū mistionis uel cōtactus:siue inherentiæ uel cōtinuatiōis aut cōpositiōis siue colligātiæ:qm̄ hæc oīa corporū sunt ad hoc q3 fiat ex hiis unū simpliciter .incorporea uero substantia & itel lectualis:& si possit uniri corpori celesti p contactū uirtualē ex tali tūuniōe nō fiet unū simpliciter:quod requirit ad hoc q3 ue re substātia intellectualis celo uniat tanq̄ forma ad hoc q3 celū debeat dici uere aīatum.esse.n.unū in agendo:nō est esse unum simpliciter:aliter multi homines trahentes nauim ex quibus fit unum in trahēdo essent unus homo:quoniam autem unū sim plex potest dici tripliciter:aut enim primo modo sicut indiuisibi le:quo modo non fieri potest ex substantia intellectuali:& celo nec secundo modo sicut cōtinuum unum:quia partes cōtinui sunt quantæ:aīa uero intellectualis nō quanta:ergo relinquitur

ex substãtia intellectuali cũ celo posse fieri unũ tertio mõ:rõne s.sicut ex forma substãtiali itellectuali:& materia fit homo unũ rõne.hoc aũt est ipossibile celo:qm̃ cuicũq; inest substãtia intellectualis insunt ei principia essentialia sine quibus illa substantia intellectualis inesse non põt:sed aĩa intellectualis inesse non põt materiæ sine libera uolũtate memoria & intelligẽtia:& aliis potẽtiis eius:quæ ipsi aĩæ essentialia sunt:quæ omni celo eẽ nõ possunt:nisi quis uelit uolũtarie respõdere:ut aristoteles i secũdo de aĩa subiũgẽs ait. Q uibus iest ratiocinatio:hiis:& reliqua oĩa intellectus insunt uidelicet oẽs aliæ potẽtiæ:si sunt de nũero corruptibiliũ:oẽ enim ex rebus corruptibilibus habẽs cognitionem hẽt oĩa alia:ut daret intelligere q aliqua incorruptibilia hẽnt intellectũ:& nõ alias potẽtias:sicut corpora celestia:ut dicit cõmẽtator ibidẽ:respõde o astronome quid tibi uidet de ista aĩa celi:& aliqua noua si sapis i mediũ adducas.isti aliter formã celi saluare nesciũt:ponẽtes q illa corpora nõ hñt de uirtutibus aĩæ nisi cõcupiscentiã:& intellectũ ut uideor uidere. Astro.

O fidelis hec antiqua est opinio:& fere oium : q forma celi sit intellectualis substãtia:& q celũ sit desiderãs:& intelligens : ut nũc deduxisti:nõ aduertetes tñ pphetica ueritatẽ:celi peribunt: & fiet celũ nouũ cũ nobiliori forma ut dicet : sed uideamus rõnes suas:& si poterimus eas refutare:gratias agemus deo : quia secundũ fidẽ nõ sic esse credẽdũ iudico licet sanctus Thomas dicat:q sic credere aut aliter ad fidẽ nihil ptinet:dicẽs argumentũ diuinũ reliquisse hoc in dubio. Audi rõnẽ aristotelis octauo phisicoꝝ:in mouẽtibus:& motis nõ est pcessus in infinitũ: sed est deueniẽ ad aliquod primũ:quod uel moueat ab imobili: uel moueat seipsum:& accipit secundũ q.s.primũ mobile mouet se ipsum:quia id quod est p se semp est prius eo quod est p aliud deinde ostendit q mouẽs se ipm̃ idest primũ mobile de necessitate diuidit in duas partes quarum una est mouens:& alia mota:omne autem tale compositum ẽ animatum:ergo primũ mobile similiter & celum est aiatum:secundum ẽt opinionẽ eiusdẽ aristotelis in secũdo de celo dicit expsse:q celũ est aiatũ:in quo oportet ponere differentias positionis nõ solũ q̃tũ ad nos:sed ẽt secundum se.hoc argumentum o fidelis recte cõcludit ipm̃ esse aiatum:sed non aĩa intellectiua aiatũ:& cũ differentia positionis

secundum se:sicut dixisti quoniam celum est subiectum sui mo
tus sine tempore in se ex quadam forma motiua:ut dicitur infra
quoniam mouens se ipsum nō pōt ab aliquo extrinseco moue
ri:ut probasti tu:& certe aīa uel substantia intellectiua est quid
extrinsecum a celo:& cum sit impossibile ex duabus substātiis
sic actu existentibus fieri unū simpliciter sine suis essentialibus
relinquitur animā celi non esse intellectum ideo probabo quid
est:& de quo est:& quare est celum:& sic patebit de aīa celi quid
sit. F. Omitte si placet:quia forte hec nunc ꝓbādo longa ni
mis esset disgressio uideamus:quomodo & qualiter īquirūt de
anima celi secundum opinionem aristotelis:qua.s.anima sit ani
matum. Astro. Recte meministi.aristoteles duodecimo me
taphisicæ dixit ꝙ in motu celi est considerare aliquid omnino ī
motum:quod mouet:& aliquid motum quod mouet᷑ illud autē
omnino īmotum quod mouet:mouet sicut desiderabile nec du
bium quia ex eo ꝙ mouet inclinatur ad mouendū:adde tu quia
desiderat & delectatur in fine quē intendit:in quo perficit᷑. ostē
dit autem aristoteles quod nō sicut desiderabile desiderio cōcu
piscentiæ quod est desiderium sensus:sed sicut desiderabile desi
derio intellectuali:unde dicit ꝙ primum mouens non motū est
desiderabile & intellectuale:igitur id quod ab eo mouet᷑ est de
siderans & intelligēs celum.s.nobiliori mō q̄ nos:neq; tn̄ p fan
tasmata cōtinuabit᷑ intellectus corporibus celestibus:sed opor
tebit dicere ꝙ secūdū substantiā suā uniat᷑ corpori celesti ut for
ma:hoc ego argumentū salua reuerētia ut statim dixi credo nō
ualere:nā licet nō sit desiderabile desiderio cōcupiscētiæ:ē tn̄ de
siderabile desiderio finali pfectibili uel cōplebili:qm̄ agēs natu
rale naturaliter desiderat pficere cōplere & facere quod intendit
ēt si nō sit aīatum aīa intellectiua:ideo cōtinue mouet᷑ celū aīa
eius pp pfectionē quā acquirit ī motu sibi a naturali instinctu
dato in quo ut ita dicā quiescit mouēs quia nihil aliud intendit
q̄ mouere:& hic nō est actus aīæ intellectualis:sed actus natu
ralitatis suæ:& instinctus naturalis:& ꝓprietatis inductæ sibi a
cōditore æterno:ideo nō sequit᷑ ꝙ celū sit intelligēs sine aliis co
essentialibus sed sequit᷑ ꝙ sit desiderās:& cōplens desideriū suū
naturale in quo pficit᷑ & delectat᷑ nobiliori & excellētiori mō q̄
nos delectemur ī nr̄is,put ꝓbabit᷑ cū de appetitu & delectatōe &

opinio arist. qua anima cel animatū.

istinctu supiori & iferiori dicet᷑:multe tñ opatiões nr̃e: & intelle
ctiones & delectatiões & desideria nostra maxime:cum quibus
desideramus deum cognoscere & amare longe excellũt delecta
tiones celi propter gratiam dei per quam nos speramus æternã
gloriam habere:sequitur igitur ꝙ non sit compositum celum ex
anima intellectiua & corpore propter illud desiderabile:quia il
lud non est intellectuali desiderio desiderabile : neq; concupisci
bili prout ex forma sensitiua surgit uel intellectiua : sed ex natu
rali instinctu:& desiderio naturali surgẽte ex forma sua motiua
sicut forma ignis mouet ignem ad comburendum naturali᷑ desi
derio:& tamen neq; ex concupiscibili:neq; intellectuali ita ꝙ ex
illo desiderio sequatur ꝙ ignis sit animatus prout dicimus : cũ
differemus quid sit anima celi.ideo ratio sua nõ ualet:sed sequi
tur ꝙ quibuscunq; substantiis corporeis inest intellectus etiam
insunt omnes alie potentie:neq; oportet dicere ꝙ intellectus ex
illis rationibus uniatur corpori celesti:secundum suam substã
tiam u- forma cum formam celi sine istis superstitionibus pos
simus euidenter demõstrare. F. Ita mihi psuadeo:si adduces in
conuenientia:& respondeas ad obiecta.quibus probant ꝙ celũ
moueatur ex aliqua substãtia intellectuali. Astro. Recte di
cis:sed audi medium unum nunc occurrens quod probat celũ
non esse animatum anima intellectuali:quoniam ponentes ce
lum animatum anima intellectuali non dicunt ita esse:quia no
bilissima forma insequatur maxime nobilem:& æqualem com
plexionem sicut dicimus de homine cui deus dedit complexio
nem nobiliorem & temperatiorem q̃ in hoc mundo esse sit pos
sibile:ideo & nobiliorem formam: neq; unit᷑ anima intellectiua
celo corpori simplici:quia aut haberet tunc intellectum tantum
aut etiam alias potentias:si intellectum tantum frustra unit᷑ cor
pori:ergo non habens aliquam operationem ad corpus ptinẽ
tem:cum ergo nullam habeat operationem ad corpus pertinen
tem nisi ut mouens:motus autem celi ab aliis principiis potest
causari q̃ ab anima intellectuali:ut dicitur:ergo superfluum : &
præsũptuosum est ponere celum animatum anima intellectua
li propter motum solum.hoc argumento utitur sanctus Tho
mas in secundo contra gentiles ad probandum ꝙ anima intel
lectiua non unitur corporibus simplicibus ut forma. prætera

de ratione substantiæ intellectualis secundum se non est q corpori uniatur:quia est de ratione rei per se subsistentis:nisi inquantum aliquid debeat operari in aliquo quod absq ea fieri nō possit:ut in homine:sed quicquid operatur intelligentia in celo aliter per principia celo insita cōmode potest operari:ergo frustra ē ponere ipsum animatum anima ratiōali. Præterea arguit aristoteles duodecimo metaphisice sic oportet motum regularem : & continuum & quantum in se est indeficiētem esse a motore:qui non moueatur per se neq per accidēs:& sic plures motus a pluribus motoribus:sed cum plures huiusmodi motus sint in celo sicut probatur per demonstrationes astrologorum multi essent motores tales qui per se sunt substantiæ intellectuales unitæ celo:ergo plures erunt intelligentiæ in celo:quæ non mouebunt per se neq per accidens:& sic consequenter non essent unitæ celo:quia si sunt unitæ celo mouebuntur per accidens ad motum primi celi saltem quæ in locum primum motæ erunt. hoc autē est cōtra superius dicta ab aristotele. Item si essent unitæ celo sequeretur error saduceorum:qui dicebant nullum spiritum esse: sed ex opinione antiquorum naturalium dicebant omnem substantiam esse corpoream:& angelos bonos & malos habēt corpora quia non compræhendebant nisi animas hominum:& intelligentias mouentes orbes quas unitas corporibus arbitrabātur:quod. Origenes restrinxit dicēs nullam substātiam post trinitatem diuinam absq corpore posse subsistere:quem credo sic ut uerba sonant non intellexisse:sed intellexit diuinam substantiam esse actum purissimum:omnem autem aliam compositā ex actu et potentia:uel ex esse & essentia quæ se habent ut materia & forma in eis:hæc per bella: sunt responde ad obiecta : quo cognitu doctrina facilior sit:si libet sic procedere. Astro. Libet profecto:& ad primum argumentum respondendo audies ī conueniēs ex illo.s.celum formaliter influit in animam & intellectum humanum:& uoluntatem directe:quod omnes catolici reputant hereticum & falsum sicut est uere.ideo ad hoc euitādū oportet dicere q celum non sit animatum anima intellectuali: nam certum est sicut infra probabitur:& idem probat sanctus Thomas ubi supra in tertio capitulo uigesimo secundo q oīa ī feriora reguntur & fiunt uel producūtur a superioribus corpo

ribus a forma celi sua per motum cum motus celi sit causa om nium motuum inferiorum:& consequenter omnium :cum hec omnia inferiora aliquo motu moueantur:& omne agens agit p formam:sed per te substantia intellectualis est forma celi:& uni tur celo ut forma:& ultimum intentum totius gradus generatio nis est anima humana quæ est altior omni forma :nihil autem secundum suam speciem agit ad producendum formam altio rem sua forma:quoniam omne agens intendit agere & pdu. ere sibi simile:& non ultra gradum proprium:corpora ergo celestia secundum quod agũt per motum suum & per speciem superio ris agẽtis intellectualis intendunt producere ultimam formam quæ est intellectus humanus uel anima humana:quia ex ppria uirtute & specie corporum non posset anima humana produci & intendi nisi secundum quod a superiori agẽte mouerctur:si er go mouetur ab intellectuali substãtia potest intellectualem sub stantiam producere secundum propriam speciem:& ideo proba bant ipsi quod ab intellectuali substantia mouerentur corpora celestia quia intendunt animam humanam producere tanquã ultimam formam:illud uero quod intenditur ab aliquo produci uia naturalis ordinis dependet inesse & cõseruari a celo: ergo re gitur ab eo directe: ergo erunt etiam causę talia corpora celestia eorum quæ circa animam sunt:que omnia inconueniẽtia sunt. Præterea naturalis ordo generabilium ẽ ex naturali ordine celi & talis est ordo conseruationis eorum:quoniam oportet quod in ultimũ & perfectissimum actum:quem materia consequi po test: tẽdat appetitus materie quo appetitu appetit formã ultimã & perfectissimam sicut ultimum finem generationis:sed in acti bus quidem formarum quidã ordo & gradus inueniũtur nam prima materia est potentia primo ad formam elementi deinde ad formam misti propter quod dicitur quod elementa sunt ma teria mistorum:deinde est in potentia ad animam uegetabilem quæ est actus corporis talis uegetabilis & postea est in potẽtia ad sensitiuam:sensitiua uero ad intellectiuam quod totum pro cessus generationis ostendit:qui quidem ex celo essentialiter to tus iste ordo procederet si celũ esset animatum anima intellecti ua & rationali.primo.n.in generatiõe hominis fetus uel embrio est uiuẽs forma plante:post uita animalis:& post uita hominis

deo creante animam: & infundente non celo cum sua anima in tellectuali producente quoniam ordo prouidentie æterne est ut per superiora regatur & moueantur inferiora omnia: anima au tem humana cum libera sua uolūtate ordine nature omnia cor pora celestia antecellit. quod non esset si illa essent animata sub stantia intellectuali quæ cū esset superior & nobilior anima hu mana seclusa gratia animam humanā regeret & gubernaret di recte: quia sicut corpora superiora directe regunt inferiora: ita superiores intelligentiæ directe regunt & gubernant inferiores nutu dei maxime corpibus unitas. F. Diceret forte isti ꝙ astra & celum inquantum mouentur ad generationem horum infe riorum intendunt intellectū humanum in genere cause finalis non in genere cause efficientis. Astro. Ita uidentur saluare dicta sua sed in ueritate non saluant salua reuerētia: quia agens omne agit propter finem: & quid est aliud producere causas fa ciētes pro fine quam finē. ordine. n. naturæ introductis disposi tionibus facientibus pro introductione formæ a natura intente introducitur illa forma necessario: cum ergo a celo mediāte ani ma sua quæ per te est intelligentia unita celo introducatur om nes dispositiones facientes pro anima quam intendit illa intelli gentia non intendendo altiorem formam sed sibi similem uel in feriorē ergo intenderetur anima humana a celo cum forma sua intellectuali necessario tanquam intentum ab agente per ꝓpriā speciem. hoc autem est falsum quia licet deus non absoluta ne cessitate creet animam humanam sed possit non creare etiā stan te introductione dispositionum naturaliū tamen humana ani ma non educitur de potentia materie naturaliter sed deus creat & creando eam infundit & ideo cum possimus saluare animam celi aliter quam dicere ipsam esse substantiam intellectiuam me lius est o fidelis effugere errores & ideo attende quia ponemus fundamenta ex quibus patebunt faciliter responsa ad argumen ta ꝓbantia celū ab intelligētiis moueri uel intelligentia. F. Dixi sti si recte memini argumentum aristotelis recte concludere ce lum esse animatum sed non anima intellectiua per te nec sensiti ua: rogo te non differas dicere si est animatum secundum princi pia tui raymundi: & qua anima magno desiderio affectus sum hoc audire Astro. O fidelis supra tibi persuasum reliquisti

aliter animam celi posse saluari si aliqua inconueniétia fuisset adducta & ad obiecta respousú quod nunc nunc poncitus sum me expletiuum.cupio certe audire te iactantem huius scientie fundamenta que ex dictis raymundi scatunt sed nunc aperi rogito animam celi hac uia:& quae sit si est ostende Astro. Fontem in quam schaturientem uiuum aperiam si ad hec dicta Iulii suis prius iactis fundamentis nunc adiiciam in altumque admodum salientem & in uisum ut uix possit tuo lumine con prehendi F. Placuit animaaduertisse hoc percute uenam aquae huius fontis & scinde; ut resiliat:& bibam ex eo:& non sitiam si uiua & saliens est ut dicis sitio audire. Astro. Ergo oculos claude ne tuum uisum decipiat uel cecet uel obumbret claritas fontis.excelens.n.sensibile corrumpit sensum sed men tem eleua uerba plura abstracta audies intus plena ueritate ex cluso mendacio quoniam abstrahentium non est mendatiú pri mo metaphisice. Inquit magister noster raymúdus,celú é illud corpus quod habet magis extensam magnitudinem quá aliud corpus:& est de bonitate & magnitudine duratióe potestate in stinctu apetitu uirtute ueritate delectatione differentia concor dia cótrarietate principio medio & fine maioritate & equalitate de hiis omnibus est celum sicut probabimus suo loco F.

quod sit celum

Non uideo quomodo possis probare celum de hiis esse & sic probare animam celi. Astro. Attende si placet:& inspecta tota le ge iudica.non ne dixi claude oculos:& mentem eleua cecauit te primo magnitudo claritatis.celum dico est de maiori quátitate corporalis naturae & bonitatis & durationis & ueritatis & pote statis & aliorum principiorú quam aliud corpus:& celumi est finaliter ut in inferioribus possint esse fines naturales per ipsú fine quo non possent esse:& suus motus est de maiori motu & sic de ceteris qualitatibus ipsius & suus motus est principium tépus:& suus locus est causa locorum cum quibus omnia alia corpora sút locata:& suus modus est causa modorú corpora lium qui sunt ininferioribus & idem est de suis instrumentis & hec omnia probabimus cum de tempore dicemus non licet ultra disgredi consideratis.n.altitudinibus celi:& naturis sua rum patium cum sit causa omnium inferiorum ut supra proba tum est:& postea late dicetur.significatum est quod celum sit

animatum quoniam sicut sol cum suo splendore illuminat dic̄ ita oportet quod celum cum sua anima causet in inferioribus animam uegetatiuam & sensitiuam :& sicut sol dic̄ absque cla ritate causare non posset ita celum in inferioribus causare non posset animam si animam non haberet cum ita sit quod anima sit forma & perfectio corporis:effectus autem sine sua pfectiōe produci non potest igitur celum habet animam cum qua est p fectio & causa animæ uegetatiuæ & sensitiuæ in omnibus tali ui ta uiuentibus ut in plantis & animalibus brutis, nam arbor ha bet corpus gratia exempli quod est de materia & forma & uege tatiua quæ est sua anima informat & complet formā corporis & forma corporis complet materiam corporis & ideo i arbore uegetatiua anima est complementū & finis arboris quæ appeti tum habet ad uegetandum. F. Ergo in arbore sunt due for mæ & sic etiam in celo Astro. Sic est:aliter arbor esset de no biliori condictione quam celum causa sua naturaliter quia for ma arboris quæ cum materia arborem facit nō habet aliū appe titum nisi ad faciendum cum hac materia substantiam arboris & sic de aliis quoniam forma complet materiam adesse hoc un de cū arbor desicata est & in ipsa non est uegetatiua sua forma nō habet appetitum nisi quod sit tale corpus sed cum uegetati ua est in arbore tūc arbor habet appetitum per uegetatiuam ad finem propter quem est ad multiplicandum scilicet suam natu ram & similitudinem celum etiam si non haberet aliam formā quam illam cum qua & materia est corpus non haberet alium appetitum quā adesse corpus & sic esset minus nobile quam ar bor uegetans, Oportet ergo quod simili modo cum celum sit compositū de materia & forma sine quibus non potest esse cor pus nec habere uere motum formam habeat quæ formæ corpo ris sit perfectio quæ anima celi sit ad finem suarum partium & substantiarum inferiorum ita quod partes suæ .s. sua bonitas & magnitudo & cetere sue partes dictæ de quibus est celū sicut dicet cū quid sit celū & de quo sit dicetur non sint iperfectæ & uacuæ sine fine & ociosæ:neque appetitu careant ad agendum quia celum per se naturalem motum nō haberet sine anima for ma eius & materiam perficiente sed esset instrumentum absque appetitu sicut martellus est instrumētum claui qui per se nō ha

beret motum neque appetitum ad percutiedum clauum sine manu artificis F. Ex hiis uideor uidere quid sit anima i quo cunque corpore absolute. nam anima isto modo est illa essen tia quae magis generalis est ad finem propter quem id est natu raliter scilicet quae complet & producit magis effectum quem intendit illud cuius est anima naturaliter: ut gratia exempli ue getatiua in arbore uel in plāta est sua anima quia ipsa se habet plus ad finem arboris uel plantae intentum ab ea naturaliter q̄ alia pars arboris uel plantae scilicet ad faciēdum fructum: quo niam sine ipsa non compleretur fructus & idem dicēdum cen seo de anima sensitiua in animalibus brutis quoniam maiorē utilitatem habent & digniorem finem consequūtur per sentire quod principaliter & naturaliter intenditur ab anima sensitiua quam per aliquid aliud sui, idem est de anima intellectiua in ho mine. finis. n. nobilior intentus principaliter ab eo est quod ex natura sua habet uim recolendi intelligendi & amandi & om nes operationes suas habet cum libertate & electione: ideo illa essentia quae magis est generalis ad finem omnium horum in homine est sua anima & illa est anima intellectiua quae cōplet & producit magis effectū quem intendit homo quae principali ter intendit omnes operationes animae essentiales quas anima in esse producit. Astro. Recte accepisti sed pro maiori euidē tia quod celum sit animatum dico secundum hunc modum ꝗ inter essentiam & naturam est differentia quoniam essentia re spectum habet ad constituendum esse sicut humanitas quae cō stituit esse hominis: & igneitas eē ignis: & leoneitas esse leonis natura uero habet respectum ad naturandum sicut natura ho minis quae habet & dat appetitum hominificādi: & natura leo nis dat appetitum leonificandi & na tura ignis habet appetitū calefaciendi: & ignificandi: sed quia ignis non habet animam si etiam celum quod mouet ignem ad naturandum & ad calefa ciendum non haberet animam naturam non haberet cum qua ignem moueret ad naturandum & calefaciendum, quoniā for ma celi & materia simpliciter alium respectum non habet nisi ad constituendum esse celi sed quia celum habet animam mo uet ignem ad naturandum calefaciendum & elementandum qui si quidem ignis sine anima celi non haberet naturam ad na

turandum & calefaciendum:quoniam totus suus appetitus in clusus esset inter suum esse solum & in sua essentia ad essendũ hoc quod esset tantum modo:& non exiret sua natura in actũ ad extra se quod sit solum ab anima.ergo celum habet animũ.

F. Sic esse conuincor:& quod nec sensitiua nec uegetatiua sit omnes diserunt:& probasti tu nec intellectiuam esse qualis ergo ẽ anima celi. Astro. Tu nũc: dixisti nec aduertis quod anima est illa essentia quæ magis generalis est ad finem ꝓpter quẽ naturaliter est illud cuius ẽ. F. Dixi:& sic est. Astro. Quoniam ergo celum magis consequitur finem propter quẽ est principaliter & plus facit de utilitate in inferioribus cũ suo motu quam cum aliqua alia essentia suarum partium propter hoc opportet quod sua essentia motiua sit sua anima quæ ipsũ mouet informat & ꝑficit ad finem propter quẽ est:& celum ita se mouet per se ad finem suum cum sua forma motiua sicut facit arbor cum sua uegetatiua ad uegetandum:& bestia cũ sua sensitiua ad sentiendum:& attende naturaliter se mouet celum ab oriente ad occidẽs cum sua forma motiua: & mouet solem & alios planetas ab occidente ad oriẽs:& hoc facere nõ posset si sua anima non esset forma motiua:ideo quia sua forma motiua ita trahit ad suam motiuitatem cõuenientem motum planetarum sicut uegetatiua in arbore attrahit aquã & terrã ingẽtũ ipsas conuertit in suam speciem.adhuc cœlum est subiectũ sui motus sine nunc momento & tempore:quoniam in se non habet horas dies neque annos: quoniã suus motus totus ita est sine successione temporis sicut est suus circulus sine principio medio & fine.simplex.n.est & unus octauo phisicorum & probabitur infra cum de uirtute celi dicetur:& ideo quia non uariat rem secundum aliquid ei inherens:sed solum secundum aliquid extrinsecum in inferioribus causat momenta & tempus successiuum: sed celum hoc facere non posset si sua anima nõ esset forma motiua quæ foret causa motus successiui multiplicando partes motus quæ sunt momenta hora dies & menses & ãni.celũ ẽt locũ in se nõ habet ad quẽ se moueat uel sue ꝑtes se moueant quoniam si haberet esset aliquid quod discontinuaret naturam circuli.opportet igitur quia se mouet intense & cõtinue circulariter quod illud quod sibi dat huiusmodi naturã

motus sit forma motiua:& nõ alia forma quæ suum finem habeat in suo motu naturali quonã sicut ignis suũ habet appetitum ad locum suum naturalem:& ibi quiescere & similiter terra ad cẽtrum: ita celum habet appetitum suum ad suum motũ circularem:& sua quies est mouere se ipsum absque ubi & cẽtro alio:& hoc non accepit auerrois fingens celum esse corpus tantum habens potẽtiam ad ubi & non adesse dicens materiã celi esse ens in potentia ad ubi nec mirum cum non potuerit intelligere motus ecentricorum & epiciculorum:qua propter opportet quod celi anima sit forma motiua quæ se moueat per se met ipsam:& in se ipsa circulariter absque successione instanti & momento:& absque ubi de uno loco ad alium intra suum subiectum quod est corpus celi. F. Adde platonicum hoc in libro de motu celi motum celi nõ omnino localem esse locum.n.primum non mutat neque totum hinc illuc aliquando transit sed partibus quodammodo transeuntibus totum interea conquiescit. Astro. Verba sunt platonis recte,pbãtia circularem motum. celi/nullum. n. corpus habens motum rectum quiescit a motu suo in mouẽdo se sed quiescit cum est in loco suo naturali sibi conuenienti ut si esset gratia exempli unum foramen in terra usque ad superficiem antipodũ graue descendens per foramen descenderet usque ad cẽtrum.& a cẽtro nõ se moueret naturaliter quia si se moueret naturaliter sua ponderositas in leuitatem conuerteretur sed quiesceret ibi tanq̃ in loco naturali conuenienti desiderato ita celum aliam quiete naturalem non habet nisi in mouendo se circulariter:& ideo significatum est quod suũ centrum siue sua quies est motus circularis quẽ habet quia sua anima est forma motiua in se met ipsa quæ formaliter se mouet circulariter & ita probauimus q̃ celum est animatum de anima motiua uel forma motiua circulari:& intentio nostra in probãdo hoc o fidelis est ut:habita cognitiõe quod celum est animatũ anima motiua circulari astronomi cognoscãt in suis iudiciis causas quæ i inferioribus causant per animam motiuam celi non excedere ea in causando quæ mouentur per se uel per accidens quæ.n.per se mouentur & naturaliter causare & in eis influere directe quocũque motu mouantur,in hiis uero quæ per accidens mouentur sicut sunt

animæ humanæ:quæ ad motum corporum mouentur causant & agunt per accidens:secundum quod disponuntur per corpora:in quibus celum suo motu influit directe:quod non esset: si anima intellectiua esset forma celi: per quam agit. F. Iam de fonte hoc bibi:& fere saturatus appertis oculis:& remota caligine mentis:incõueniens deduco:si placet:quod palam sequitur. Si celum ē anima intellectiua animatum:per quā agit: quoniam celum sic in animam nostram directe ageret:cum certe ꝓportionem haberet ad inferiora corporea:& intellectualia ꝑ corpus quidem celi ad corpora:& per animam intellectiuam eius ad intellectuales hominum animas quod inconueniens fidem totam christianam orthodoxam destrueret:& nunc uideo te ad obiecta illorum posse respondere:quibus uidebantur probare intelligentias mouere orbes. Astro. Recte sapis:neq; āplius nobis licet dubitare:quæ sequūť te posse attingere:audi alia forte maiora inconuenientia ꝙ deus scilicet non crearet animam: sed species animæ eius in aliquo alio præsisteret quæ deduco:si corpus celeste mouetur a substātia intellectuali forma celi: quoniam motus celi & corporum celestium ordinatus est ad generationem omnium inferiorum & ad causandum omnia inferiora:ut sæpe repetitū est ergo necesse ꝙ corpora formæ & motus omnium istorum inferiorum procedant ex intentionē formæ celi substantiæ.s.intelligentis in idem.n.fertur finis:& intētio agētis principalis:& sui instrumenti:ita ꝙ celum cum forma sua sit causa omnium inferiorum secundum suum motū:quo mouetť a substantia intellectuali;ut a forma sua. Agēs.n.omne agit per formam:& sic celum erit sicut instrumētū intellectualis substātiæ:siue coniuncta sit:siue ēt inhereat:ergo motus oēs & formæ oēs corpoꝝ inferioꝝ a substantia intellectuali sunt causatæ:& intentæ sicut a principali agente:& a celo sicut instrō. oportet autem ꝙ species eorū quæ causanť & intenduntť ab intellectuali agente præsistāt in ipsius intellectu:sicut formæ artificitourum ꝑsistunt in intellectu artificis. Omnes ergo formæ quæ sunt ī istis īferioribus:& oēs motus deriuanť ab ītellectuali forma celi & a celo:aīa aūt hūana ē aliqua forma istoꝝ īferioꝝ:ergo deriuať a substātia ītellectuali forma celi & a celo:& species eius ꝑsistit ī intellectuali substātia forma celi:hoc aūt ē īpossibile cū ex

nihilo a deo immediate creetur anima humana: cuius species in aliquo alio non potest persistere:ut patet ex Fide nostra:& ue ritate īfallibili .relinquitur ergo quod forma celi nō sit substātia intellectualis. F. Multis mediis utuntur:ponentes celum ab intelligentia uel intelligentiis moueri ut sic esse concludant & etiam probent esse impossibile corpora celestia per se agere in intellectum nostrum:& precipue uenerādus doctor sanctus thomas ī tertio cōtra gentiles ꝑcipue capitulo.lxxxii.& .lxxxiiii. & rogo equo animo patiaris me ea breuiter adducere. inquiunt substantiæ intellectuales inferiores reguntur per superiores :& corpora superiora regunt inferiora:uerbis ꝓpriis ipsorum utor: & tu hoc nūc fassus es:& sæpe repetitum dixisti per motum celi factum a forma sua:& quoniam intendit ultimam formā: quæ est intellectus humanus:qui est altior omni forma & cum nihil intendat ultra speciem suam uel proprium gradum sue formæ uel suæ perfectionis:oportet ꝙ forma & anima celi sit nobilior anima humana:talis ergo anima celi erit substantia intellectua lis:quæ altior est & nobilior anima humana:cum substātiæ su periores nobiliores sint inferioribus:fit ergo ex hoc talis motus celi a substantia intellectuali tanq̄ a forma uel anima celi cōiun cta uel inherente uni celo uel pluribus:secundum ꝙ plures sūt motus:cum non differat:pur ꝙ a substantia intellectuali fiat.

Astro. Ex hiis & similibus quibus utuntur:in promptu appa ret incōueniens deductum esse uerum:& sequi formaliter ex di ctis quod etiam ipsi ex corporibus celestibus minime posse cau sari contendunt:ꝙ scilicet corpora celestia sint cause eorum que circa intellectum sunt directe:cum agant secundum propriam speciem inquantum instrumenta & secūdum speciem alicuius superioris substantie intellectualis agentis :quæ species est for ma sua.diuinæ enim prouidentiæ ordo est:ut tui concedunt do ctores:ꝙ per superiora regantur inferiora:& moueantur .homo autem componitur ex anima itellectiua:& corpore :quodquidē compositum secundum ordinem nature si sic esset inferius eēt substantia corporum celestium cum sua anima substātia intel lectuali:quia corpora celestia nobiliora sunt corporibus huma nis:& substantia intellectualis superior quæ est anima celi ꝑte te:nobilior est anima hominis:cum illa sit superior:ista uero infe

nior cum ergo superiora regant inferiora directe ordine naturæ homo & secundum corpus:& secundum animam a celo regetur ordine naturæ & directe:& sic corpora celestia sunt cā ulæ eorum quæ sunt circa intellectum humanum naturaliter:quod ipsi deducunt tui doctores pro maximo inconuenienti:sicut est uere. F. Arguunt sic.per superiora ordine naturæ regunt̃ inferiora.intellectus humanus ordine naturæ excellit omnia corpora.ergo impossibile est ꝙ corpora celestia agant in intellectū humanum directe. Astro. O fidelis error est in consequētia licet sit consequens uerum:si anima celi est substātia intellectualis:ut tua est opinio:quoniam corpora celestia cū sua anima ordine naturæ excellunt omnia corpora inferiora:cum sua anima ut haberent debitam proportionem ad illa ratiōe superioritatis corporis & animæ:ut dictum est:ideo celū non mouetur a substantia intellectuali forma sua:quoniam anima humana nobilior est celo cum sua anima:quæ non est intellectiua substantia sua libera uoluntate:quæ potestas ē & proprietas animæ hominis excellens omnes celorum proprietates & potestates. F. Omitte quæso o Astronome aliquātisper animam celi:& uideamus uim mediī consequens illud uerum deducentis:cū arguit nihil causatur ex motu alicuius agentis nisi inquantum mouet & passum mouetur:quæ ergo sunt animo extra motum nō possunt esse causata a corporibus celestibus agentibus per motū: sed ea quæ sunt circa intellectum sunt omnino extra motum sicut patet septimo phisicorum:quinimo per quietem a motu anima sit prudens & sciens.ergo impossibile est ꝙ corpora celestia sint per se causa eorum que sunt circa intellectum. Astro. Dixi consequens hoc esse uerum:sed non formaliter deduci ex medio:quia minor est falsa:non enim ea quæ sunt circa intellectum humanum sunt omnino extra motū secluso certe omni motu intellectus hominis uiatoris nequaꝙ̃ itelligeret de substātiis separatis a materia.intelligit enim homo per motum quoniam fantasmata mouent intellectum possibilem : & fantasia est motus factus a sensu per motum sensibilium:obiectum autem intellectus humanæ animæ est fantasma:ideo oportet intelligētem fantasmata speculari sensus.n.& sensibilia fantasmata ordināt uel mouēt sicut a supioribus mouent̃:& sic itellectus ab eis

mouetur:non ergo est omnino extra motum:maxime si uerú est quod per eos deducit̃ ꝙ intelligentia est illa quæ mouet & agit: quoniã corpus celi non agit principaliter nisi in uirtute superio ris agentis intellectualis:quæ quidẽ ꝓportionat̃ ad agendũ in hiis quæ sunt circa intellectũ directe:aut ergo oportet dicere :ꝙ corpora celestia nõ agunt ꝑ formã intellectualẽ: aut intellectũ humanũ celo subiici. F. Miror admodũ quandoquidẽ nitũ tur isti ꝓbare corpora celestia non agere in aiam nostrã:& tamẽ agere in uirtute sue forme substantie sup̃ioris agẽtis intellectua lis:quia forte non uiderunt a qua forma mouerent̃: si nõ moue bant̃ ex ꝓpria natura. Astro. Audi queso quæ ipsi cõtraria deducũt suis dictis. Oportet autem dicunt ꝙ omne id quod re cipit impressionẽ alicuius corporis esse corpus uel aliquã uirtu tem corporeã:intellectus autẽ humanus neq; est corpus neque uirtus corporea:ergo &cæ. hoc certe sequeret̃:si corpora celestia agerent & imprimerent secundũ ꝓpriam speciem suã: sed quia agunt:ut inquiunt ipsi:in uirtute superioris agentis intellectua lis recipit ergo intellectus humanus non a corpore celi ipressio nem:sed ab intelligentia agente superiori forma celi secundum ꝙ põt agere:& humana anima recipere :quia dixerunt supiorẽ intelligentiam regere inferiorem:& superiora corporea regere in feriora:hæc autem sunt repugnantia inter se:ergo non est dicẽ dum ꝙ corpora celestia influant:& moueant̃ ab intelligentia: quod ẽt deduco ex alio illorũ medio sumpto undecimo meta phisicæ:omne quod mouet̃ ab aliquo reducit̃ ab eo de potẽtia ad actũ:nihil aũt reducit̃ ab aliquo de potẽtia ad actũ nisi ꝑ id quod est actu:oportet ergo omne agẽs & mouẽs eẽ aliquo mõ actu:respectu eoꝝ:ad quæ passum & motum est in potẽtia .sub stantia aũt intellectiua quæ est aĩa celi agẽs:est & mouens celũ ut asserunt:ergo illa mota erunt intelligentia actu ꝑ suã animã intellectiuã:sicut dixit aristoteles loco allegato ꝙ celũ est deside rans & intelligens:intellectus autem noster est in potentia ad ĩ telligibilia actu:ergo possibile est ꝙ corpora celestia agant dire ctẽ in intellectum nostrum:hoc autem deducunt ipsi ꝑ incõue nienti:ergo nõ sunt mota ab intelligentia corpora celestia:quod erat propositũ:ꝓterea si corpora celestia agũt in uirtute sup̃ioris agentis intellectualis ut in uirtute suæ formæ motiuæ ipsum in

telligere nostrum non transcẽderet speciem & formã cuiuslibet corporis superioris agentis: quia non agunt corpora celestia secundum formam suam corpoream qua sunt hæc: corpora sed secundum speciem suæ formæ substantiæ intellectualis siue inhereat siue iungatur celo & corporibus celestibus. sunt ergo ipsum intelligere nostrum & forma celi per quam agit proportionata ut unum ab alio possit regi & causari. F. Verum est ꝑfecto ꝙ celum habet animam intellectiuam si celum est desiderans & intelligens: maxime. quia nullum corpus per formã suã corpoream potest intelligere: sed per intellectualem tãtum: ergo ipsum intelligere nostrum non transcendit speciem: & formam corporum superiorum agentium: quod a nobis reputatur incõueniens. Astro. Sic est: & deducitur illud incõueniens alio medio. Audi: anima nostra secũdum ꝙ intelligit: unitur substãtiis intellectualibus superioribus: quæ sunt sup̃iores ordine naturæ substantiis intellectualibus inferioribus: quæ a superioribus reguntur uel gubernantur: ut sepius dixerunt. Nõ enim potest anima nostra intelligere: nisi secundum ꝙ lumẽ intellectuale inde scilicet a superioribus sortitur: quoniam celum agit ĩ uirtute intelligentiæ superioris suæ formæ: ergo ipsum intelligere nostrum non transcendit speciem & formam cuiuslibet corporis celi. F. O astronome: & si ex hiis sequatur hoc inconueniens: & ideo non sit dicendum: ut opinor: & conuincor hiis rationibus ꝙ intelligẽtia uniatur corporibus celestibus ut forma mouens & agens: tamen mihi uidetur uerum: ꝙ anima nostra non possit intelligere nisi secundum ꝙ lumen intellectuale sortitur a sup̃ioribus a deo scilicet. Astro. Recte opinaris hoc decepit antiquos philosophos Democritum maxime & Empedoclẽ: & stoicos credẽtes hac rõne: ꝙ sicut trãsmutatio corpoꝝ ĩferioꝝ sequit̃ mutationẽ corpoꝝ sup̃ioꝝ: ita intellectualis op̃atio nostra sequeret̃ corpoꝝ celestiũ motus factos & causatos ĩ uirtute intelligẽtiæ sup̃ioris formæ celi regẽtis ordĩe naturæ ĩferiorẽ intelligẽtiã: & mouẽtis: nec dicebãt ipsi antiqui: ꝑut ĩponit eis aristoteles quarto metaphisice & ĩ tertio de aĩa ĩtellectũ nostrũ nõ differre a sensu: ex quo seq̃ret̃ ꝙ ĩtellectus noster eẽt q̃dã uirtus corporea seq̃ns corpoꝝ sup̃ioꝝ trãsmutatõem q̃d nimis absurdũ fuisset apud tam sapientes & ĩtelligẽtes p̃hos sed quia

dicebant:ut nonnulli catholici dicunt:celum & corpora celestia animata intelligentiis mouentibus ea:& ratione uera conclude bãt superiora regere gubernare & causare inferiora omnia secũ dum proportionem eorum ad inuicem:ita ut corpora a corpori bus & intelligentiæ ab intelligentiis superioribus regerent̃:non habentes aliter cognitionem de deo & angelis substantiis sepa ratis iuxta illud homeri:talis est intellectus i diis & hominibus terraneis:qualẽ in die sui natalis induxit pater uirorum deorũq; sol:per ipsum solem totum celum intelligentes uel iouem quẽ dicebant summum deum:quod stoici sequentes ut dicit Augu stinus in quinto de ciuitate dei:& boetius in quinto de philoso phica consolatione:ex sententia sua affirmabant:ex impressiõe tali celesti intellectiones uel notiones intellectuales maxime no bis impium:& inde ex necessitate quadam fatali omnia coordi nati:quod profecto esset si anima nostra non transcenderet etiã & uirtutem celi:omnemq; eius formam mouentem non excelle ret:sed ideo hec positio stoicorum est falsa:cũ anima nostra om nia illa excellat nobilitate uirtute gratia & ꝑfectiõe maxime ex dignitate libere sue uoluntatis:licet enĩ naturalia omnia & quæ a libera uoluntate non dependent ordine naturæ:secluso omni libero arbitrio necessario eueniant:quo tamẽ stante intellectus noster componit & diuidit & libere agit:& comparat supprema ad infima:& eligit:uniuersaliaq; & formas simplices põt cogno scere:& forte aliqui homines cognouerunt:quæ in corporibus celestibus non inueniuntur:habentes aliquam uirtutem corpo ribus celestibus altiorem & efficaciorẽ ipsis scilicet corporibus celestibus sine intelligentia quæ eorum forma sit existentibus: aliter intellectus humanus a superiori illa intelligentia forma tus uel depẽdẽs & rectus oĩa sua & uirtutes oẽs talis intelligen tie sup̃ioris solũ hẽre posset:& nõ altiores:cũ ẽt uirtutes aĩæ hu manæ oẽs & potẽtiæ ab illa sup̃iori depẽderẽt:ꝑducerent̃:& re gerentur:tanq̃ inferius a suo superiori conueniente:& ꝓportio nato:neq; cãm sciẽtiæ nr̃æ corporibus pͥcipaliter attribuerũt aĩ quĩ illi:sed itellectũ a sensu discernẽtes sensitiuas uirtutes corpo ribus immateriales immaterialibus attribuerũt mõ dcõ:sicut & plato:& aristoteles dixerũt. Quare ex hiis oĩbus cõcludẽdũ ẽ o fidelis angele ꝙ sicut falsum ẽ mãifeste corpora celestia directe

nobis esse causas intelligẽdi:ita falsum est manifeste corpora ce lestia esse animata anima intellectiua:& in uirtute illius ut i uir tute formæ agere.causa autem intelligentiæ nostræ primaria est deus docens omnem scientiã:ut spiritus sanctus cecinit in psal mis:secundaria uero causa est celum disponens corpora inferio ra per suam formam motiuam nutu dei secundum magis & mi nus:hinc est q homo unus est magis sciens altero secũdũ gra tiam dei primo:& secundum celi dispositiones secundo.iõ cãm & rationem nostræ sciẽtiæ Plato diuinus ascribebat ideis :quas dicebat ipse esserationes cognoscendi uel imitandi essentiã di uinam & esse reale habere & imateriale. aristoteles uero intelle ctum agentem imaterialem asseruit:ita ut scientia quæ non po terat a celo secundum corpus causari:causaretur ab intelligẽtia celi tanq̃ a proportionato formali secundum condictiones ꝓ portionatas superiorum & inferiorum. F. Dixisti o astrono me q intellectus noster componit & diuidit & libere agit &cæ. contra:illa quæ subiacent tempori quod est numerus primi mo tus celestis:& non possunt fieri nisi in tempore:subiacẽt celo:& causantur ex motibus celestibus:& concedit sanctus doctor in tertio contra gentiles capitulo.lxxxiiii.ubi dicit q intellectus no ster abstrabit a tempore:sicut a loco:modo patet : q operationi bus nostris itellactualibus adiacet tempus:ex eo q a fantasma tibus cognitionem habemus quæ determinatum accipiũt tem pus ut octauo phisicorum id quod est aliquando in potẽtia : ali quando in actu mensuratur tẽpore:ergo intellectus noster non omnino abstrahit a tempore:& ut sic subiicitur celo licet forte prout componit & diuidit ut dicis tu intelligendo ipsum quod quid est abstrahendo scilicet intelligibilia a condictionibus sen sibilium:quod rarissime in actibus hominum euenit:possit a tẽ pore aliquo modo abstrahere:tamen etiam tunc cum applicat intelligibilia prius abstracta ad res:indiget tempore quia non semper intelligimus quod prouenit ex alteratione facta circa partem sensitiuam : talis autem motus alterationis fit a coelo: & mensuratur tempore. Astro. Verum est q argumen tum tuum concludit : certe intellectionibus & liberis uolun tatibus nostris adiacet tempus : non enim possumus applica re intelligibilia primo abstracta ad res sine tempore:cum.n.quis

eligit:& libere agit:id facit in tempore:ergo non omnia illa quæ sunt in tempore:subiacent celo:& sic maior præpositio assumpta in argumento est falsa:licet loco allegato concessa sit.

FIDELIS.

Posteaq̄ o astronome ad obiecta per te responsum est: potes ne tuæ artis siue potius scientiæ pricipia:& ab antiquis dicta de naturis signorum:& proprietatibus planetarū & qualitatibus aliquo modo probare:licet nulla facultas habeat probare sua pricipia maxime propter quid ut expresse dicitur duodecimo metaphisicæ:& a cōmētatore in quinto cōmento ibidem:inquit enim Auicena reputat hunc sermonē uerum.s.nulla facultas habet probare sua principia:sed absolute dixit q̄ primus philosophus habet declarare:ut possit dico scientia hec de iudicijs hēri uel noïari inter scientias aliquo mō:certe apud præcipuos philosophos astrologia inter matematicas & primi gradus certitudinis scientias cōnumeratur:& apud aristotelem ipsum sexto metaphisicæ:& a cōmentatore ibidem cōmento secūdo: matematica theorica appellatur.inquit enim aristoteles:ut uerbis proprijs utar: modi igitur philosophiæ theoricæ sunt tres mathematica phisica:& theologia iusta illud platonis studiū quippe philosophiæ tribus in rebus esse uidetur in speculatione uel actione in rebus gerendis:tertia in ratiōe ipsa uersatur. Speculatiuæ uero partis quod dicit imobiles primasq; causas diuinas theologicum nūcupatur:quod circa stellarum statim:ac circuitū eorum in huius mundi constitutionem naturale:& mathematicum nuncupatur.& cōmentator:manifestum est q̄ sciētia mathematica est speculatiua:& rerū imobilium siue sint abstractæ a materia siue non:& post cōcludit q̄ modi speculatiuæ philosophiæ sunt tres rerum mathematicarum.s.naturalium:& diuinarum:& nolo reticere pulchrum eius dictum:necesse est inquit q̄ res imobiles diuinæ sint magis æternæ:q̄ mobiles.diuinæ sunt enim corpora celestia causa horum inferiorum:sed substantia abstracta e causa corporum celestium:ut etiam dicit duodecimo metaphisicæ per totum sed hec tibi obmitto:non uideo tamen rationem quare dicant astronomi:saturnus sic operatur:uel mars :& circulus tali modo diuiditur:& alia quæ ad intro ductoriam artem scientiæ spectant.responde si potes. Astro. Maiorem & altiorem

ptẽ: q̃ meũ igeniũ possit exequi:aggressus es o fidelis angele:op tas me in medio deficere:ut uideri uideor:sed ne lõgior sim:attẽde ut fato siue deo ↄcedẽte:postea uerbis si licebit platõis utamur. Omnis scientia est de uniuersalibus:ut per ea sciamus descẽde re ad particularia utilitatem in se continentia humanam. F. Habes tu media uniuersalia ad hec particularia concludenda: quæ participent utrãq; naturam uel æquent. Astro. Hinc inde ab antiquis tradita sunt decem & octo principia cõmunia uel uniuersalia scita conuenienterq; reperta in corporibus tã su periorbus: q̃ inferioribus ut itellectus per ipsa ualeat ad intelligẽ dum de pluribus exaltari:& de ipsis ratiões reddere: nec mirum erit decem questiones siue regulas addendo illis: si largitor opti mus de suo claro uberimoq; fonte dederit responsa:ne scientia tam nobilis gloriam sue maiestatis enarrans pereat:uel ab indo ctis conculcetur. Ideo cum celi enarrẽt gloriam dei:ab ipso celo inchoabimus:si prius principia sine quibus nullum corpus est conueniẽntia cum celo stellis & istis inferioribus nominemus quæ ista sunt:bonitas:magnitudo:duratio:potestas:instinctus uirtus:appetitus:ueritas:delectatio:differentia:concordantia cõ trarietas:principium:medium:finis:maioritas:æqualitas: & mi noritas. F. Heccine sunt principia in probatione primæ cau sæ & principiũ mundi adducta:cum eisdem uis ista probare? Astro. Ita profecto si media nõ deficient cum gratia altissimi attamen principia ista ab illis in tribus differunt:quoniam in en tibus sensu perceptis loco sapiẽtie ponitur instinctus:loco uolũ tatis appetitus:pro gloria hic delectationem habes:attẽde si pla cet ad hec sunt nouẽ subiecta generalia:in quibus totus mũdus cõtinet̃.s.deus:ãgelus:celũ: homo:imaginatiua:sensitiua:uegeta tiua:elementatiua:instrumentatiua. De deo:& angelis in ꝓposi to nihil:scientia enim illorum nobilioris est generis duodecimo metaphisicæ. De celo solum & homine in ipso cætera includen do:ut sunt aperte. F. Ita est .in homine quodãmodo reliqua sunt. Astro. Dixi nonanda uerba decem pono regulas siue questiones:quæ uere scibilibus numero sunt æquales utq;:quid quare:de quo: quantum :quale: quando :ubi:quomõ:cum quo.

F. Platoni placuit primum de speculatõne dialectica a diffi nitione inquirẽdum esse:quid ergo est celum? Astro. Recte

quidem cum non dubitemus celum esse: dicimus celum e corpus quod habet magis extensam magnitudinē q̄ aliud corpus: & celum habet essentialem magnitudinem bonitatē instinctū appetitum delectationem uirtutem:& cætera principia absq; dico contrarietate essentiali accidētali uero sicut patebit infra. potest ergo de ipso & partibus suis:quæ sunt stellæ:planetæ: & signa tractari per questiones nominatas:& similiter de homine: qui est substātia sensualis & intellectualis uel homo est animal cui proprie competit hominificare. F. Quæ nam hec est hominis diffinitio inaudita quidem. Astro. Declarat hæc si sapis essentiam & proprietatem rei:cum quattuor enim condictōnibus declarantur uel tractantur ista generalia:cum diffinitiōe primo ut cognoscatur:& differat a quocunq; alio:cum differentia ne destruatur in iudicio faciendo differentia:quæ est iterum unū subiectum.& aliud:cum concordantia ut illa conseruetur inter unum subiectum & aliud:cum maioritate quæ quarta est códictō.ut secundum q̄ unum subiectum est maius altius & nobilius alio:ita attribuantur sibi altiora & nobiliora principia :diffinitiones & regulas :& species regularum s. quendo.& seruando diffinitionem differentiam concordantiam:& maioritatem ut p̄dictum est.adeo continuādo homo habet essentialem & naturalem bonitatem magnitudinem & cætera pricipia dupliciter sensualiter & intellectualiter.anima enim rationalis est forma intellectualis informans corpus hominis dans ei humanum esse:& conseruans illud in humana specie & habet essētialiter tres potentias scilicet memoriam intellectum & uoluntatē :quibus cū agit quicquid agit.est præterea corpus hominis uiuens cōstitutum ex potentia elementatiua uegetatiua sēsitiua imaginatiua habens motum ad suas operationes per formā predictā quæ quidem potentiæ habēt essentiales & naturales bonitates magnitudines instinctus appetitus uirtutes & cetera principia de quibus potest tractari per decem questiones predictas seruādo conditiones quatuor predictas.instrumentatiua etiam quodā modo est in homine quia est potentia uel habitus per quem fiunt opera non naturalia sed artificialia : & continet in se tres species scilicet morales & politicas sciētias : artesque mechanicas h.c.n. & suæ species habent bonitatem essentialem & natu

talem & cætera omnia differenter una ab alia:secũdum q̄ sunt inter se differentes:de istis omnibus tractat artista generalis cũ decem questionibus regulando se per quattuor condictiones generales supra memoratas. F. Hæc omnia concordant cũ principiis dictis sed non diffinisti alias potentias forte & in istis aliqua noua audiam. Astro. Cupis noua audire: uetera audies:arrige ergo aures imaginatiua est potentia siue pars animalis per quam animal imaginatur illa quæ fuerunt corporalibus sensibus præsentata coniunctim:uel diuisim:& habet tres potẽtias sibi coessentialas scilicet memoratiuam appetitiuam & extimatiuam:sensitiua est potẽtia cum qua animal sentit sensibilia & habet sex sensus particulares. F. Quid dicis quinq; sunt sensus. Astro. Nõ ne dixi q̄ uetera audies sex sunt:& nunc ratuisus auditus gustus odoratus tactus sextus est affatus nobilis sensus. F. Sic est nec prius aduerti de ipsis enim potentia ipsa sensitiua uerificatur aperte. Astro. Vegetatiua est potentia per quam fit naturaliter transmutatio de una substantia in aliam sicut de pluuia in plantam & de cibo in carnem habet etiam hec quattuor potentias attractiuam retentiuam digestiuã & expulsiuam. F. Iterum dic quomodo sextus sensus est an in homine solo qui loquitur aut in pica quando loquitur addi tur sextus sensus. Astro. Noua nunc audis in animali perfecto multa enim animalia sunt non habentia omnes sensus: ut patet:sed lingua cõmuniter in animalibus perfectis duo gerit officia gustus & uocis:maxime aereis & terreis: Aquatica uero muta sunt ut plurimum. F. Sic habeo procede. Astro. Iste potentiæ dictæ omnes habent essentialiter & naturaliter dicta principia absq; contrarietate essentiali & de illis potest tractari per decem questiones seruando condictiones prædictas. Elemẽtatiua est ens naturale uel potentia in elementis per quã elemẽta intrant compositiones & existunt & agunt in ipsis elementatis:elementa sunt quattuor ignis aer terra aqua:ex quibus consistunt elemen ata:ista etiam potentia habet bonitatem magnitudinem:& cætera principia cum contrarietate ratiõe elementorũ quæ sunt cõtraria per suas qualitates proprias & appropriatas & de illa potest ultimo tractari ut supra seruatis ut supra condictionibus:patet ergo q̄ celũ & omnia inferiora in illis pricipiis

conueniunt ergo pari ratione conueniunt inter se per primum principium geometricũ sed inferiora a se non reguntur ergo a superioribus reguntur cum quibus in tertio conueniunt F. Audiui & habeo dic rogo qualitates proprias & apropriatas. Astr. Profecto in hiis pendet tota uis scientie iudiciorum. nam ut probabo signa & planetæ non habent istas qualitates & cõplexiones elementorum nisi effectiue scimus etiã quod elementa & elementata non agerent:nec possent agere absque superiorum iuuamine ut probabit̃:& probatum est ab ipso aristotele in multis locis sed attende:ne ponamus capitulum in capitulo Elemẽta dico habent propriam qualitatem & apropriatã.ignis .n.est calidus ꝓprie:& siccus per apropriationem:quoniam sibi associat siccitatem.aer ꝑterea habet caliditatẽ ab igne:& humiditatem propriã ideoque sua caliditas ut inquit Aristoteles remittitur:& temperatur aqua uero suam habet frigiditatem ꝓpriam:& humiditatem habet ab aere:terra propriam habet qualitatem scilicet sicitatem quam igni apropriauit:& frigiditatẽ aqua illi apropriat si.n.sic non esset non fieret aliqua mistio naturaliter non.n.ex aere fieret ignis:neque terra misceretur aquæ: nec igni aliter si caliditas aeris esset sibi propria : neque ulla fieret in mistis uictoria nec naturalis mistio habens a prædominio qualitatem aliquã:quare cessaret generatio:& corruptio:ut euidẽter probabitur ab aristotele secundo de generatione: & quarto metaurorum:& a comẽtatore ibidem. Dicimus enim ꝙ ꝓprium ẽ magis bonum & magnum magisq; potens & uirtuosum q̃ appropriatum:ideo elementa plus ualent per qualitates proprias q̃ per appropriatas:facta enim mistiõe duorum gratia exempli: quorum alterum sit de natura ignis:alterumq; de natura aeris: ignis uincet aerem:& denominabitur complexio ab eo:quia aer calorem habet ab igne. F. Longus erit hic processus:nisi naturas horum per dictiones breues signes tuo modo ab ipso aristotele loco supra enotato alio modo tradito. Astro. Sic apparet:sed si bene aduertes:coincidẽt:licet uerba diuersa uideant̃ sed attende hãc doctrinã si placet. F. Placet equidẽ. Astro.

Nominemus ergo ignem per a:aerem per b:aquam per c:terrã ꝑ d. F. Profecto recte cõmemorasti:insequntibus maxie istis opus erit. Astr. Dixi si cõponat̃ a & b ꝙ a uincit b:quia b hẽt

calorem de a & calor de.b.habet maiorem appetitum essendi in essentia de a q̄ in essentia de b quia a habet calorem propriū & b appropriatū:ideo dico q cum iuppiter & mars sunt in leone: mars uincit iouem per calorem & sicitatem:& per alias qualitates appropriatas:& licet leo sit masculinus & iuppiter masculinus:& mars similiter:in nocturnitate tamen uincit:licet ipse sit solus:& in aliis suis appropriatis:& dicitur cōiunctio mala hoc ideo quia complexiones elementorum habent magis generalia principia bonitatis potestatis:& uirtutis:q̄ attributa ex masculinitate & nocturnitate:cū sint fontes generales:& masculinitas: & alia attributa sint speciales:ut infra declarabitur. Ad hec si de duabus ut puta herbis æqualibus in bonitate: & potestate ex quarum una sit de b:& alia de d illa una medicina remanebit æqualis:quia contrariant per qualitates proprias:& appropriatas:sed si sumerentur in cibo ab aliqua complexione de b uinceretur d:& ecōtra. Eodem modo dico:o fidelis nota hūc passum qui cōmuniter ab astrologis negligitur:si saturnus iungatur ioui in geminis:iuppiter uincet saturnum:& econtra si obuientur in tauro. Quare iudicia debēt fieri secundum planetam uincētem. Item alia combinatione de b:& c:b uincit c:etiam si sumēs esses de natura c:licet tunc non ita fortiter uinceretur:sicut si patiens sumens esset de complexiōe b. quo fit si iuppiter ueneri iūgatur in aquario:& piscibus:tūc fortius iuppiter uincet uenerē in aquario quam in piscibus:ulterius q in combinatōne de a:& d:in aliqua medicina cum duabus herbis quarum una sit de a: & alia de d:dico q d uincit a:quia siccitas a est natutaliter ppria d:qui cū sua frigiditate quam habet ab aqua cogit a:de quo suā siccitatem recuperat:neq a cum suo calore se defendere potest: quia siccitas a maiorem habet appetitum cum d:cum sit ppria qualitas sua:quam cū a:& isti passus etiam sūt notati a medicis in compositione medicinarum:semper enim d:uincit a: etiam si patiens esset de complexione a uel de d. licet fortius cum d. q̄ cū a:ut dictum ē prius. Similiter est de planetis:si enim saturnus & mars iungantur in ariete aut thauro:saturnus semper uincit:& nota per istam naturam gratia ioci. Isto tempore inquieto regis franciæ:si unus conducterius armorum uel miles esset naturaliter de Illustrissimo Ducatu Mediolani: & esset stipendiarius

ut ita dicam regis Franciæ si inter eos principes esset bellum:mi
les ueniret ad ducem:& relinqueret regẽ:quia natura constella
tionis suæ naturalis sibi daret naturalem appetitum ad hoc fa
ciendum secluso libero arbitrio:alia combinatio principalis est
a c.in qua sunt qualitates contrariæ & & ꝓpriæ & appropriatæ q̃
naturaliter inter se nõ delinquuntur tamen secundum medium
in quo fiunt una deuincit aliam:uel per naturam aliam additã:
ut si mars & luna sibi inuicem obuient in piscibus c uincit a:&
si sibi obuiant in sagitario a uincit c:in capricorno autem iũcti
mars uincit lunam primo quia una humilitas non potest cõtra
duas siccitates:& secũdo luna uincit martem in frigiditate quia
una caliditas non potest cõtra duas frigiditates:& merito talis
constellatio dicitur confusa:idest a planetis indenominata quia
quilibet planeta esset sic deuictus:nec ex istis condictionibus p̃
cise posset astrologus nisi dubia respondere:sed tñ ista cõclusio
fere non posset euenire quin per alias substantias monstraretur
uictoria:& si per omnia essẽt paria:temperamẽtum aliquod cau
sarent in rebus sibi propriis & appropriatis:si uero alius plane
ta de a iungeretur uinceret a:& si de c.uinceret c.& breuiter non
a planetis:sed a medio in quo iunguntur fit hec denominatio:
quia diceretur frigida sicca constellatio:ut ante dictum est in b
d.Reliqua combinatio principalis & est sexta dicitur c d. quæ i
frigiditate concordat:& in passiuis contrariatur:& cum eius cõ
cordantia est contrarietas æqualis:uerum tamen c.uincit d.per
frigiditatem quoniam c.habet frigiditatem propriam d.uero ap
propriatã:& si planeta de c.& planeta de d.sibi obuient in signo
de b.uincit c d.cum b.cum ita sit ꝙ c.cum b.concordant per hu
miditatem:& b & d.sint ex toto contraria:& idem sequeretur si
fieret obuiatio in signo de d.in qua complexio de c.deuincitur:
tunc d.uincit c:& secũdum ꝙ fit uictoria ita iudicium debet fie
ri.Habitis ergo istis sex cõbinationibus possumus habere eoꝝ
principalium conuersas:& sic erunt.xii.quæ.xii.signis attribuũ
tur:ex quibus rationabiliter cõbinando ostẽdemus ex uictoriis
combinationum quattuor triplicitates resultare circulariter:&
sic trianguli erunt in quadrangulis:& ecõtra circulariter nume
ro simili. F. Profecto hec primarum scientiarum sunt: aperi
figuras istas & numeros si placet. Astro. Aperiã inq̃ clario

re figura.sint igitur in figura quattuor termini.a.b.c.d.ignis:aer
aqua:terra:ex quibus fiunt sex combinatiões rationales:& prin
cipales:& sex conuerse principaliũ. F. Quorsũ hec. Astr.
ab Alchindo tradita sunt & Ptolomeo : nota combinationes
earumq; uictorias ut supra dictum est & habebis quattuor tripli
citates:& successionem signorum.xii.in zodiaco. F. Si pla
cet aperire hæc omitte quoad de numero planetaꝝ & signorum
questio fiet. Astro. Placet equidem & rectius ad id pertinere
uidetur. F. Audiui processum hunc tuũ de principiis uideo
q; oculata fide antedicta principia in istis inferioribus esse aper
te tribus illis cõmutatis:aspicio & celum & stellas quomodo ꝓ
babis tu planetas & signa esse & influentias nedum numerum
eorũ. Astro. O fidelis certe in omni scientia opportet aliqua
principia presuponere ut etiam in geometria Euclides punctus
est cuius pars non est de puncto ad punctum contingit rectam
lineã ducere &cæ.sunt.n. cõmunes animi cõceptus quibus no
tis terminis statim ĩtellectus assentit .ita hic o mi angele deduxi
ista principia tanquam cõmunes animi conceptus:ens.n. & bo
nũ conuertũtur. bonitas certe in omnibus est nouem subiectis
antedictis:& magnitudo duratio potestas & cetera pricipia:ma
xime in proposito in septem subiectis de quibus hic considera
mus sunt aperte & in celo:similiter ut ad quæsita tua responden
do oportebit aperire scito te alia quesiturum:ut paulo ante dixi
sti.sed aduerte & considera quæ ꝓsupponere uolo.ea sunt quæ
oculorum acie cõspecta antiquos & habraam ipsum caldeosq;
& ægiptios in admirationem deduxerunt:uidemus stellas figu
rasq; lune diuersas:& solis uariosq; ad nos accessus & recessus
ex quibus uarii effectus fiunt in nobis:& apud nos in aliis certe
frigus & estus mirabiles fluxus & refluxus maris:mẽstruorũq;
motus:nihil aliud sunt q̃ influentiæ:multa possent alia adduci:
& adducentur postea in proposito:quos uidemus continue effe
ctus stellarum mirabiles:& stellas aliquas errantes & non errã
tes moueri proprio motu contra firmamentum:errantes quidẽ
percipimus die uno aliquas notabiliter moueri contra firmamẽ
tum:ut lunam uenerem mercurium & Martem saturnum uero
in duobus uel tribus diebus percipiemus paulo moueri : cũ in
strumentis uero percipiuntur eorum motus in oris. F. O

quenam hec instrumenta? Astro. Multa diuersa geometrica & arithmetrica simul:q̃ am bæ principaliter seruiũt astronomiæ ut Aristoteles sexto & duodecimo metaphisicę. Vidētes attēde isuper antiqui ægyptii eclypses:& formas stellarum uarias i celo figurasq; diuersas:propterea quia in ea regione nullis subtexitur celum nubibus ut refert Euxebius & lactātius:admirati cō siderarunt motum in illis stellis non erranis tardiorē:quas fixas appellarunt:ꝑpter motum quem habent simul & tardum :causasq; æclypsiũ magno studio & gratia altissimi opitulante sunt scrutati. Hæc prius seth quitus filius adæ inuenit:& tabulis lapideis inscripsit:ut testatur Iosephus istoricus fidelis.hec Enoc & habraam uidit:ꝓbauit tales milesius timeusq;. Eclypses geometrice Hermes trimegistus Ptolomeus Gebes & multi post eos demonstrarunt. F. Sufficit ergo q̃tum ad propositã questionem utrum sint:q; uisa sunt signa:& planetæ:& stellarũ formatæ imagines uario modo ex stellis diuersis ab auctoribus supra nominatis oculis conspectæ sunt & a nobis aliquando cō spici possent. Astro. Sic inq̃ & non mentior:uidi ego anno christi Iesus. M.cccc.lxxii in mense Ianuario in claritate noctis magna stellarum obseruans stellam comatam magnam dictã dominum asponetunc in leone apparentem:celo sine nubibus existente cooperanteq; claritate tante exaltationis ignitæ .aspexi formam leonis cum ore aperto sine lingua habentisq; caudam ad intra cossas:uel tibias super dorsum elatam:extremitate eius caudæ protracta ad radicem eiusdē in circulum fere: in qua extremitate situata est stella primæ magnitudinis admodum lucida:stellisq; aliis magnis & paruis ita ornate & composite picta uel liniata forma erat:ut mire pulchritudinis q̃ hũanitus describi posset uideretur cogeret quæ intuentem me admodum deũ conditorem æternum laudare & admirari:cum actus eius nec currentis nec saltantis nec stantis uideretur:sed ut ita dicam ad omnem motum promptus:ferocitatem obseruans naturalem:nō imanitatem. F. Ex hiis ergo facta est uera ratio q; sunt. Astro. Ad hec iquit plato i Epimenide uetusta eos regio aluit qui primi hec inuenerunt:longam autem ætatē multi cōsequuti sunt propter æqualitatem aeris serenitatemq;:quã ægyptus maxime atq; siria possidet:quare ab initio usq; ad hec tpa inumera

bilibus computata ut dicũt multis q̃ annis examinata:uere no bis tradita sunt:generatione post generationem:ut Iob etiam di xit. F. Heccine mea sunt uel tua? Astro. Vera catolico rum auctoritate firmata nostra arbitror.audi æquo animo:cum præuidissent futurum diluuium Seth aliiq̃ sapientes :scientias & maxime astrologiam lapidibus inscripsere: & ut refert Abi denus istoricus.Sosittrus princeps saluare se cupiens cum a Sa turno astrologo accepisset magnam uim admodum aquarum futuram ad armeniam nauigio confugiebat naturali instinctu tanquam ad altiorem locum : sed aque ipsum in uia oppresse runt:non recte de toto præmonitus:licet deus publica signa de futuro diluuio in cœlo fecisset sua infinita clementia. at Noe scientia astrorum eruditus maxime præmonitus de futuro di luuio formaliter a deo de tempore & modo Archam miro inge nio & artibus mathematicis fabricatam:ut a sapiētissimo Moy se describitur ascendit cum suis iusta dei præceptum : & ad ba rim uel Parim armeniæ montem confugit & euasit nutu dei: na uis illa adhuc ut dicit Eusebius pamphili inuenitur in armenia: cuius ligna remediũ hōinibus aduersus multos morbos mira biliter afferunt. F. Q uid hec ad rombum. Astro. Vi de:audi quā ātiqua sit hec sciētia:& amicis dei demōstrata :Noe Enoc primo & post habrae:Moysi:ergo & nobis esse debet co lenda. F. Dic.aures arrigo. Astro. Rursus cum primos homines longis temporibus Moyses uixisse afferat hu ius rei testes græcorum & barbarorũ istoricos quos nomiat io sephus citauit :Nullus inquit breuitatem uitæ nostræ confide rans:scribi opinetur tam magno annorum numero Priscos ui xisse.uirtutis enim gratia & ut res posteris perutiles gloriosasq̃ relinquerent:& astrologiam geometriamque pariter inuenirent: longa sibi diuinitus uita largita fuit. Moyses rursus & Berosus caldeus qui Caldaice defloruit late uitam habrahe cōscripserūt. decima inquit Berosus generatione post diluuiũ præclarus qui dam iustusq̃ uir & singulari celestium doctrina præditus apud Caldeos fuit de patre autem nostro:quanuis non nominet scri bitur Iosephus testatur capitulo decimoquinto.Hecateus uero librum de habraam scriptum reliquit :plura q̃ hec eadem affir

abrahā. astr.

mans Nicolaus damascenus etiam multa de eodem scribit: & inter cetera narrat eum petiisse ægyptum:cum fame cananea p̄meretur libētiusq; illuc profectum ut ægypti sacerdotes de diis loquentes audiret:illisq; meliora tradidit:falsa esse demonstrās quæ illi de diis opinabantur:unde factum est ut tanq̄ graue sapientemq; uirum admirati tam ad intelligēdum q̄ ad persuadēdum quod uellet paratissimum ducerent:ipse uero arithmeticā: & astrologiam eos docuit:cum antea hec ægyptii penitus ignorarent. Alexander uero istoricus peritissimus de iudaica istoria inquit decima generatione post cōcussam turrim diuinitus a gigātibus edificatam in Camirine babiloniæ urbe quam alii uriē dicunt quod nomen græce caldeopolim significat:natus est habraam:qui sapientia omnibus excelluit a quo astrologia fuit inuenta apud caldeos. Is iusticia pietateq; sua sic deo gratus fuit: ut diuino præcepto phenices rationem solaris & lunaris motus aliaq; astronomica docuerit:unde phenicū regi gratissimus fuit deide uictis phenicibus fugatisq; armēis liberato fratuele Loth etiam ab hostibus magna præda habita migrauit in ægyptum uixitq; habraam in æliopoli cum sacerdotibus a quo astrologiam sacerdotes illi didicerunt:qui tamen astrologiam non inuenisse:sed ab Enoc per successionem sibi traditam fatebatur.

F. Immo græci aiunt athlantem astrologiam inuenisse: hercule supposito sidera fulcit athlas. Astro. Atlātem & Enoc recte hic alexander istoricus eundem asserit fuisse:Enoc porro genuit matusalem:qui ab angelis dei multa de eisdem cognouit: & alios docuit.hic Enoc miræ sapientiæ uit:& secretorum naturæ maximus indagator:ut libri eius demōstrant:fuit. Vide quæ de herbis stellis & lapidibus & figuris miro artificio & scientia alta conscripsit: hic integritate pietate & iusticia adeo gratus summo deo fuit:teste Moyse:ut hunc ipsum omnibus scientiis imbutum transmigrauerit ad paradisum deliciarum & uoluptatis terrestem. F. Garris ne o astronome sacræ litteræ tenent Eliam cum eo adhuc uiuere:de tertio dubitant. Astro.

Credo ego equidem q̄ deus præuidens ab æterno futurū antichristum perfide hominibus p̄dicātē se filiū dei esse:& messiā in lege p̄missum:multaq; uia naturali mirāda facientē pp quæ multi sic eē cōiecturabūt:seruauerit cū Elia:Enoc mirabilē uirū

eadem naturaliter operantem:ut undiq; conuinci possit pseudo ille propheta Antichristus. F. Antichristus per artes Ne gromanticas operabitur:ergo forte ut dicitur in speculo magni Alberti:libri tales deberent conseruari:& non destrui. Astro. Dixit Albertus sine præiudicio melioris sententiæ prodesse ha berc & inspexisse:cum iam tempus prope est:transeat hæc:& au di Ortapanum istoricum dicentem Ebreos ab habraam dictos quem ad pharetantem ægyptiorum regem migrasse: & astrolo. giam illi tradidisse:& honores maximos habuisse. Vide quãtũ antiqua & mirabilis sit hec scientia: q̃ honoratos & mirabiles homines a priscis regibus sacerdotibus & populis redderet: quid de sapientia Ioseph quam successione naturæ sibi reliquit habraam:licet ab ægyptiis didicerit artes liberales:cum patipha res a negociatoribus uenditum habuisset.uide quãta apud pha raonem fecerit in declaratione somniorum:quæ licet nutu dei facta sint:ut littera genesis refert:præceteris ægyptiis edoctus e rat:Ita ut in scientia augurandi nullus ei similis tunc haberetur propter quæ ægyptum annis septem gubernasse fertur a quo Moyses edoctus recedit:cuius tanta fuit sapientia :& doctrina: ut facile omnium rerum causas cognouerit:& maxime in astro nomia omnes alios superauit:cuius doctrina multa Orpheus didicit:& Numenius pythagoricus dixit:nihil aliud esse plato nem q̃ Moysem attica lingua loquentem:unde factum esse ait artapaus Istoricus:ut quasi deus ab ægyptiis coleretur propter prædictionem futurorum: & propter litteratum inuentionem mercurium etiam appellatum:licet multa quæ fecerat: diuino iussu exequeretur:attamen cum apud pharaonem sapientes ma gi & incantatores eadem fere facerent scientiis suis:ait Moyses o pharao ego non despicio scientias ægyptiorum:sed quãto di uina excellentiora sunt humanis:tanto mea omnia ista excellũt & serpenti suo præcepit:ut deuoraret omnes serpentes ægyptio rum:& deuorauit omnes : uide Iosephum Euxebium Lactan ctium & magistrum istoriarum scholasticarum & multo plu ra inuenies miranda. F. Memini uidisse Exodi capitulo se ptimo ecclesiastici:constitui te deum pharaonis:dixit dominus ad Moysem. nimirum ergo si tanq̃ deus ab ægyptiis colebat̃. Astro. Non essentialiter sed nuncupatiue dixit:ut Gregorius

antecriste.

astrologia.

Joseph

orpheus

artapanus

asserit:nam alibi etiam dicitur deus stetit in synagoga deorum inter omnia scilicet essentialiter uero super oīa:& cum dixit:ego sum deus habraam deus Isaac & deus Iacob. F. Hæc ne aliquis græcorum antiquorum quæ cōmemoras tradidit? cum hanc sciētiā iudei a caldeis phenices a iudeis græci aphenicibus accepisse ab antiquissimis istoricis traditum sit. Astro. Certeiuniores:antiochus Dorotheus & fronto & Timeus Ptolomeusq; & alii Euclidis stillo hanc præclaram scientiam tradiderūt:at antiquorum primus omnium græcorum pytagoras:quē tamen multi non græcum:sed sabinum aut sirium aut Tirinū fuisse contendunt:sed hunc græcum ego arbitror: sed pherecidem doctorem sirium habuit: nam non eum solum: sed persarum etiam magos:& ægiptiorum diuinatores & brachmanas iudeorū philosophos audiuisse asseritur:sic ut ab aliis arithmeticam:ab aliis geometriam:post ab aliis astrologiam:& ab aliis musicam:& aliud ab aliis acceperit: a græcis autem nihil cum habuisse ausus quispiam est dicere:tanta doctrinæ & bonarum artiū penuria in græcia fuit:anteq̄ pythagoras omnia quæ ab illis collegit summo studio docuerit:& propterea altos meruit honores a quo prima philosophia processit quam italicam quoniam ibi maxime docuit appellare solent. Secunda est quā thales unus de septem sapientibus tradidit quæ ionica nominatur:tertia Eleatica dicit̄ cuius xenophanes collophonius auctor ascribitur. Thalem autem multi non græcum sed phenicem dicunt: nonnulli millesium fuisse arbitrantur:quem tradūt ab ægyptiorum diuinatoribus pleraq; accepisse:quid ī hac sua philosophia uerius uel dignius tradidere q̄ quod de astrologia cæterisque mathematicis ostenderunt? quid aliud gloriatur Democritus a barbaris didicisse:quam linearum demonstrationes: in quibus postea nullus sapientum ægyptiorum præualere:uel cum superare potuit:quid maius quid dignius in se habuere græci uel excellentius q̄ quæ de celestibus ac diuinis conscripsere. talia.n. hec sunt qualia propinquiores homines deo reddunt:hinc est φ mirabilia apolinis respōsa uidebant:& ab idoctis diuina credebant:cū re ipsa nihil aliud quā astronomica essent responsa: quo fit ut cōtra eā ī primitiua ecclesia nō nulli īuerent:ut testat̄ porphirius ī libro d̄ oraculi:& Euxebius ī sexti pricipio:cū demo

nes illi perfidissimi & astuti scientia hac quodammodo media
a popularibus & indoctis colerent :quando tamen non scie͂tia
sed superbia demonum esset uehementer deprimenda prout ad
uentu domini nostri Iesu Christi completum est :& ignorantia
hominum arguenda. Cõcludo ergo o fidelis questionem si est
omissis quæ ab Enopide & Endoxo rationibus de zodaico: &
formis eius dicta sunt:quia planetæ stellæ: signa: duodecim: &
formæ aliæ celestes:& influentiæ eorum esse aperte concludun
tur:oporteta ad uere de rebus humanis & naturalibus philoso
phandum celestia diuina quæ aperto sensu percipiuntur non
ignorare:ut per quendam indum socrati colloquentem athenis
responsum fuisse refert Aristoxenes musicus. F. Hec certe
omnia magna admodum auctoritate antiqua & noua ratione
firmata sunt:nosti me alios hec tradidisse magne auctoritatis &
potentiæ uiros:ego Pithosium & Necepsem cõmemoro:quorũ
alter egypti gubernabat imperia:amborumq; prudentiam ad ip
sa secreta celestis diuinitatis accessisse:secutosq; Esculapium in
micro genesi: & Anubim :quibus potentissimum mercurii nu
men istius scientiæ secreta commisit: Omitto Orpheum Trito
demum aratumq; poetam & achilem prudentissimum appel
latum uersibus heroicis secreta astronomiæ sciẽtie dissertissime
scribentem : de aristotele ipso quid sentis hec ne ignorauit.
Astro. Placuit admodum o fidelis mi angele hec a te memo
rata intellexisse:sicuti ego apud non nullos doctrinam illorum
accepi:& in mathematicis scientiam mirabilem:iudicia ego ari
stotelis ab auctoribus dignissimis allegata uidi egregia: neque
credo tam egregiam disciplinam & unum hoc præcipuũ quod
eius diuinum ingenium non fuisset executum reliquisse ipso te
stante primo metaurorum de formis cæli cũ dixit cometã appa
ruisse ab axis principio:& ascendisse usq; ad zonam orionis: &
subeuntem stellam Iouis in geminis:& aliam ad stellam:quæ ẽ
in femore canis:quæ non possunt nisi arte & scientia compre
hendi uere cum paulo post dixit: ꝙ ex necessitate mundus iste
inferior superioribus lationibus est contiguus:ut omnis uirtus
inde gubernetur:subiungit.iã uisum ẽ a nobis ꝑ astrologica theo
remata ꝙ terra quibusdam astris est minor:& in secũdo celi de
ordine stellaꝝ dixit:& iã diximus omnia ista in libro nostro qui

uocatur astrologia:& hanc scientiam a deo extollit ut sit mirabi le audire: & similiter commentator:licet alibi impugnet quod ignorat:sed iam audi sequentia quia pro completa adunatione dicendorum institui ponere librum rationum in scientia astro rum iudiciali:& ideo cum signa & planetæ sint præcipua:in qui bus tota ars pendet:primo est soluenda questio quid sit signū: quid planeta. F. Dic inquam ut frugi sis:Quid est signum quid planeta. Astro. Signum dico partem celi in qua inci pit primo influentia:& uirtus celi:quæ transmittitur ad corpora se mouentia:& mota per illam influentiam & uirtutem: ad ope rationes naturales:& planeta est stella quæ influentiam dictam naturaliter dat corporibus inferioribus:quæ per illam influen tiam appetitum habent & naturam q̄ moueant & causent eo rum naturas & uirtutes ad operationes naturales: & ad condi ctiones illis pertinentes:signum etiam stellæ & planetæ in se ha bent propriam uirtutem:quæ de sua est essentia:& cum illa uir tute inferiores uirtutes elementorum & rerum elementatorum in eis quibus uirtus celi est appropriata:ut eorum sit instrumen tum eum quo se moueant ad agendum: & cum quo mota sint per corpora superiora:& per hoc uirtus quæ uenit de superiori bus ad inferiora habet duplex instrumentum proprium & ap propriatum:ut puta lux solis & eius motus sua sunt instrumē ta:cum quibus ignem mouet ad illuminandum & calefacien dum qui quidem ignis cum illis instrumentis quæ de supra ue niunt:se ipsum mouet in se ipso:& in aliis elementis:& elemēta tis:procurando & multiplicando suas operationes naturales per calorem & lucem:& per suas alias proprietates:cum quibus facit omnia quæ facit naturaliter dicta ab astrologis:signa ergo sunt stellæ:& planetæ domini & magistri inferioribus:qui mo uent & disponunt & ordinant euentus & appetitus & motus naturales:& propter hoc corpora superiora dicuntur:& sunt do mini:& causæ corporum inferiorum:ex ui suæ animæ:ut dictū est:& hoc est q̄ astronomi prima diuisione sua sic celum diui dunt in signa stellas & planetas &cæ.& dicunt quod operatiōes naturales in inferioribus quas sentimus & imaginamur:sunt im pressiones corpoꝝ superioꝝ:quæ in opationibus suas imprimūt similitudines proprietates uirtutes & naturas:sicut ut ita loquar

pes qui ponit in arena suam similitudinem:per hec & alia dicẽda potest doctrina haberi ad cognoscendum corpora cœlestia & ad faciendum de ipsis diffinitiones:cum dictum sit quid sint: & quid habent naturaliter in se ipsis:si prius inuestigabimus id de quo sunt. Accede ergo o fidelis:& uide si hec aliquid in se habẽt infidelitatis uel erroris. F. Indiget mora:sed age respõde questioni de quo sunt signa stellæ & planetæ:de qua materia celum & stellæ:& de quo est influentia:& uirtus:quam ad corpora inferiora transmittunt: uidisti de materia celi auerroim aristotelem & auicenam. Astro. Mitte Sat habeo:audi si placet inquit Iosephus celum deus super omnia collocauit:ipsumq; ab aliis distinguens insemet ipso cõstitutum esse præcepit, in quo posuit solem lunam signa & stellas:celũ dico simpliciter in quo sunt signa fixa uel stellæ non erraticæ:& planetæ:quæ sunt ptes ipsius celi totalis esse de celestiali forma: & celestiali materia:de quibus est celi substantia:quæ una est de quinque generalibus essentiis. F. Non ne plures sunt essentiæ. Astro. Quinq; sunt in quibus totus mundus continetur:prima essentia ẽ deus sublimis super omnia colendus:secunda intelligẽtiarum, tertia celi:quarta elementorum:quinta elementatoꝝ:neq; aliter rectius ut arbitror nuncupari potest:& quoniam oportet illam esse de forma & materia:quia corporea & quanta locum occupans:cũ omnis actio sit per formam:& sine forma non possit esse ens actu nec actionem habere:nec per consequens etiam si materiam propriam non haberet:celum nec partes suæ dictæ passiones ꝓprias non haberent:cum quibus possent esse causa naturaliter passionum in se & in inferioribus: per naturam & secundum cursum naturalem:quoniam influentiæ quæ de superioribus corporibus ueniunt ad inferiora:si portarent uirtutem & naturam de formis superioribus:& non de materiis superioribus passiones naturales inferiores non haberent appetitum ad passiones superiores & natura esset appetitu uacua per priuationem conuenientem naturæ celi:& partium eius in formalitate:& materialitate cum natura inferiori:pro cuius uacuitatis conuenientia:plurima sequerentĩ inconuenientia:qꝛ̃ primo sequereẽt q̃ corpora iferiora nõ hẽrent cũ quo uel in quo naturã suã participarẽt in quodã formali & materiali cũ quinta essentia supiore:nec

Secũdo corpora superiora haberent cum quo participarẽt per passiões:quoniam una stella in aliam actionem habere nõ pos set sine passione:& passio in ipsis esse non posset:ab ipsis priua ta materia:& sic de aliis inconuenientibus:nã mercurius dictus conuertibilis sine propria materia nõ posset habere causam sue conuersionis:nec similiter luna nec alius planeta posset habere causam receptionis influentiarum superiorum:quæ in ipsis reci piuntur per appetitus:& instinctus suos naturales habẽt ergo corpora celestia materiam propriam quæ est de eorum essentia: & qua corpora ex tota sua materia cõsistunt per quam possunt esse corpora:cum totam materiæ potentiam forma sua celestis adimpleat:ut non remaneat in ipsa potentia ad aliam formam per consequens:nec in alia materia remanebit potentia ad hanc formam.est ergo probatum corpora celestia esse de celestiali for ma & materia:per quas possũt esse corpa. F. Sic est o astro nome.sed inuestigare rursum conuenit de quo ẽ eorum forma & materia. Astro. Dico q̃ forma & materia celi & stellarum sunt de se ipsis & non de aliis:nam formaliter sunt de substãtia li bonitate sua:quod si non esset sequerentur plura inconueniẽ tia:quoniam si celum nec stelle sunt de substãtiali bonitate sua: sed accidentali quia de altero earum sunt:sequitur q̃ celum nõ esset formaliter bonum:sed accidentaliter:& sic substãtialis sua bonitas esset sibi mala:quoniam sua substantia non esset bona per suam essentiam & naturam:sed per suam bonitatem accidẽ talem:& sic accidens per suam essentiam & naturam in celo eẽt bonum.& sic nulla substãtia esset magis uirtuosa nobilis & po tens q̃ suum accidens:ut uerbi gratia iuppiter si non esset bõus per bonitatem substantialem:quæ est una pars suæ substantiæ bonitas quam transmittit inferius causaret bonitates accidenta les:& non essentiales:A sic substantiæ inferiores non essent effe ctus substantialium bonitatum superiorum:sed accidentalium unde sequitur q̃ instinctus & appetitus qui sunt in inferioribus se haberent cum maiori uirtute ad accidẽtia superiora q̃ ad sub stantias superiores:quæ sunt dominæ & magistræ & motrices suorum accidentium:ut dictum est & probatum supra.hæc au tem impossibilia sunt aperte ut patet intelligenti:ergo forma & materia celi sunt de se ipsis de substantiali bonitate sua:quæ est

pars celi:& nõ de aliis. Sed aduerte o fidelis ꝙ de illa substantia li bonitate exit una alia bonitas accidentalis: quæ quodãmodo est instrumentalis bonitas: cum qua celum bonificat naturales bonitates inferiores. F. Ergo per accidentales bonitates uel formas influit. Astro. Attende cum in istis inferioribus sint substantialia & accidentalia: necesse fuit in celo ex bonitate substantiali concipere instrumentalem quæ locum tenerent accidẽtalis: cum qua celum bonificaret naturales bonitates transinit tendo ipsis influentiam: & uirtutem sue substantialis bonitatis: & accidentalis. F. Sat habeo ut exinde substãtias bonificet in inferioribus: & earum substantiarum accidentia. Astro. Recte concepisti. F. Sunt ne in celo alia principia quæ tu ĩ probatione prime cause adduxisti? Astro. Sic certe: imo ad probandum de quo est celum: istis principiis uti oportet: & cũ de bonitate loquor de aliis intellige. F. Accede si placet & ostende aliqua. Astro. Ergo obserua recte uerba: quoniam probabo celum esse formaliter de substantiali magnitudine du ratione potestate: & ꝙ in eo sit instinctus naturalis & appetitus & uirtus naturalis: & tamen non sit in eo contrarietas per se & essentialiter: & arguo primum ex supradictis de bõitate. Quia si celum non esset formaliter de substantiali magnitudine: esset de accidentali: ergo esset magis magnum per accidentalem magnitudinem: ꝗ per substantialem. Hoc autẽ impossibile est: cũ naturaliter substãtia plus habeat de entitate & natura: ꝗ accidẽs aliter non haberet naturam & potestatem extensionis per circulum: ut uidemus. item si celum non esset de duratione substãtiali maiorem haberet naturam & potestatem in durando per suũ accidens: ꝗ per suam substantiam: & sic duratio substantiæ esset substentata in duratione accidẽtis: unde ex hiis sequeretur deordinatio in natura: quia substantia substentaretur in accidente: & non econ tra. Idem arguo de ceteris dictis: quia si celum nõ esset de potestare substantiali: & instinctu: & appetitu substantiali: & de una substantiali uirtute primo esset magis potens celum per naturam accidentalem: ꝗ per substantialem: & accidens magis potens ꝗ substantia: & similiter si instinctus naturalis qui ẽ una de partibus suis essentialibus non esset substantialis in inferioribus: totus instinctus esset accidentalis; & appetitus & uirtus

omnis:sequitur ergo q̄ sit celum de substantiali uirtute: & aliis principiis substantialibus. F. Audiui inq̄ multa illorum cē principia. Item partes eorum:ergo habent principium finē con cordantiam differentiam quietem & contrarietatem. Astr. Non ne dixi recte uerba esse obseruanda.hec quæ dixi pricipia sunt partes celi essentiales:ut infra aperiam:attēde. celum enim quiescere non potest nec contrarietatem habere per se:quia non est generabile neq̄ corruptibile:per accidens tamen multe sunt contrarietates in celo:in motibus enim inferiorum cōtrariis da tur quies media:& si sic non esset ex medio sæpius dicto seque retur q̄ celum esset maius per accidens q̄ per substātiam:& ma iora essent illa accidentalia & nobiliora q̄ substantialia in celo: & sic in se ipso inordinatum esset:& ita suum effectum causaret inordinatum:faceretq̄ q̄ ignis arbor homo & alia elementa & elementata essent cum maiori nobilitate & perfectione per acci dens suum q̄ per suam substantiam:quod est impossibile:& cō tra experiētiam quam sentimus & imaginamur & intelligimus de substantiis inferioribus:& eorum accidentibus. probatum ē ergo deo fauente:q̄ celum est de substantiali bonitate instinctu appetitu & uirtute & aliis essentialibus & naturalibus partibus suis substantialibus:bonitas enim se communicat forme per ac tionem inquantum celum est faciens bonum: & per magnitu dinem potest magnificare:& sic per ceteras partes suas operari. Inuestigabimus modo a quo sunt hec dicta bonitas scilicet ma gnitudo instinctus & aliæ partes celi essentiales. F. Quæ nam hec est perscrutatio:& abstractio:non ne omnis bonitas ē a prima bonitate:& magnitudo a prima magnitudine & sic de ceteris. Astro. Audi & mentem eleua ad dicenda:quoniā & instinctum essentialem & appetitum dico a prima causa esse: si cut & bonitatem:hæc enim bōitas magnitudo & cetera celi sub stantialia ab inferioribus non sunt deriuata generata:nec facta: nec creata ab alia magnitudine bonitate:& ceteris q̄ a prima:sed deus creauit & fecit unum generale principium eorum:ut causa ret omnes bonitates magnitudines & ceteras corporales & na turales:inferiores:& ratio quare bonitas est de substantiali ipius bonitate & non de aliquo alio est quoniam oportet dare unam bonitatem maiorem corporalem & unam magnitudinē corpo

ralem & unam durationem &c.que non fit de alio naturaliter aliter esset processus in infinitũ dicendo ꝙ bonitas celi ẽ de una maiori bonitate:& ꝙ illa maior bonitas esset de alia maiori bo nitate & sic in infinitum:& ideo deus determinauit principia ge neralia ad species sub principiis existentes: aliter per naturã ge nus non esset supra speciem:neq; species esset supra indiuidua: quod esset inconueniens & impossibile secũdum cursum natu ralem & potentiam dei ordinatã:est ergo bonitas celi de substã tiali ipsius bonitate:& non de aliquo alio materialiter:sed a deo tantum per creationem:& sic de magnitudine & aliis partibus essentialibus de quibus etiam est forma celi. F. Hæc inaudi ta sunt:potes ne hac uia probare de quo sunt influentie que trã smittuntur de superioribus ad inferiora:accede si potes ad hec.

Astro. Credo equidem posse & id probare:attende exemplũ Sigillum quod ĩprimit similitudines suarum litterarũ in cera: similitudines influit in cera:quæ nõ sunt de essentia sigilli: quo niam sigillũ non ponit aliquid de essentia sua in cera:quoniam litteræ quæ in ipso sunt de essentia sigilli sunt:& tamen ab ipso non recedunt:simili modo o fidelis signa celi & planetæ nõ trãs mittunt aliquid substantiale uel accidentale de eorum essentiis & proprietatibus & naturis ad corpora inferiora:sed imprimũt in ipsis inferioribus suas substantiales similitudines :quæ sunt influentiæ:quas ad inferiora transmittunt:& illæ influentiæ :in de deductæ sunt de qualitatibus de potẽtia ad actum in substã tiis inferioribus:per superiores substantias sicut per sigillum:ut ita loquar:quod similitudines suarum litterarum deponit in ac tu in cera:& sic similitudines siue influentiæ quæ de supioribus transmittuntur ad inferiora:sicut similitudines bonitatis appeti tus & uirtutis &c.mouent inferiores substantias ad educẽdũ in actu formas quas habent in ipsis & hoc est ꝙ dicit Ptolome us:uultus huius seculi subiecti sunt uultibus celestibus : sicut sol qui cum suo splendore magno in estate magnum calorem multiplicat in igne uel per ignẽ:& sicut luna quæ cum suo cre mento & decremento crescere facit & decrescere fontes riuos:& mestrua in feminis:& cancris &c.Item appetitus & instinctus in substantiis quæ sunt sub sua constellatiõe uel sub illa nascũ tur:& sic suo modo de aliis cõstellationibus corporum celestiũ

ficut saturnus qui quando est in signo in quo habet maiorē po testatem q̄ alius planeta facit homines natos in sua cōstellatio ne graues ad se mouendum:& alter planeta facit agiles. F. Sic loquendo profecto nihil quod mea sententia saluari uel de fendi non possit adduxisti. Sed si placet rñde quare sunt corpo ra celestia ad ornatum ne & quare influētia? Astro. Iam me: dium silentium tenent omnia:dormiendum censeo usq͂ mane post audies quæ ab altissimo inspirabuntur. F. Lucessit sut gequoad spiritus de largitate sua spirat:respōde quare sunt hec:

Astro. Tribus modis hanc questionem considerare possu mus. Primo secundum causam & effectum:& sic dicemus q͂ ce lum & stellæ sunt quia factorem habēt deum creatorem qui ce lum creauit & corpora celestia & influentias:& ideo quia deus est creator est celum & stellæ & influētiæ:quæ sunt effectus & ipsius operatio. Secūdo modo sunt per modum formalitatis si cut homo qui formaliter est:quia est de anima ratioali & corpo re humano formatus:& sic celū & superiora corpora sunt quia formaliter sunt & essentialiter de forma & materia celesti: ut di ctum est ꝓxime:si norasti. Tertio modo ratio finis questionem absoluit. homo enim est homo ut recolar & intelligat & diligat deum. & illi seruiat toto corde:& premium æternum accipiat. sic celum & stellæ sunt & influentiæ ut substantiæ inferiores uiue re possint. sicut panis est ut homines de ipso uiuāt:& ut fit gene ratio & corruptio & priuatio per alterationem uite in mortem: quoniam absq͂ celo & stellis non esset generatio nec corruptio: neque dies neq͂ horæ neq͂ tēpora anni:neq͂ aliqua operatio na turalis:quoniam absq͂ influentia celi nō posset generari elemē tatum ex elementis:ut etiam dicitur secundo de celo & mundo: & primo metaurorum:& alibi:quoniam non esset natura quæ moueret instinctus & appetitus naturales ad agendum in sub stantiis elementatis & uegetatis & sensatis:quoniam principia i feriora sicut ignis plāta & homo & similia semet ipsa cogere nō possent ad suas cōtrarias naturas:ignis enim siue iuuamine so lis nō posset aquam compellere ad calefaciendum:ut carnes in ola calefacierent: cum aqua id agat cōtra naturam propriam:& ratio huius est:quia aqua concordat:cum terra per frigiditatem & cum aere per humiditatem & ignis per se non posset illā con

cordantiam destruere duarum frigiditatum & duarũ humidita tum:& ipsam mutare in contrarium per calefactionem:absq; so le qui plus iuuat ignem ad calefaciendũ q̃ illa duo aquam ad in frigidandum &c. Item dicto de aliis similibus ppter finem er go celum & stellæ & influentiæ sunt:ut in inferioribus sint ope rationes naturæ. F. Recte credo te cõcludere hec generalia: dic & responde ad particularia:quæ magis ut dicit sola ueterũ auctoritate consistunt q̃ ratione:ut puta.quare sunt septẽ plane tæ:& non plures:quare.xii.signa & non plura uel pauciora: Astro. Difficile est particularia attingere:in quibus iubet pla to quiescere:sed nutu dei causam uere ꝓpinquiorem indagabi mus:attẽde. Omnia numero põdere & mensura deus constituit de trinario quanta dicat aristoteles primo de celo omitte: quãta Septenario numero præclara quanta duodenario mirãda ordi nauerit deus glorisus & sublimis:quorum tamen pfectã cãm habere sui ipsius est:nõ ceterorũ:tamen quantũ naturales scien tiæ & matematicæ ostendunt & pmittũt.inuestigemus :una ra tio est quare sunt septẽ planetæ solũ per naturã:quia septẽ dies dominus constituit:ab initio:quieuit in sabbato:ergo cepit ĩ die dominico a sole.s. F. Q uomodo quieuit in septimo plane ta in sabbato Saturni die a sole incoando:non ne superius dixi sti in responsionibus plotini ex platonicis uerbis sapienter & ꝓ funde numerum septem planetarum ꝓbari:quare ergo nõ in numero sed in ordine discordant. Astro. O fidelis attende: pulchra est questio:dies appellati sunt ab uniuerso nomine pla netarum:& ordinatim:licet uideantur in ordine discrepare: nam luna non sequitur imediate solem:sicut dies lune sequitur diem solis:& sic de aliis:attamẽ quia.xii.sunt horæ diei:& similiter no ctis teste saluatore:nõ ne.xii.cũ sunt horæ diei pariter sunt & no ctis:& prima hora dicitur esse planetæ diei:similiterq; primæ ho ræ noctis dominus noctis dicitur:& ita denominantur a plane tis dies & noctes:cum ergo initiũ fuerit a sole diei dominice do minus:fuit sol dominus primæ horæ noctis iuppiter.xiii.a sole computando per successionem planetarum ordinate:sol uenus mercurius luna Saturnus iuppiter Mars sol uenus mercurius luna saturnus iuppiter sic ergo tertiusdecimus a ioue erit luna: quæ erit domina diei lune:& sic rationabiliter dies lunæ sequit'

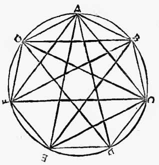
diem solis &cæ. Computa & uidebis ordinem dierum secundũ ordinẽ planetarũ: & denominationem dierum cum denomina tione planetarum conuenire uigesimoquinto habeo seruire do mino diei sequentis: sicut luna uigesimoquinto a sole: & Mars: uigesimusquintus a luna: & sic successiue: quia ut clarius dicã dies est. xxiiii. horarum cum nocte incipiendo a sole. icipiet dies lune ab hora lune: & dies martis ab hora martis. F. Ergo non plueres nec pauciores ex quibus denominãtur dies operis & quietis domini dei altissimi. Astro. Sic recte ex septimanis uero proficiscitur annus mensium. xii. currentium: qui ex. lii. eb domadibus constituit apud omnes linguas: licet non quadret præcise annum solarem: qui ex. ccclxv. diebus cum quarta diei: fere tamen ex earum multiplicatione per septem resultat nume rus propinquior q̃ cum omni alia sectiõe: nam ex multiplicatio ne. lii. per septem fiunt. ccclxiiii. aliter enim lõge disparia resulta rent: alia ratio est geometrica & arithmetrica: cum in numero se ptem sint circulariter & complete trianguli in quadrãgulis qua dranguli in triãgulis: & sic denominatio complet denominatio nem secundum operationes naturas & influentias: quas ad cor pora inferiora transmittunt: & quilibet planeta absq; coincisiõe surditate irrationaliter est cum suo triangulo & quadrangulo: quod esse non posset nisi in numero septenario planetarũ: ergo necessario fuerunt septem: & non plures nec pauciores: cõsequẽ tia patet: & antecedens probat: nam posito numero septem pla netarũ per a b c d e f g circulariter eis septẽ lateribus dictis fiũt quattuor quadranguli per circulum & primus quadrangulus componitur ex a b c d. Secũdus ex b c d e tertius. ex c d e f. quar tus ex d e f g: & complentur latera terminorum cum commensu ratione & rationalitate absq; coincisione & surditate licet cõplẽ do omnes terminos per circulum fierent septem quadrãguli: & in illis quattuor fierent septem trianguli ut puta primus trian gulus in supra dictis terminis erit ex a b c secundus ex b c d ter tius ex c d e quartus ex d e f: quintus ex e f g sextus ex f g a septi mus ex g a b octauus coincideret cum primo semper: & sic com plentur trianguli in quadrangulis & econtra siue sint septẽ qua dranguli siue quattuor sine aliqua surditate: siue a primo icipias siue ab alio termino terminantur trianguli in quadrangulis &

econtra per circulū secundū rationales cōmensurationes ab Al chindo traditas: & ab Euclide in quinto: & maxime in nono ꝓ positiōe octaua & in .x. demētoꝝ ꝓpositōe. cyii. ubi ꝓbat ꝙ licet sit possibile seriem irrationabilium in īfinitum ꝓduci tñ nō est possibile ullā eaꝝ cū pcedenti posse cōuenire in tertio & iudicio & hoc est ꝓpterea quia ex septenario numero finit. xxi. combina tio rōnalis & utilis quæ in se cōtinet septenariū numeꝝ cōmēsu rabiliter uel cōicabiliter cōtra se primum ut patet. posito. n. trigo no potes quadratū ꝓportionatū ei describer & ecōtra ex ultima secūdi elemētoꝝ. figure. n. angulares in circulari cōtinent & cir cūscribunt ab ea ex diffinitiōe circūscriptiōis in quarto elemēto rū in primis ꝓpositiōibus. possent ēt aliter cōponi īcipiēdo in quadrāgulis a quinto termino & in triangulis a quarto & ex eis fieret septē quadranguli in septē triangulis utiles absqꝫ irratiōa litate ut patet in exēplo & ecōtra. intellexisti o fidelis introspice figurā. F. Video figurā pone exēpla rudis. n. ad ista sum. Astro. Exēplifico alio mō & ponent trianguli in quadrāgulis incipiēdo a quouis terminoꝝ relinquēdo unū in successiōe & numerādo inuenies triāgulos in quadrāgulis & ecōtra sine sur ditate & coincidētia terminorum & nominemus primo per pla netas dicendo nominemus triangulos secundū istū ordinem.

Primus quadran. erit.	Satur.	Mars.	Venus	Luna.
Secūdus quadran.	Iuppiter	Sol.	Mercu.	Satur.
Tertius quadran.	Mars	Venus	Luna	Iuppiter
Quartus quadran.	Sol.	Mercu.	Satur.	Mars.
Quintus quadran.	Venus	Luna	Iuppiter	Sol.
Sextus quadran.	Mercu.	Sat.	Mars	Venus.
Septimus quadran.	Luna	Iuppiter	Sol	Mercu.

Primus triangulus	Satur.	Mars	Venus
Secundus triangulus.	Luna	Iuppiter	Sol.
Tertius	Mercu.	Satur.	Mars.
Quartus	Venus	Luna	Iuppiter
Quintus	Sol.	Mercu.	Satur.
Sextus	Mars	Venus	Luna
Septimus	Iuppiter	Sol.	Mercu.

Octauus cū primo coincideret: & ideo nō sunt plures nec pauciores: Posset etiā quis in triangulis a Ioue incipere quod esset idē sicut a quouis alio inciperet seruatis seruandis.

F. Dico astronome non ne trianguli essent in quadrangulis etiam si octo eēnt termini uel pauciores quia quilibet terminus facit & triangulum & quadrangulum iuxta exempla dicta & interponēdo etiam æqualiter ut tu dixisti. Astro. Ha ha dicis te hec ignorare sic est in omnibus aliis denominatio: tamē quadranguli cum triangulo non complet numeri denominationē nisi in septenario numero. nā septē est radix. xlviiii. & multiplicādo prīo. lxxiiii. fiunt. septies quattuor & septē p tertiū fiunt. xxi. & addendo. xxi. &. xxviii. fiunt. xlviiii. cuius radix est septē ī quo sunt septem quadrāguli & septem trianguli etiam æquilateri ut patet in figura geometrice quæ omnia ī nullo alio numero possunt reperiri siue fiant successione terminorum siue interpositione æquali sunt trianguli in quadrangulis æqualiter. F. Credo æquidem a maioribus non absq; ratione firmata fore. hec n. scientia inter alias primas cōputata est & ideo rationibus firma

ta demonstratiuis. Astro. Sic est & meliora & potiora a fun daroribus huius sciétie haberes. Quid si habraã apud caldeos loquentem audiuissemus:ut Iosephus recitat: apud nostros al chindum & Ptolomeum & ceteros: audi aliam rationem quare planetæ non sunt plures. si hec sola ratio non concludit: certe se quens phisice demonstrabit: si places attende: experimẽto cogno scimus & ratione duas esse qualitates actiuas: & duas passiuas hocq; omnes phisici testãtur: & q; a calido & humido omnis ui ta consistit: principaliter & actiue a calido: consequẽter nutrimẽ taliter & passiue ab humido: maxime ergo frigiditas & siccitas uitæ contraria sunt: ideo oportet q; duo planetæ principaliter in actiuitate concordes sint in caliditate scilicet primo sol & mars: in frigiditate duo luna & uenus: ut actiuitate sua contemperent actiuitatem illorum: duo adiuuantes caliditatẽ Iuppiter & mer curius frigiditatem qui etiam iuuant cum sua humiditate indi recte uno directe frigiditatem adiuuante saturno scilicet. ita ta men ut caliditas a duobus directe adiuta dominetur: quæ facit pro uita: & quia tres fuissent siccitates cum quattuor caliditati bus: ne ex calido & sicco corrumperetur uel destrueretur mun dus: necesse fuit duos planetas ponere iuuantes humiditatem lunæ & ueneris & hii fuerunt Iuppiter & mercurius aerei. sequi tur ergo uictoria calidi & humidi p quattuor planetas calidos & quattuor humidos frigiditate & siccitate in tribus remanente fuit ergo necessarium ponere septem planetas & non plures nec pauciores duos igneos duos aereos duos aqueos: & unum terreum: aliter sequitur si octo essent quod qualitates passiue ita magnam haberent actionem sicut actiuæ in istis inferioribus: quia si esset terreus tanta esset potentia siccitatis & humiditatis quanta caliditatis: & frigiditatis: & similiter si esset de naturis aliorum aut siccitas aucta esset: aut humiditas: suffocare tur au tem calor aucta humiditate aut calor consumeret aucta siccita te: deficiẽteq; altero istorum planetaꝝ destrueret̃ antedicta ordi natio: & natura passionẽ hẽret quã substinere nõ posset destru cta ordinatiõe. F. Profecto recte cõcludis cũ planetæ sub cir culo generatõis: & uitæ zodiaco. s. pcise pambulẽt: sed dic qua re i circulo illo uitæ sunt duodecim signa pcise: & quare ita ordi nata ut terreũ sequat̃ igneũ: cũ potius sicut i elemẽtis ordo eẽ de

beret. Astro. Causa numeri huius e͂:ut possint esse quattuor tpa anni: uer estas autũnus & hiems:& quodlibet tempus he͂at tres me͂ses:ut sit te͂peramentũ co͂plexionũ in inferioribus p trian gulũ & quadrangulũ in circulo:sicut quater ter faciunt duode cim:& tres quadra͂gulos & ideo est unus circulus co͂positus de triangulis & quadrangulis:quattuor tria͂gulis existe͂tibus circu lariter in tribus quadra͂gulis & eco͂tra:ut de planetis dictũ e͂ geo metrice & arithmetrice. hoc aute͂ esse non posset si celũ esset di uisum in plura aut pauciora signa q͂ duodecim:& si aliter celũ naturã circuli non haberet:neq; naturam quadranguli & tria͂gu li:& sic in uirtute deficeret proprietas proportionis:& natura cir culi & trianguli & quadrangulĩ:ꝓpter quem defectum no͂ pos set esse causa circulorum & quadrangulorum & triangulorum & aliorum in istis inferioribus existe͂tium .hec autem sunt inco͂ uenientia & contra ea quæ superius dicta sunt & probata sunt: ergo duodecim præcise & non plura. F. Hæc ut uideo eis dem mediis deducuntur ergo possent esse septem:ut de planetis probatum est. Astro. Non.attende sequentia ut bene scitu teris prædicta:quia ex denominatione fit denominatio adde͂do: hic autem multiplicando:neq; iudices nisi tota lege perspecta: considera sequentia & uide Alchindum in quinta propositõne tractatus aurei ad hec confirmanda:proportiones enim in quat tuor terminis existentibus duodecim modis fiunt.Quare cum sint triginta erunt omnes combinatio͂es trigesties duodecim ex quibus resultat numerus graduum signorum duodecim:& cũ sint triginta sex utiles : relinquit͂ ꝙ facies signorum sint ex hac diuisione utiliores .considera hæc o mi angele & ad memoriam reuoca quæ supra dixisti omittenda:& in q͂stione hac de nume ro signorum aperienda. F. Teneo & recte ad hoc attinet: Aperi ergo figuras & combinationes sequentes ex sex supradi ctis combinationibus & earum conuersis. Astro. Audi er go cũ res ipsa in quattuor terminis deducta sit scilicet ignis aer aqua terra signata quidem per a.b.c.d.& nota combinatio͂es: ea rumq; uictorias & habebis quattuor triplicitates:& signoꝝ suc cessiones:& numerum duodecim in zodiaco.

A	b	c	d				Principales com
ignis	aer	aqua	terra				binationes sunt
Prima	a	b	b	a	septima		sex:cõuerse sex &
secũda	a	c	c	a	octaua		sic fiun..xii.
tertia	a	d	d	a	nona		
quarta	b	c	c	b	decima		
quinta	b	d	d	b	undecima		
sexta	c	d	d	c	duodecima		

ex a igne

b aere
d terra

a b concordant in caliditate
a d concordant in siccitate
ergo resultat cõbinatio ignea

ex b

a
d

b a concordant in caliditate
d a concordant in siccitate
ergo resultat cõbinatõ ignea

ex d

a
b

d a concordant in siccitate
a b concordant in caliditate
ergo resultat combinatio ignea

Ergo ex a.b.d.& ex.b.a.d.&.ex.d.a.b.fit triplicitas ignea.

ex c aqua

d terra
a igne

c d concordãt in frigiditate
d a in siccitate
resultat ergo combinatio terrea.

ex d

c
a

d c in frigiditate
d a in siccitate
resultat ergo combinatio terrea

ex a

d
c

d c in frigiditate
a d in siccitate
ergo combinatio terrea

Ergo ex.c.d.a.& ex.d.c.a.& ex.a.d.c.fit triplicitas terrea.

Ex aliis combinationibus fit o fidelis angele triplicitas aquea s ex d c b:& ex b c d:& ex c d b.

Et triplicitas aerea componitur ex a b c:& ex b c a:& ex c b a ex uictoriis qualitatum elementorum utsupra.

Et si uis nota uictoriam omnium signorum qualiter surgũt ex qualitatibus elementorum & habebis signa & numerum & successiones eorum cum triplicitatibus.

Primo ex igne aere terra fit aries. Ex igne terra aqua fit taurus. Ex igne aere aqua fit gemini. Ex terra aqua aere fit cancer. Ex aere igne terra fit leo. Ex terra igne aqua fit uirgo. Ex aere aqua igni fit libra. Ex aere aqua terra fit scorpio. Ex aqua terra igni fit Capricornus. Ex terra igne aere fit Sagittarius. Ex aqua aere igne fit aquarius. Ex aqua aere terra fit piscis.

F Ergo celestia ex elementis componuntur. Astro. Nõ sequitur:sed istæ qualitates superioribus attribuuntur:ut dixi supra.aries enim fuit rationabiliter primum omnium signorũ: & uertex quoniam sol tunc ad nos uertitur:& sequit̃ signũ fixum: quoniã natura tẽporis in eo figit̃ & perseuerat ceteris paribus: deinde sequit̃ cõe:qm̃ duplicẽ naturã habet sapit.n.naturã seq̃ntis signi;ideo mobile signũ pricipiũ tẽporis seq̃ñtis:qm̃ mutat naturã ptim & auget p̃cedẽtis tpis:ceteris pibus:& quãtum ad hoc & ita fit in ceteris tpibus circulariter & pfecte maxia solertia ab opifice sũmo celebratũ:&.n.successio facta est signoꝝ ut cũ cõcordãtia & cõtrarietate oĩa colligant̃ & perficiant̃.fiũt.n. sic oĩa & cõstãt p cõtraria:ut exp̃ssit aristoteles tertia ꝓblematũ ꝓblemate prio in ueteri i noua nona decia ꝑticula ꝓblemate primo:ex his duobus natura seruat̃ & cõstat a calido.s. & frigido: idest cõplent̃ oĩa;& p contrarietates:ad unũ reducunt̃:ita aries tauro cõcordat in siccitate & taurus geminis discordat: gemini cãcro cõcordãt:cãcer leoni discordat:& ita p oĩa signa circulariter cõtrarietas uel discordãtia cũ cõueniẽtia uł cõcordãtia surgit ut ex eis oĩa pficiant̃ cõstẽt & seruent̃. F. Si recte memini dixisti q̄ a calido & hũido uita cõsistit. Astro. Sic nutritiue.attẽde recte uerba.circulus.n.signoꝝ dicit̃ circulus generatõis & corruptõis:& p cõsequẽs uitæ:circulus zodiacus dr̃ a zoe q̄ ẽ uita uł zodias aĩal dictũ in eo.xii.aĩaliũ forme sint:ignis.n.suppmũ elemẽtũ ẽ & prio actiuũ;ideo primũ locũ in uitæ circulo obtinuit

aries terra autem mistionibus minus apta cõuenienter igni suc cedit.mouetur enim sursum uirtute eius ad mistionem: aliter.n. terra in mistionibus nunq̃ ascenderet:maxime acre opitulãte & aquam ad ascensum disponente:ista propinquitate etiã mouet terra ignem ad descendendum & aqua acrẽ uirtute zodiaci ita ordinati ad hec omnia inferiora disponenda:ut per eum omnis uita & mistio elementorum & elemẽtatorum coordinetur & co aptetur debite.patet ergo q̃ aliter non poterat cõnumerari & co ordinari zodiacus misti circulariter in quaternario numero ele mentatiuo:ut per appetitum eorum mutuo se trahant naturali ter ad ascẽdẽdũ & descendendum ut mediãte influxu dicti cir culi zodiaci fiat terræ et aquæ ascensus et ignis & aeris descen sus ut etiam grauia in mistis leuibus coaptentur:& econtra ꝑ ut infra cum de appetitu celi dicetur euidenter apparebit. F.

Q uare modo sic signa figurata sunt & nomiata:& formæ aliæ celestes. Astro. Q uia sic conditori summo & æterno placuit has ita formas celestes depingere stellisq̧ ornare ut uultus hu ius seculi subiecti essent uultibus celestibus ꝑpterea homines sursum in celum eas aspicientes admirati nutu dei de formis & conditionibus suis per principia naturalia sibi diuinitus infusa semper diuina sperante sapientia ut suum opus maiestatis suæ gloriam enarraret ratiocinati sunt ut Dauid inquit celi enarrant gloriã dei & primus ille pater patrum habraam :qui & pater su periorum corporum interpraetatus est adinuenit et iussu dei do cuit:ut late dictum est supra. F. Satis profecto hæc deducta sunt et rationibus firmata legentibus aliqua cogitanda omitta mus quas dixisti sæpe proprietates cæli & qualitates superiorũ ut parum ante sunt ne in cælo ꝓprietates aut qualitates pro priæ aut attributæ uel appropriatæ. Astro. Audi ergo æquo animo et ne titubes si insolita et inusitata uerba et dogmata au dies.arrige aures et mẽtẽ abstrahẽtiũ cõsidera rectã i cælo dico & in stellis esse qualitates ꝓprias & appropriatas uel attributas & qualitates ꝓpriæ stellaꝶ sunt earũ ꝓpria principia ut dictum est:cum de quo sunt stellæ inuestigauimus:quandoquidem de potestate bonitate uirtute instinctu & ceteris principiis esse pro bauimus:illæ etiam qualitates sunt propriæ omnibus signis & planetis & stellis:inquantum sunt accidentia quæ exeunt de eo

rum substantialibus principiis ut per ea bonificent tam substā
tias q̄ earum accidētia in inferioribus.sunt tamen propriæ qua
litates in omnibus:quia sunt de una bonitate potestate uirtute
instinctu & ceteris:aliæ uero omnes sunt qualitates appropria
tæ quæ effectiue stellis & planetis:& partibus celi appropriātur
uel attribuuntur:sicut malitia quæ attribuitur saturno : & boni
tas appropriatur ioui uel ueneri:& masculinitas arieti datur : &
femineitas tauro : & sic de aliis : & istæ qualitates appropriatæ
duobus modis sunt attributæ:cōmuniter & specifice:communi
ter:cum aliqua qualitas uel ꝓprietas pluribus attribuitur: sicut
malicia quæ attribuitur saturno & marti:& bonitas quæ est cō
munis Ioui & ueneri & sic de multis ab astrologis positis hinc
inde:Specifice uero qualitas uel proprietas ē attributa:cum ali
quid alicuius speciei uel alicuius multitudinis uni attribuitur:
ut puta plumbum dies sabbati gens Iudeoꝝ quæ attributa sunt
saturno & appropriata:& stagnum & dies Iouis:& alia quæ da
ta sunt Ioui:nullum tamen signum uel planeta ex sua propria
qualitate malum facit.Et hoc est quia est de bonitate:& quia bo
num & malum contrariantur:sed secundum attributa commu
nia aut specifica:& secundum dispositiones in inferioribus ita
operatur bonum uel malum:saturnus enim uel Mars malum
operatur cum aceto:in corporibus quibus malum ē ut sint ma
cri:& Iuppiter cum aceto operatur bonum hominibus quibus
macies conuenit:& hic punctus est bonus pro medicis : si eo sci
rent uti.Item alicui conuenit macies:tamen eam introducendo
cum rebus saturno appropriatis:Saturnus malum faciet: intro
ducendo autem maciem cum Ioue & iouialibus bonum opera
bitur:ideo secundum dispositiones quæ sunt in inferioribus
Idem planeta bonum uni malum alteri facit. F. Exem
plifica aliquando si placet quo ista magis elucescāt. Astro.
Placet:sol enim sua claritate bonum facit sagittatiis ut possint
melius uidere feras sagittandas:& malum fecit ceruo uulnera
to:& interfecto.Item luna cum saturno herbas iuuat cum humi
ditate:& mala pro gelu:maxime cum mars ad Saturnum acce
dit:per siccitatē comburit herbas. F. Habeo:dic quare cum
magnitudo sit propria qualitas corporum superiorum:& sit ac
cidens:ut dixisti Inquantum exit de substātiali magnitudine eo

rum:& stellarum magnitudo substãtialis mouet earum magnitudinem accidentalem:& ita causet similitudinem suam in inferioribus:& substantialem dando:dat etiam accidẽtalem:& ideo magnitudo superiorum causat magnitudinem inferiorũ:inquantum dat suam similitudinem substantialem & accidentalẽ eis: & propter hoc inferiora occasionata sunt p superiora ut sint magna substantialiter:ut magnæ arbores & magni homines:& ẽt accidentaliter:ut sint magni colores & intensi sapores:& sic alia cetera magna:& non parua erunt:hoc autem falsum est & contra experientiam: quia multa sunt parua naturaliter ita ꝙ aliquod animal ita paruum sit ꝙ mirum sit prout de animali reperto in flore buguloxe quem hodie collegimus papiæ:responde.

Astro. Hæc profecto magnitudo & relatiua est & proportionabilis naturæ inferiorum:& sicut dictum est supra: uultus huius seculi subiecti sunt celestibus:& fortius ex supra habitis & ex dictis alchindi in de proiectionibus radiorum habetur: ꝙ mundus hic inferior est exemplum mundi siderei: & nulla substantia uel accidens est hic subsistens:quod suo modo non sit figuratum in celo:ut per hec principia infra probabimus:& a barbato Sancto Hieronymo in epistola ad Damasum papã deductum est:ideo dico ꝙ celum maius est substantialiter & accidentaliter ut supra:omnibus inferioribus & planetis & stellis: & tamen licet totum sit influens magnitudinem:ita tamen relatiuã magnitudinem influit secundum proportionem suarum partiũ:& naturã diuersam earũ:& diuisiões suas ꝙ una pars maior alia:sit:idest unus planeta alio:una etiã stella multo maior alia secũdũ diuersas naturas rerũ inferiorũ a diuersis supioribus ꝓductas:& ꝓducẽdas magna & minus magna ꝓducit:ideo antiqui sapiẽtissimi inspirati a suppma bonitate: & illuminati uidẽtes mũdialiũ reꝝ uarietatẽ & condictões a supioribus causatas uidentesq; oculata fide & indubitanti geometrica demonstratione magnitudines diuersas in celo:& i stellis magnitudinesq; & diuersitates formarum in diuersis partibus diuersimode celum replere:non dubitarunt celum in.xii.partes imaginarie primo diuidere:& in pluribus aliis esse actualiter diuersimode signatum uiderũtq; necessariam esse pluralitatem circulorum propter uarios motus planetarum:& uariam maxime elongationem a ter

ra. Quæquidem saluari nõ possunt: nisi uarios circulos ponẽdo maiores & minores: cõsiderantq; diuersas in celo uirtutes nam sol maiorem uirtutem habet q̃ aliqua pars signorum: quia sol indiuisus: & signa indiuisa licet sint maiora: & q̃uis saturnus maiorem habeat circulum: q̃ sol: non tamen habet ita magnam uirtutem in inferioribus: sicut sol: quia sol maiorem habet quantitatem & lucem inquãtum stella q̃ saturnus: ideo magnitudo superior per suam propriam naturam semper facit inferiora magna omni dimensione: cum causat magnitudinem corporũ per appropriata tamen parua relatiue. & secũdum habitudines paruorum corporum superiorum ad maiora: & naturas ꝓprias recipientium inferiorum. Ex eadem enim armonia celesti p ꝓpria & appropriata producit magnitudo Camelli & agni & formicæ secundum tamen diuersas condictiões in tali armonia & diuersas receptiones in inferioribus: & etiam per appropriata nõ eandem pulchritudinis: magnitudinem uel uirtutis causat: nam in hominis causalitate maiorem uirtutem causat in corde absolute q̃ in pede: & maiorem sensum in oculo uel manu q̃ in pede: sed hoc facit magnitudo celestium secũdum naturas quæ sunt in superioribus: & in inferioribus: quoniam cum uno signo aut planeta in tali habitudine causat in inferioribus aliquibus magnam pulchritudinem: & cum alio magnam turpitudinẽ: & ita cum aliis paruam uirtutem: & cum alio magnam: sicut. n. ignis facit aquam acquirere naturam sibi contrariam adiutus a superioribus: ita magnitudo superiorum secũdum dispositionẽ planetæ signi & naturæ uincẽtis in superioribus & naturæ substãtiarum inferiorum illis proportionatarum facit magnas substãtias facere: non ita magnam uirtutem: & nõ ita magnas substãtias facere maiorem uirtutem: sicut ficulnea arbor magna quæ non ita magnum fructum facit sicut uinis: & tamen piper econtra minus in quantitate q̃ racemus: & maiorem habet uirtutem Secũdum ergo dicta de magnitudine considerare debemus: q influentiæ ueniunt per magnitudinem superiorum ad inferiora per signa & per planetas & stellas: & q magnitudo in inferioribus per unum modum uel habitudinem suam similitudinem causat cum uno planeta uel pluribus: & per alium modum uel armoniam cum alio planeta uel planetis & stellis & signis cau

fabit dissimilitudinem secundum q̃ p exemplum uides de aqua quæ per propriam qualitatem suam quæ est frigiditas & cũ sa turno adiuuante malum facit bladis per gelu: & per appropria tam cum Ioue qualitatem bonum facit bladis per pluuiam & rorem. F. Satis ex hiis responsum est astrologos posse iudi care de magnitudine indiuiduorum speciei hominis: quare ali quis ex parentibus paruis fit magnus: & econtra pulcher uel de formis: si nota sit natiuitas: neq; puto deliramenta esse astrono miæ particularia: sed subtilia & cognitu difficilia: sed rogo pro sequaris responde quia uarietas tanta est in rerum duratiõe: una enim species multo i natura durabilior erit alia: surgit ne hoc ex celo & stellis: præterea loquamur de homine de quo tota uis sci entiæ astronomiæ ad cognoscenda sua accidentia maxime uer satur: quid est q̃ durat unus homo amplius alio: & multotiens uidetur apparenter ex medicinali scientia melius dispositus: & tamen minus durabit: & econtra inquit aristoteles nihil ꝓhibet langorosas longeue uiuere: & quid si in aliis sit similis causa du rationis malorum & bonorũ: & frigoris & estus &c. Astro.

Probabo tibi generaliter ex proprietatibus celi esse: ut durare ista & alia faciat diuersimode cum enim duratio sit una pars: & natura celi & stellarum: per quã durat & durare facit in corpo ribus inferioribus proprietates & naturas: & accidentia: quoniã ita durationis officium est durare: sicut magnitudinis magnifi care: & suum officium complet uno modo cum signis & p aliũ modum nõ planetis uel stellis aliis: ita q̃ cum bonis facit dura re res bonas: & cum magnitudine magnas res: & cum malo ma las: secundum condictiones superiorum & inferiorum ut dixi: duratio enim celi facit motus etiam durare in inferioribus. Item durare facit masculinitates: femineitates: immobilitates dies no ctes: & alias proprietates: & naturas quæ sunt in inferioribus: si cut cum saturno facit durare malum & operatiões suas ꝓprias: & appropriatas frigiditates: & sicitats: de die magis q̃ de nocte & cum Ioue facit durare bonum & operationes suas proprias: & appropriatas: & ita dicto de aliis attributis stellis i libris astro: nomiæ: & ideo secundum condictiones & habitudines quas ha bet cum uno planeta uel stella facit plus & mĩus durare substã tias inferiores: cum in specie cum in idiuiduis: ut puta os: oliuæ

uel testa nucis plus conseruabitur a sua duratione: q̄ granum frumenti: uel caro oliuarum: tamen secundum combinationes particulares durationis cum signis uel planetis: citius destruūtos oliuæ q̄ caro & ita: testa nucis q̄ nux: duratio celi facit hiemē durare & tempora anni: & secundum diuersas habitudines stellarum & signorum & planetarum diuersimode durant tempora: & unum sapit naturam alterius: & si hoc non esset: sed duratio celi eodem modo īflueret semper essent tempora similia similis naturæ: & qualitatis & quantitatis: quod nūquam est ꝓpter diuersas habitudines durationis cum stellis: & celi partibus & planetis: eadem proprietas durare facit folia in arboribus: pelles in animalibus: & pennas in auibus: & in hominibus sanitates ægritudines diuersimode secundum diuersitatem superiorū & inferiorum: aliquando cum saturno gratia exempli stringit & indurat: cum ioue calefacit & humectat: multiplicat sanguinem: & carnem: cum saturno ossa & neruos memoriam auget: cū sole duratio facit intelligere per calidum & sicum: forte confortando organumītellectus: cum ioue facit amare: cum saturno imaginari: & sic de aliis naturis condictiōibus & proprietatibus: cū quibus duratio celi influit cum stellis & planetis: secundum diuersas habitudines & proprietates stellarum: & horum inferiorum recipientium diuersas durationes & motus in inferioribus ideo nota que particulariter dicuntur in natiuitatibus hominū maxime de his durationibus cum ad alia particularia transire esset ualde difficile: sufficit o fidelis ꝙ etiam illa sub ista celi duratione & stellis continētur: de quibus ab astronomis dictum ē aliquid hinc inde: ut in reuolutionibus annorum mundi: in quibus considerantur omnia uel considerari possunt de uarietatibus aeris & elementorum & elementatorum. F. Audiui quæ dicta sunt per te de istis principiis celi per sapientiam: ego cōcipio o astronome ꝙ potestas celi cum magnitudine: & duratione deberet esse magis magna in masculinitate q̄ in fœminitate semper: quia maiorem habent potestatē masculi q̄ feminæ: ut patet in hominibus: & sic in ceteris. Astro. Aduerte sane dixi p sapientiam multa considerari possunt: sed per eam considerabimus nūc ꝙ in celo & stellis est potestas naturalis: & essentialis: cum qua signa & planetæ habent actionem in corporibus infe

rioribus:& condictiones habent q̄ proprietates uno modo cū uno signo:alio modo cum alio:& cum bōitate unam: cum magnitudine aliam:cum se ipsa & stellis aliā:& maxime hæc diuersa secundum proprietates & naturas inferiorum:& ideo uerum est q̄ in hominibus potestas celi cum stellis aliis:& cum magnitudine magis magna est in masculinitate q̄ femineitate: cum secundum condictiones alias & naturas īferiores alias. potestas cum magnitudine & stellis aliis secūdum condictiones facit q̄ aues feræ de rapina uiuētes sunt maiores & potentiores:& ecōtra in eis que non de rapina uiuunt:sicut in gallo & perdice apparet & in aquila & falcone:feminæ enim maiores & fortiores sunt in quadrupedibus etiam diuersimode operantur:in inferioribus superiora:lepores femine maiores:leones masculi maiores sicut sæpius dixi.potestas cum magnitudine:ut ita dicam :quia generalia intendo:nunc non particularia:cum saturno substantias facit longas:& subtiles:& non amplas latas constringēdo: & in longitudinem trahendo arbores:& homines graciles melāeolicos producendo :cōtrarium huius producit cum Ioue sanguineos homines:arbores uero non altas:nec longas:sed āplas & latas. Iterum audi aliud exemplum:quia exemplificare iubes: plumbum plus durat q̄ ferrum & ferrum est magis durum : & citius consumitur hoc fecit potestas celi cum saturno cuius est plumbum & cum marte cuius est ferrum:potestas eadem cum tauro magis durare facit operationes hominum q̄ cum ariete: quia taurus fixus aries mobilis. F. Hæc sapientia profecto multa quæ difficilia uidebantur aperit & planat:potes ne aperire instinctus diuersos in animalibus hac uia. Astro. Ita pfecto & credo te id posse iam aperire:sed attende media :signa planetæ & stellæ:ut probaui supra:habent instinctum naturalem quo cōmouent agentia naturalia in inferioribus ad agendum: secundum cursum naturæ:sicut aries qui habet instinctum ad masculinitatem diuturnitatem mobilitatem caliditatem & siccitatem:& ipsum instinctum habet maiorem in tempore ueris in cedo breuiter hic quia alibi omnes instinctus & ꝓprietates āno tabimus quodlibet signū quilibet planeta quelibet stella habet suum proprium & appropriatum instinctum naturalem & accidentalem:secundum caliditatem frigiditatem humiditatē sicci

tatem. Item secundum tempora & secundum principium mediū & finem: ut puta in ascendente stando in ascendendo & descendendo. Item in prima facie signi in secunda in tertia. Iuppiter. n. habet instinctum cum uere: sol cum estate: luna cū hieme: saturnus cum auctumno: cum ponderositate & grauitate: luna uero cum leuitate & sic uariando secundum diuersas condictiões in ascendendo habent unum instinctum in medio alium in descēdendo alium & similiter signa secundum facies eorum positas in practica: & ideo in inferioribus instinctus sunt diuersi ex diuersitate naturalium instinctuū superiorum. Instinctus enim celi causant in homine uno in organo intellectus bonum uno modo in alio malum alio modo: similiter magnum intellectum & paruum & similiter masculinitatem & femineitatem. & hæc faciet sol & luna & planetæ magis enim sol facit instinctum intellectus in organo q̄ luna & hoc est q̄ iudicant astronomi de bonitate intellectus in uno in alio non: & in uno doctrinam excellentem. per instinctum celi arbores habent naturaliter instinctū ad faciendum ante folia q̄ flores: & aliqui arbores econtra: & flores anteq̄ fructus. Item habent instinctum utendi suis naturis: sicut uitis quæ non uidet & se extendit in arborem propinquā & ligatur ut pondus racemorum & fructuum suoꝝ possit substentare hoc facere nō posset nec habet et absq̄ iuuamine instinctus celi qui ipsum mouet sicut intellectus hominis: qui hominem mouet ad uirtutem cognoscendam. ita instinctus celi cum dictis propriis & appropriatis facit in animalibus irratiōalibus mouendo suos instinctus ad operandum magna & mira: sicut araneæ dedit magnitudinem tibiarum & fortem imaginationē ad tellam faciendam & uulpibus magnam industriam ad uiuēdum & formicæ cui dedit ut sciat granum in terra conseruare: quid de miro apū ordine in melle faciendo in domibus structis suis filiis seruandis et rege custodiendo ut et ipse eas apes in pace seruet et a uespis custodiat instinctu celi opante. uide istorias animalium ut miranda quæ ex instinctu hoc ueniunt contēplēris neq̄ aliunde euenire potest hoc. F. Postq̄ ista ita monēt sensus possunt ne aliquo modo uoluntatē hominis mouere ad hoc uolendum uel illud. Astro. Scias o fidelis q̄ deus gloriosus creauit animam rationalem et creando infundit ī corpus

organizatum aptum ad suscipiendum eam:non dico absolute tanq̄ tabulam rasam immo cum hac uirtute:ut liberam habeat uoluntatem licet incarcerata & ligata sit ad actum pro tempoꝛ ideo dico cum uideamus inferiora omnia appetitibus plena: & inferiora a superioribus regantur ex necessitate ꝙ in celo est na turalis appetitus mouēs naturales appetitus inferiores ad finē propter quem sunt:& hoc facit cū signis & planetis & aliis prin cipiis propriis & appropriatis:cum ergo uoluntas hominis mo ueatur naturaliter ad uolendum naturales operatiōes corporis cum quo anima iuncta est:& illæ sunt appetitus inferiores ergo uoluntas mouetur naturaliter secundum dispositiōem natura rum & indigentiarum corporis uerbi gratia uoluntas hominis mouetur ab appetitu inferiori moto a superiori ut cupiat filium ut speciem conseruet:& uult comedere & habet appetitū come dendi uel bibendi secundum complexionis naturam & indigē tiam:& idem est de bestiis suo modo. F. Hoc modo mouetᷣ uoluntas sed nō cogitur:quomodo appetitus ad tam uaria mo ueatur a superiori. Astro. Audi exemplum appetitus celi cau sat & mouet inferiores appetitus ad plura cum pluribus instru mentis & cum multis formis et figuris:quæ sunt corpora cele stia & eorum qualitates:& ꝓprietates cum una enim habitudi ne aliquorum unum mouet appetitum:& cum alia alium:sicut textrix quæ pānum uel linteamen magnum facit de auro:i quo plures facit figuras:& facit cum multis instrumentis & diuersis & sic celum cū uno appetitu & masculinitate masculos mouet ad feminas:& cum femineitate mouet feminas ad masculos: & cum mobilitate arietis mouet in uere arbores:ad flores & folia: & cum sole in estate mouet fructus ad maturandum:& cum ap petitu scindendi mouet homines ad habendum appetitū ad gla dium & securim:& cum appetitu lucrandi mouet homines ad mercaturas & exercitia diuersa:appetitus tamē celi plus mouet uoluntatem memoriam uel intellectum cum Ioue q̄ cum mer curio:quoniam mercurius est planeta confusus extensus secun dum naturam aliam:sed Iuppiter naturam habet specificam & intensam:& idem est de tauro & saturno qui homines plus mo uent ad sentiendum magnum & bonum appetitum :q̄ cancer: & luna:& ideo bōitas & magnitudo appetitus comedendi plus

est per siccitatem i melácolico cum iuuamínc tauri & saturni: & in flecmatico est plus per appetitum bibendi cum cancro & luna cum motu:q̃ cum statione:& sic de aliis homo enim auarus qui naturaliter est de saturno:maiorem habet appetitum ad minorem pecuniam:q̃ prodigus qui est de geminis & Ioue:conclu do o fidelis:exempla enim ponimus ut assentiant auditores:per appetitum celi & appetitus substantiarum inferiorum ascēdut & descendunt inferiora & superiora:sicut terra:quæ habet appetitum ad ascendendum cum sua qualitate:ut a celo accipiat uirtutem:& cum ipsam acceperit:appetitum habet descendendi:& unus appetitus trahit alterum:& idem de igne & aliis elemētis: & hoc facere non posset appetitus inferiors sine iuuamine superiori a quo regatur:quoniam spera aeris transire nō permitteret influentias:quæ ad terram ueniunt:nec spera ignis influentias quæ ad aquam ueniunt propter cōtrarietatem eorum :sed saturnus & taurus gratia exempli bōitas magnitudo & aliæ naturæ celi terram iuuant:& uenus:& luna aquam:& idem dico de appetitibus ignis & aeris qui descendunt eodem modo. F. Habeo:& uideo oculata fide:quare principia dicta aperte sunt i istis inferioribus:quæ regūtur a supioribus nutu dei ut habeē a sancto Thoma in tertio contra gentiles per longum processum:neq; regere possent nisi in dictis principiis conuenirent:quodāmodo relatiua sunt regens:& regendus:sed profecto uerba equiuoca sunt:est ne in celo uirtus uel uitium ut in inferioribus hominibus est. Altro. In celo non est uirtus prout cōtra uitium distinguitur non enim meritum uel demeritum est in celo:sicut in homine uiatore:sed dico in ꝓposito quare in istis inferioribus elementis & elementaris sunt proprietates māifestæ manifestiores māifestissimæ & occultæ occultiores:& occultissimæ:quas uirtutes appellamus:tam sensui q̃ rationi:& ille sapientior est qui plura eorum percipit:adeo cū uidemus has uirtutes manifeste Reubarbarum purgar̄ coleram:& magnetem attrahere ferrum & peoniam uel corallos uel imaginem leonis curare epilexiam dolorem stomachi:uel calculum scimus hoc nō eē quia calidū uel frigidum:sed quia tali uirtute celesti dotatum:licet & multæ uirtutes sint per qualitates primas.ideo dicimus q̄ i celo & stellis & planetis est uirtus uel proprietas:quæ informat mouet &

disponit uirtutes in inferioribus secundum q in stellis signis:& planetis est diffusa secūdū proprias & appropriatas uirtutes :ai qui enim flores ad solem conuertuntur:& eos aperit:& ab ipso iucrementum & uirtutem recipiunt: disponitq uirtutem suam ut de potentia educantur in actum. flores autem qui ut ita dicā: sunt de signo imobili aut potius de ueneris aut lune natura: nō se uertunt ad solem:omnes tamen ab ipso sole uirtutē accipiunt per suam propriam naturam bonitatem magnitudinem & potestatē &cæ.cū quibus magnū bonum facit: reubarbarū uirtutē habet contra coleram:quæ est de sua cōplexione:& similiter scamonea:quod esse non potest sine uirtute celi:quoniam duæ species unius:& eiusdem complexionis contrariæ esse nō. possunt sine aliquo medio:sed uirtus celi quæ in inferioribus agit cū potestate bonitate & magnitudine & ceteris principiis disponit & ordinat:q cum reubarbaro uel scamonea purgetur colera: cum loue & sole & formis ut bonum efficiat:& cum marte saturno & informis ut effreniter:& malum operetur.& hic passus ē multum obseruandus a medicis una enim medicina uel consimilis uno tempore exhibita saluat:& alio tempore perimit:uel frenitat hoc idem dicit doctor subtilis in secunda distinctione decima quarta.animaduerte ergo o fidelis quid confert cognitio astroꝝ.

F. profecto res perutilis est. Astro. Attende ergo q nedum medicina:sed cibus & potus uno tempore propinatus magis calefacit q̄ alio tempore:ubi conueniat constellatio uictoriā faciens cum cibo uel potu.comedens enim carnes cum aleata in constelatione calida & sicca ut puta luna cum marte in ariete ceteris paribus plus calefiet:q̄ in complexione ueneris in cācro: & ita si maluaticum biberet:quia a uincit b:ut probatum est supra. F. Hinc est ergo q aliquis infirmatur ex rebus calidis uno tempore comestis & alio non. Astro. Ita est ubi cetera sint paria.posset tamen ex aliis causis quis taliter causis calefacientibus resistere:q non infirmaretur licet multum calefieret:magnes præterea:audi ut rationē huius oculti habeas: attrahit ferrum cum uirtute celi:& cum potestate stellarum:& signorū mobilium quæ sunt de complexione eorum:& uirtus maxime stellæ septentrionalis cum magnete attrahit ferrum:& propter hoc uirtus magnetis est quodammodo medium:quæ habet officiū

concordandi uirtutem stellæ septentrionalis:& uirtutem ferri:
Illus enim influit suas similitudines celum per maiorem uirtu
tem quam habet in magnetem:q in ferrum ideo euincit d quæ
est complexio stellæ:& magnetis.audi aliud exemplum pro me
dicis cubebe sunt de a calidæ siccæ:cerebrum de e frigidū:& hu
midum:& ruta de a:& oculi de e:cubebe ualent cerebro cōtra e:
& ruta oculis contra e:quod tamen esse non posset absq; uirtu
te celi quæ iuuat a contra e:cum a & e sint præcise opposita: &
equalis uirtutis.& iste passus est bonus pro medicis:ut sciāt ap
proximare medicinas de a contra e in cōstellatione de a in qua
a magnam habeat uirtutē per stellas calidas:& siccas :ut p aric
tem uenerem martem:& solem.Item sinapis uirtutem habet fa
ciendi fumositatem ascendere ad caput per a ignē & e ascēsum:
citonium uero habet uirtutem reprimendi fumositates per d ter
ram:& g descensum:ideo æqualiter deberent agere:sed quia uir
tus celi magis cōmunicat sinapi per e q citonio per g : ideo sina
pis habet intensiorem motum ascendendi:& calefaciēdi caput:
& desicandi q citonium habeat ad descendendum ad fundū sto
machi:præterea citonium sumptū ante pastum stringit uel con
stipat & post lassat quod facere nō posset absq; uirtute celi:q e
in eadem uirtute de d creat in inferioribus diuersas uirtutes : &
operationes & hoc facit per e:& per g:quoniam uirtus quam ha
bent stellæ per g se cōmunicāt citonio in descendendo & per e
in stando:& ideo citonium lassat cum uirtutibus mobilitatis si
gnorum:& constipat cum eorum signorum & stellarum fissio
ne. F. Ergo corpora superiora uirtute sua uniuersaliori mo
uent & disponunt particulares uirtutes inferiorum. Astro.
Sic est.illud enim quod in sua natura perfectum est absq; cōtra
rietate intrinseca est uniuersalioris uirtutis:q illud quod in sua
natura non perficitur nisi ex cōtrarietate:corpora autem celestia
sunt huiusmodi uirtutes autem uniuersales sunt motiuæ parti
cularium:ergo celum & corpora celestia mouent & disponunt
omnia inferiora:& uirtutes eorum ab eis disponuntur & regun
tur.& similiter omnes motus qui sunt in inferioribus reguntur
& mouentur a motu superiori:oportet enim primū motus prin
cipium esse aliquid imobile:ad quod corpora celestia magis ac
cedunt:q inferiora:quia nisi una specie motus mouent:amplius

primum in quolibet genere est causa omnium aliorum quæ sunt post inter autem motus omnes primus est motus cæli: ergo motus celi cã ẽ omniũ aliorũ motuũ solus.n. motus cæli est regularis:& uniformis & prior aliis:tempore solus enim ipse potest esse ppetuus:ut probatur octauo phisicorum:& naturaliter ẽ prior aliis:quia simplex est & unus:cum nõ destinguatur principio medio & fine:sed totus sit quasi mediũ:perfectione etiam dicitur primus:quia reflectitur ad principiũ: nec uariat esse secundum aliquid ei inherens:sed solum secundũ aliquid extrinsecũ:ideo motus localis est rei iam perfectæ: & iter motus locales circularis est prior:ideo ignis elementa uel elementata non habent uirtutem calefaciendi uel infrigidãdi uegetandi uel sentiendi:nisi per se ipsa & in se ipsis:quoniã nõ est de proprietate sua hoc facere ad extra se sed uirtus cæli per instinctus &cæ.dat illis uirtutem per quam sentire faciunt calorem & frigus & uegetare crescere & nutrire & ceteras uirtutes ad extra ꝑducere in actũ lapis.n.uel arbor uel aliud elemẽtatũ nõ habet ꝑ se uirtutẽ ꝙ uideat uel tangat uel ex ꝑcussione unius lapidis cũ alio audiat ꝑcussio:sed ꝑ uirtutẽ celi hec habẽt:& idẽ de aliis sensibus & uirtutibus:obiecta.n.cũ uirtute cæli disposita sũt ꝙ attingant ꝑ uegetatiuã sensitiuã & imaginatiuã quã uirtutẽ habent a cælo excitatã & cõicatam ad attingendum obiecta:& hinc est ꝙ fiunt generationes & corruptiones & alii motus in istis inferioribus motu cæli:& in hac uirtute multum confidunt astronomi. F. Profecto hæc cũ principiis aristotelicis concordant:ut ueritas ipsa iudicat.

Astro. Recte o mi fidelis ueritatẽ introducis sine qua nihil consistit in cælo:ueritas est per quam signa stellæ & planetæ ueras habẽt essentias proprietates:& naturas:& ueros motus & influentias:quæ sine ueritate esse non possent ultimũ enim est hoc principium omnia concludens:illa quippe ueritas ꝑducit in inferioribus ueras essentias:& naturas & ꝓprietates & motus cũ aliis cæli principiis ueritas.n.signoꝝ quæ causat cum sole in polo nostro uer.cum sol ad nos uenitur:ueritasq; eadem oppositorum signorũ causat auctumnũ:cũ sol ad illa trãsit:& similiter ceteris ꝑibus causat oppositas ipsoꝝ naturas

& condictiones in æstate:& hieme:& in alio palo ueritas celi signorum & planetarum econtra generat & producit: secun dum enim ueritatem situs terrarum in quibus sunt homi nes:& secundum ueras naturas proprietates:& influentias si gnorum & planetarum ita tempora generaliter disponunrur in illis:quãdo enim aries est supra terrã:mediolani libra supra terram apud oppositum:ut ita dicam.antipodes.& ideo ignis tunc mediolani habet appetitum ascendendi per arietem: & apud oppositos per libram & econtra quando libra est su pra nos & aries subtus: & quando taurus est supra ignis ap petit ascendere per siccitatem quæ est qualitas igni appropria ta:ut habeat concordantiam cum terra in siccitate:& aerem possit compellere ad calorem fortiorem recipiendum ab ipso: & ideo appetitus ascendendi maior est in igne tunc per tau rum quam per arietem:& hoc ponit ueritas cæli in uere: sine qua illud nõ esset uerum:quoniam sine ueritate cæli ignis ha beret semper maiorem appetitum per arietem calidum ascen dendi quam per taurum siccum:cum caliditas sit ibi propria & siccitas appropriata ex his significauimus ꝙ elementa ha bent diuersimode plures appetitus & naturas secundum ꝙ si gna:& planetæ circulariter in circuitu terræ mouent̃:& sic ho mines naturaliter secundum Situm suum in terra imaginan tur ꝙ Antipodes cadant & econtra antipodes imaginantur nos cadere uersus celum & ideo sicut ueritas celi facit uerum esse ꝙ imaginatio habet naturam imaginandi secundum re gionem & dispositionem loci in quo est situata: ita facit ue rum esse quod corpora superiora influant in inferioribus co rum similitudines secundum loca: & regiones.Ita ꝙ tota ter ra diuersa diuersimode & eadem recipiat. F. O astro nome uideo in istis inferioribus delectationem multam: & uariam:dependet ne a superiori delectatio inferior. Astro.

Dixi & probaui supra ꝙ omnes motus inferiores causan tur a superioribus:& maxime motus:alterationis antecedens ad corruptionem:& generationem:mira in hoc motu percipi es:uidemus enim homines tristes naturaliter in uno tempo reabsque causa alia apparente & alio tempore hilares: & in uno tempore fortes:& in alio debiles: & in uno tempore sa

nos:in alio infirmos:ideo dico ꝙ in celo eſt delectatio naturalis & multo melius q̃ in elementis & elementatis:quoniã ex ſignis principiis ſurgit maior & melior delectatio in celo:q̃ in iſtis infe rioribus:quoniam nobiliori & excellentiori modo habent in ſe principia ſua:q̃ aliis cõmunicent uel participent: & ſicut ignis cum iuuamine ſui inſtinctus & appetitus naturalem habet dele ctationem ad comburendum uel multiplicãdum calorem ſuũ. Ita ſigna & planetæ delectationem habent ad producẽdas ſuas operationes:omnia enim operãtur:& agnnt propter bonum: & finis cuiuſlibet rei eſt in quod terminat̃ appetitus:& omnia ap petunt bonum & gaudent & delectantur fine in quo omnia ordinantur:& illud eſt deus ſummum delectabile delectant̃.n. & ſtellæ:& celum in producendo bonum in inferioribus:inquã tum ſunt de bonitate:& ad faciendum magnum inquantũ ſunt de magnitudine:& aliqua ſigna maiorem habent delectationẽ cum eo ꝙ conuenit q̃ cum alio quod diſconuenit:ut aries maio rem habet delectationem in uere q̃ in hieme:& cum marte quã cum luna:& cum maſculinitate & motu q̃ cum feminitate: & fixione:& ſic de aliis ſecundum ſuas conditiones proprietates & naturas:ideo homines:qui naſcuntur cum influentiis ſigno rum & planetarum conuenientium in naturis ſuis & proprieta tibus magnam in illis delectationem habent & ſunt magis hi lares q̃ alii:& econtra de triſticia natorum in conſtellationibus planetarum & ſignorum qui nõ habent magnam delectatiõem ad tranſmittendum ſuam influentiam: propter diſconueniẽtiã ut puta ſi aries ſuam influat uirtutem ad inferiora quãdo ſatur nus & uenus iuncta ſunt cum eo tunc aries coactus:eſt influe re uirtutem ſuam ad inferiora:per ſaturnum & uenerem in qua conſtellatiõe.d.uincit.b.& facit triſticias & ploratus:& ꝓpterea ille homo qui tunc naſcitur nõ habebit ita magnam delectatio nem:& gaudium naturaliter ſicut ſi cũ ariete mars: & Iuppiter fuiſſent ſimul gaudentes:& hec ratio eſt dictoꝶ ſupra:& ita eſt in appetitu comedendi & bibendi:& coeundi:quæ diuerſimode appetuntur:& in actum ducuntur per cõſtellationes ſupra nos ſequẽtes:& ita diuerſa ꝓducũt dulcia:& amara:ſecũdũ cõdictõ nes:& ꝓprietates rerũ ſupra quas influũt:& breuiter oẽs delecta tiões:aut triſticiæ naturales:ſũt cõicate p delectatõem aut non

delectationem superiorem. F. Procede ad aliud principium per quod res distinguuntur:& differunt:quod differentia dicit̃:si differentias omnes celi intelliges:recte te puto posse iferiora co gnoscere. Astro. O angele solius dei,æterni ē rerum differē tias cōphendere:sufficiat nobis indagari q̃ differentia sit una pars essentialis celi et stellarum siue principium per quod signa stellæ omnes ad inuicem differunt:& sic dictum est q̃ corpora celestia nō possunt sine naturali potestate:nec durare sine natu rali duratione:& ita de ceteris:ita non possunt esse differentia si ne naturali differentia celi:quæ causa est differentie in inferiori bus effectiuæ.ignis enim differētes calores & siccitates et luces habet per differētiam superiorem:quoniam calor ignis uno mo do causatur per martem:& alio modo per calorem arietis:& sic de sole et aliis qui diuersimode calores:et siccitates et luces ꝑdu cunt per suas differentias:sicut et saturnus et taurus siccitatem operantur diuersam:et luna et uenus humiditatem et frigiditatē per differentiā quam habent ꝑ a.b.c.d.qualitates proprias et ap propriatas sicut enim homo semp est in motu alteratōis:et loca li:mutando se de loco ad locum:et item alia inferiora.ita omnes motus superiores semp sunt in differentia locorū motuū condi ctionum et ꝓprietatum et quantitatū et omniū illorum que spe ctant ad eorū essentiā et influentiā quā ad inferiora trāsmittūt: ut secundū differentiā in motibus superioꝝ accipiat̃ differentia in inferioribus:et ꝓꝑ hec iudicia astronomiæ sunt difficilia ual de et grauia ad intelligēdū maxime ꝑticularia:ideo dicebat Pto lomeus debere esse generalia et media:signa.n.in tres ꝑtes diui dunt̃:quæ facies dicunt̃ uel decanæ:quia in decē diuidūtur & quelibet pars illarū quæ gradus dicit̃ habet minutā & minuta habent secūdas &cæ.Ita q̃ tota ꝑtis differētia ē ꝑtis in ꝑtes quo usq; deueniat̃ ad unā ꝑtē quæ fit de e principio medio f sine g. primo dictā in qua fit uerus motus celi uel ꝑtis uel ꝑtiū eius ut tradūt cāonistæ:et in illo motu ē ueritas iudicii qñ homo nascit̃ uel fit q̃stio uel aliud tale:et totū istud facit differentia suꝑior:et pluries sunt plures motus ĩ uno iudicio obsuādi:īmo in oĩ iudi cio obseruādi:ꝑcipue cū sit iudiciū de rebus magis generalibus ut sunt natiuitates reuolutōes ānoꝝ:et cetera similia:et iō iudicia uirtutē maiorē hūt ꝑ extēsionē:& cōgregatōes motuū stellarū

& complexionum planetarum:& signorum in quibus sunt ad unam constellationem:& plus habebūt de uirtute & potestate per differentiam superiorem in qua consistit differentia inferio⁊ ita ꝙ omnes res inferiores ita sunt differētes per differentias superiores ꝙ nulla adhuc res potest inueniri quæ sit cū alia similis sine aliquibus differentiis:aut aliqua differentia:&.ppter hoc nemo potest habere talem faciem sicut alter sine differentia: immo neq; aliquis pictor depingere posset talem figurā sicut alius: neq; pictor idem duas sine aliqua ambarum figurarum differētia:& hoc totum est quia differētia superior est magna & successiua in motu:& est causa differentiæ inferiorum:& propter hoc mirantur homines:& mirandum est quoniam una res in istis inferioribus talis esse non potest sicut alia sine aliqua differentia. F. Dixisti o astronome differentiā omniū horum inferiorū ex differentia stellarum euenire & corporum istiorum:quomodo dicis concordantiam esse partem celi & unum eius principium differentia:& concordantia in eadem esse non possunt. Astro.

Non recte uerba:& sensum principiorum habes:quoniam si superiora essent continue in omnimoda differentia:nulla cōcordantia esset in inferioribus:neq; generatio aliqua fieret uel amicitia:ideo cū uideamus in istis inferioribus concordantiā : & amicitiā naturalem:elephas enim naturaliter hominē diligit:& errātem ad uiā portus dirigit &cæ.multa necesse est ponere in celo concordantiā tanq̄ principiū conuenienter repertum in celo:& in istis inferioribus:cū qua signa planetæ:& stellæ concordātiā habent:& illa faciat inferiorem concordantiam qua mediate cōcordent ad transmittendū influentias ad inferiora corpora:fine enim concordantia nō influerent:nec corpora reciperēt :quoniā cōcordantia quā habent superiora per a.b.c.d.per qualitates attributas:ut ꝙ aries cōcordet cū tauro in siccitate:& cū geminis in caliditate & similiter cum saturno:& Ioue:& aliis concordantiis generalibus est ut concordantiam habere possint ad trāsmittendum influentias per concordantiam quam habent per co⁊actus naturales:& .ppria principia: de quibus dictum est supra quæ sunt bōitas magnitudo &cæ.a.b.c.d.& masculinitas :& femineitas dulcedo color:& alia accidentia : quæ naturaliter habent substantiæ inferiores : uel inferiora sunt uelut nuncii &

instrumenta:cum quibus superiora corpora inferius trasmittut & influunt similitudines essentialium principiorum: sicut similitudo sigilli in cera:& gratia exempli bonitas:& magnitudo & alia principia:ptes ignis sunt substantialiter similitudines bonitatis & magnitudinis & aliorum principiorum solis:ut ita dicā: sed calor:& siccitas quæ realiter sunt de igne non sunt similitudines solis:quia sol neq; naturaliter neq; formaliter est calidus: & siccus:& propterea sol & ignis maiorem habēt concordantiā per bonitatē & durationem & per alia principia essentialia:& ꝑpria q̄ per caliditatē:& siccitatē: Quoniā sicut facies filii quæ ē similis faciei patris de quo est p generationē: & materialiter est magis similis faciei pris sui q̄ figuræ ꝑprie suæ quā īprimit ī speculo:ita corpora supiora & iferiora sunt magis similia p prima principia dicta q̄ p a.b.c.d.& q̄ per diuturnitatē: & masculinitatem & cetera similia:& ideo corpora:superiora non causant:illa principaliter.s.a.b.c.d.&cæ.sed p bonitatē magnitudinē & alia pricipia:neq; causant p essentiā formaliter neq; materialiter: sed effectiue tantūmodo. Animaduerte ergo o fidelis mi angele hūc processum:quoniam concordantia superior est fons concordātiæ inferioris elementorum:& concordantia elementorum: est fons concordantiæ elementatorum:& concordantia superiorū transit ad concordandum elementata:per cōcordantiam simplicium elementatorum:& ideo significatum est: ꝙ concordantia de a.b.c.d.est aliquo modo in simplicibus:elementis:ut concordantia superiorum transire possit ad elementata particularia:& ita est totus mundus superiorum in concordantia signorum & planetarū per bonitatē:& magnitudinē & cetera ipsoꝝ: sicut p differentiam:quoniā si motus superior non esset semp in cōcordantia nō posset esse motus in successiōe p totū circulū de uno instāti in aliud:& quilibet circulus esset scissus uel diuisus quod est ipossibile:& impropriū motui circulari celi:& secundū naturam circuli naturalis. F. Profecto hæc cōcordātia nō conuenit cōtrarietati quā habet aries cū cācro:& in celo dixisti esse cōtrarietatem:cupio uehementer huius nodi dissolutionē. Astro.

Iā sol ē ꝑpe occasum:& hora cenæ īterpellat audi nūc breuiter unico uerbo:cras deo fauēte latius & expssius:sat dictū sit si bene ppēdisti. hæc cōtrarietas nō ē formaliter iter signa celestia

uel corpora:sed est per a.c.attributa:quia aries :& cancer accipi unt similitudines corporum inferiorum ut suas similitudines i fluere possint:ut dictum est si recte accipisti:& late nunc aperiā.

F. Jam recreasti spiritus:cena & sompno:responde: & aperi hanc cōtrarietatē in celo:& quid operat̄. Astro. Attēde ergo. Dixi contrarietatem esse in corporibus celestibus per accidens: scilicet per a.b.c.d.qualitates elementales:& p e.f.g.idest p ascen sum statum & descēsum principaliter primo ut in inferioribus cōmunicare possent:& disponere contrarietates sine quibus in inferioribus non posset fieri generatio uel corruptio neq; opera tio aliqua naturalis:neq; hec contrarietas est in corporibus cele stibus ad intra se:quoniam essent corruptibilia:sed hec cōtrarie tas est ad extra se:& subiectum contrarietatis eorum est in iferio ribus per qualitates dictas sicut enim fabri ars non est ad intra: suam essentiam:quoniam ars non est de substātia fabri: & ideo clauum uel aliud opus facit extra propriam essentiam & natu ram.ita aries:& mars sunt cōtra geminos & Iouem :& subiectū contrarietatis eorum est in inferioribus per a.b.quæ contrarian tur per siccitatem:& humiditatem:quæ contrarietas est tamen temperata:Quoniam in suo dicto subiecto est concordantia per calorem:& ideo dicitur aliquod esse subiectum contrarieta tis:& concordantiæ fortunatum secundum q aries:& Iuppiter gemini & mars sunt causæ superioris cōcordantiæ & contrarie tatis in inferioribus:ut puta aries:& mars per ascensum scilicet per e sunt contra geminos & Iouē qui illis contrariantur cum g scilicet cum descensu:cum aries:& mars ascendunt tunc magis influunt & formam faciunt:quia in facie illa ascendendi plus ē de bonitate & uirtute:& ceteris principiis q̄ in descensu & in.g. Iouis:& geminorum & similiter influeret e geminorum & iouis contra g.arietis:& martis & ideo e arietis & martis colligit hoc quod erat colligēdum per e a geminis & Ioue:& destruit quod potest & similiter e geminorum & Iouis destruit quantū potest quod collectum est a g arietis:& martis:quia nō habent cum g ita magnam potestatem sicut cum e uerūtamē totū destrueē nō possunt:quoniam concordantia quæ est in a & b de qua sicut dictum est conseruat hoc quod pōt:& f quæ naturam habet de e & g conseruat utrunq;:cum sit medium uel in medio ipsorū:

secundũ motus successiõem:& per principia superiora incipiũt in inferioribus omnia scilicet generationis:& corruptiones nati uitates hominum & aliorum animarium & uegetabilium inci piunt somnæ:& informæ electiões interrogationes instinctus & appetitus consuetudines:et cetera rerum principia edificia na ues mercantiæ et artes et scientiæ quæ omnia sine principio celi esse non possunt:et quia diuersa sunt principia in celo secundũ differentiam eius ut dictum est diuersificantur omnia inferiora principia secundum q̃ late in libris astronomorum reperitur: et licet non possint omnia hec particulariter exprimi uel compre hendi:auti uersaliter tamen intellectus assẽntit:et concludit sic cẽ sicut in ceteris scientiis euidenter apparet:ille enim sapientior ẽ cuius intellectus de pluribus exaltatur: omnia uero singularia sentire supp̃mæ:et æternæ:et infinitæ sapientiæ est:non nostræ.

F. Quomodo possunt hec quæ dicis fieri: cum quodãmo do ista inferiora particularia excedant numerum:et propriæ sint infinita principia rerum mundialium maxime cogitationũ .ani mã enim una plura potest cogitare q̃ ex toto celo causari possit: quid ergo omnes homines:hoc mihi uidetur inconueniens.

Astro. Dixi sæpe q̃ hic loquor naturaliter:et q̃ anima huma na habet proprium quid ei a principio creationis suæ annexum diuinũ non naturale:quod uoluntas libera dicitur diuina boni tate & sapientia æterna sua animæ infusum cum creat eam ut ostenderet deus ipsam supra celos creatam & ex se posse omnes uirtutes inferiores uirtute hac libera superare & ipso iuuante si ne quo ad ipsum nihil reuerti potest iusta illud euangelii nemo potest ad me uenire nisi pater traxerit illum:hac enim uirtute li bera & uoluntate quecunq̃ cõtingentia fiunt uel dicunẽ .quod non aduertentes prisci philosophi mosaica sapientia nõ imbu ti quæcunq̃ ex necessitate ordinis euenire naturæ auctumaban tur:cum sapientissimus dei filius a patre æterno solertissimus fa bricator constitutus nihil absq̃ causa inordinatum in rebus reli quisset:& cum tamen liberæ sit uoluntatis liberam tribuens ho minibus uoluntatem:dominus sui operis immensi mutare om nia possetet:etiam humana uolũtas ex se influxum contra ire po test:indirecte tamen ab influxu mouetur:ut cogitet secundũ ob iectorum dispositiones:quæ mouent sensus finito numero rerũ

corruptibilium quæ ignobiliora sunt & minora numero:& qñ titate superioribus possunt rationabiliter superiora esse causa inferiorum. Attende o fidelis nec te decipiat multitudo rerum corruptibilium:sic certe exigit ordo uniuersi:q nobiliora qñtitate & numero excedant ignobiliora:quæ esse uidentur propter nobiliora:unde oportet q ista sint quasi per se existétia & incorruptibilia multiplicenturq quantum possibile est ideo uidemus corpora celestia in tantum excedere elementaria:ut quasi hec non habeant qñtitatem notabilem in comparatione ad illa:neq numerus hec probantur a Ptolomeo geber & albategni:& aliis:hoc dixit se probasse aristoteles secundo metaurorum:& Auic.i tractatu aureo de uiribus cordis:non debes ergo dubitare celum posse hæc omnia causare:propter multitudinem & multiplicationem rerum mundialium inferiorum:& ut praticemus parumper exéplis uide quomodo ex septem planetis fiunt.cxx.cóiunctiones: quanto ergo cum pluribus terminis fient numera:si potes. aries cum saturno unum facit principium:cum Ioue aliud:& cũ marte aliud:& sic per cetera signa stellas & diuersa principia fiũt ita q sicut nos non possumus distinguere illa:neq ista compræhédere præcise & particulariter omnia ualemus:licet multa cognoscantur ut puta q aries habet unum principium cum a aliud p e:& aliud per g:& similiter de combinatione omnium principiorum ad alia principia & stellarum & planetarũ ad stellas:& ad alia omnia quo particularius fieri possit secundum capacitaté hominum. F. Ex his ego concipio q uniuersale nobis darũ est ex quadam necessitate:quoniam omnia singularia sentire est impossibile:& tamen nihil est in istis inferioribus mundanis sine principio:& per consequens sine medio & fine:sentis ne sic o astronome. Astro. Ita inq̃ sentio:actus enim substantiarum sunt quodammodo medium coniungens potentias & obiecta: absq medio nihil perficitur naturaliter:ideo in celo est medium quod est principium ad media inferiora. F. Ergo illud medium habet principium. Astro. Ita:& finis habet principiũ alia tamé est ratio finis & principii & medii ut patet ex dictis de principio & que dicentur nunc de medio & fine:in proposito ergo sicut in bonitate celi est bonificatio medium ut ita dicam iter naturam bonificantis & bonificabilis uel bóificatiuitatis & bo

nificabilitatis:ita q̄ illa bonificatio superior causat bonificatio
nem inferiorem:& magnificatio est medium inter magnificātē
& magnificabile:quæ magnificatio causat actus magnitudinū:
sicut magnum calefacere infrigidare sentire imaginari ampliari
& sic de similibus:ita per medium superius fiunt complexiões:
& concordantiæ in inferioribus:& domus celi:in quibus plane
tæ coniunguntur sunt media ad influendum bonitates magni
tudines uirtutes superiores ad inferiora:& cetera alia principia
dicta:& per medium quod est in celo aggregatæ sunt stellæ ī lo
co galaxiæ & zodiaci medio ex quo fiunt regiones habitabiles:
& per illud mediū celi maxime uirtutes naturales in medio sub
stantiarum sunt. F. Quomodo in medio substantiarum
sunt:cum in psilio sint duæ uirtutes in superficie & in medio:&
similiter in coriandro:& caule. Astro. Medici large & non
proprie dicunt in superficie:dico q̄ ex medio superiori fit illa uir
tus in medio substantiæ partis exterioris:& ita dicūt medici nō
in corpore:imo dico q̄ medium cæli est causa linearūque sunt
in inferioribus in medio duarum partium:& per consequēs cau
sa per differentiam differentiæ illarum partium in uirtute: ut su
pra dixi:cum de differentia ageretur:est etiam aliud mediū signi
ficatum per f.quod est in medio de e g:per quod medium sunt
signa cōdictionata & planetæ similiter:natura namq; arietis ex
natura sui motus per e f g:est iter naturas tauri & pisciū & Iup
piter in medio saturni & martis:& sic de aliis :que species mediū
causat in inferioribus motum qui per media transit: sicut ignis
transit ad aerem per calorem & siccitatem & ad aquam similiter
cum ita sit q̄ aer sit medium inter ignem & aquam :& ignis iter
terram & aerem:& terra inter aquam & ignē:& ideo sunt media
per a.b.c.d.e.f.g.in inferioribus:per mistiones:& compositiones
elementorum in elementatis:& similiter medium celi est cā com
positionis & unionis corporum:& membrorum & partium co
rum neruorum & ligamentorum:quæ quodammodo sunt me
dia coniungentia partes:& componentia animal:ut puta q̄ bra
chium alliget humero:& caput collo:& tibia coxæ &cæ :& trū
cus alligetur tirso arboris:& folia ramis:& rami trūcis : & cōclu
de q̄ medium pars celi essentialis est causa:& natura quedā que
cōiungit in inferioribus formas & materias:de quibus sunt sub

ſtantiæ omnes:ſicut primo dixi ꝙ actus ſubſtantiarum cõiun
gunt potentias et obiecta:& conſequenter o fidelis in celo eſt ſi
nis:unum de ſuis prĩcipiis:qui finis eſt cauſa finium corporaliũ
& naturalium:cum ſignis & planetis bonitate & magnitudine
uirtute et aliis principiis:quæ ſunt partes celi.ita ꝙ per finem ce
li ſunt priuationes mors et fines rerum in inferioribus:ut confi
nia terrarum et regionum de quibus loquunť aſtronomi diuer
ſa in eſſe:et finis qui eſt perfectio in inferioribus ẽ ſicut in gene
ratione natiuitas hominis:uel fructuum uel animalis:et in mer
catura lucrum:in ſcientia ſcitum:et in amare amatum :et ſic de
aliis ſimilibus:et cum ſimiliori maiorem perfectionem : ut puta
aries maiorem finem perfectionis habet per calorem de a q̄ per
ſiccitatem cum ſit maior melior:et firmior per uirtutem et quali
tatem propriam q̄ per appropriatam:cum in a ſiccitas ſe habet
ad finem caloris:cum ergo mars ſit iunctus cum ariete: ſiccitas
martis tendit ad finem caloris arietis.et econtra maiorem finem
et nobiliorem perfectionis habebit q̄ ſi Iuppiter iunctus eẽt arie
ti:quoniam tunc Iuppiter haberet appetitum ad priuationẽ ſic
citatis arietis.quoniam per humiditatem eſt cõtra finem caloris
arietis:et quando uenus cum ariete coniunctus eſt tunc uenus
eſt contra finem arietis et magis per frigiditatem q̄ per humidi
tatem.cum fortius contrarientur per qualitates proprias q̄ per
appropriatas.et hinc eſt ꝙ aliquæ res ſunt de contrariis finibus
& aliquæ de finibus cõcordãtibus:& ꝙ aliqua tendunt ad unũ
alia ad contraria:ſecundum ꝙ ſigna ſtellæ:& planetæ ſunt con
tra ſuos fines in complexionibus & aſpectibus & influẽtiis:aut
ſecundum ꝙ habent concordantiam inter ſe uel per contrarieta
tem eorum in finibus per b.c.d.a.e.f.g.& etiam per alia prĩcipia
quæ ſunt in inferioribus:cum aliis quæ ſunt ſupra:& in hoc paſ
ſu multum conſiſtunt iudicia aſtronomie quæ omnia debẽt re
ſpicere finem perfectionis aut priuationis rei ut cognoſcatur ui
ctoria in complexionibus & conſtellationibus ſignificantibus
rem:quoniam aliquando una conſtellatio apparenter unum ſi
gnificabit & ſi bene conſiderentur contrarietates oppoſitum iu
dicabit:ideo arige aures in iudicando. F. Video ex iſtis ſolu
tionem ad multa quæ in inferioribus apparẽt:dic mihi ſi potes
quare eſt ꝙ multotiens inter ſodales eiuſdem profeſſiõis humi

liatur aliquis & deprimitur:alter erigitur & sublimatur:cũ tamẽ depressus sit longe doctior genere nobilior:& uirtute: immo ex tollitur insciens fatuus dominatur astuto & solerti. Astro. Hec sunt naturæ miranda:quæ in curiis pricipum & regum & maxime pontificum romanæ ecclesiæ quottidie uidẽtur:unum enim principium est in cælo quod maioritas dicitur:per quã su periores substantiæ corporeæ & inferiores maiores sunt q̃ acci dentia & nobiliores:ut dictum est supra:& etiam quædã substã tiæ maiores q̃ aliquæ aliæ:sicut sol maior ẽ q̃ luna q̃ mercurius & elephas maior ẽ q̃ equus:& sic de aliis:quæ eueniũt per supe riorem maioritatem:per quam potest esse & de facto est in a ma ior bonitas magnitudo potestas & uirtus per calorem:q̃ per sic citatem:& in b per humiditatem q̃ per calorem:quia una est pro pria & alia appropriata:& sic de c.d.e.f.g.& ideo dico in inferio ribus causant̃ maioritates substantiarum:& accidentium p ma ioritates superiores quæ essentialiter non insequuntur nobilita tem generis uel scientiam astutiam solertiam uel fatuitatẽ: licet aliquando eadem constellatio celi maioritatem & scientiã asso ciet in eodem:ut in Sisto põtifice:ut plurimum tamen ubi mini mus intellectus:ibi plurima fortuna:& econtra ubi plurimus ĩ tellectus ibi minima fortuna:quia raro in ambobus quid bene fortunatur:& ita debet intelligi aristoteles ibi aries.n. maior est per martem q̃ per saturnum:& per solem q̃ per uenerẽ: & sic de aliis secundum enim conditiones signorum & planetarũ ma iores:& præstantiores:ut scribitur in natiuitatũ libris in quibus plures superiores maioritates concurrunt habent homines di gniores natiuitates:& per consequens maiores appetitus ad ma iorem bonitatem:& magnitudinem q̃ ad minorem:& ad maio rem prosperitatem q̃ ad minorem:& aliquãdo nos uidemus ali quos econtra natos:qui maiorem habẽt naturalem appetitum ad minorem statum:& conditiõem:q̃ ad maiorem:idest ad hu militatem q̃ ad superbiam:ideo relinquũt pecunias naturaliter & paruipendunt eas:& aliqui pro tẽpore sic sunt dispositi:& po stea per maioritatem superiorum mouentur ad contrariũ appe titum:& sic religiosi in conuentibus suis aliis præficiuntur:& se multo nobilioribus:aliqui in tali prælatura longo tempore du rant cum contrarietate multa:aliũ concordantia:sed paruo tpe:

secundum q maioritas cum duratione concordantia & con trarietate conueniť in natiuitatibus suis : & officiorum : & di gnitatum principiis propter hec etiam breuiter concludendo: quidam uolūt esse dominí:nedum suorum sed aliorum :adeo inuicem habent rancores iras:& odia guerras:& prælia:& sic ille qui maiorem perfectionem:& concordantiā finis habebit in inferioribus per superiores maioritates uincet:quoniam ma ioritas supior difusa:erit in illo per maiorem concordantiam: quam habebūt homines cum illo cum maioribus similitudi nibus qualitatibus ppriętatibus uirtutibus q̃ cum alio:& hec est ratio conuenientiæ inter duos:& inter alios disconuenien tiæ uictoriæ uel amissiõis & priuationis officiorum. F.

Ex his certe mediis æqualitas concluditur : & minoritas.

Astro. Sic est sunt relatiua maioritas:& minoritas : & ubi est dare maius:& minus ibi est dare æquale:ideo est dare in cælo principium quod æqualitas naturalis dicič:quæ æquali tates natuales causabit in inferioribus .ita q æqualitas supe rior erit causa æqualitatum iferiorum duobus modis scilicet per æqualitatem mensurarum : & æqualitatem proportiona tarum æqualitatum:duo enim homies æqualiter sunt sub hu mana specie:quia æqualiter partes corporis proportionatas habent:& tamen uni debetur plus de honore q̃ alteri : ut pu ta militi:q̃ rustico:quare inæqualiter commensurabuntur in eadem specie:operæ æqualitatem superiorem:aries enim & mars sunt æquales per speciem quia sunt ambo de a & habēt hanc æqualitatem per æquales mensuras qualitatum. uerumtamē secundum æqualitatem proportiõalem plus de a habet mars q̃ aries:quoniam mars habet a per potestatē suam : quam ha bet in tota sua spera:& circulo:sed aries nõ habet a in toto suo articulo:sed in parte:ideo mars facit in inferioribus maiores æquales mensurasq proportiõabiliter cum a q̃ aries : quia fa ciet proportionabiliter æqualitates suas maiores : & similiter facit cum mēsura bonitatis& magnitudinis:& aliorum prin cipiorū præterea mars &aries æqualitatem proportionalem per a habent:quia maius existit a per calorem q̃ per siccitatem ergo illa æqualitas proportionalis sit uirtute & maioritate a;

& per huiusmodi æqualitates proportionales superiores fiūt in inferioribus æqualitates proportionales: sol enim etiā gratia exempli maior est q̄ uenus: & ideo non potest facere æquales mensuras: æqualitas superior in illis de a. c. sed proportioābiliter ipsas æquales mensuras facit ut in inferioribus sit temperata cōtrarietates per solem & uenerem: & idem facit de bonitate solis & malitia martis æqualitas supior: quia illa æqualitas non potest esse de æqualibet mensuris: sed proportionabiliter secundum q̄ sol est maior stella q̄ mars: & ita licet aliqua signa & planetæ: & stellæ habent æquales: mensuras in masculinitate diurnitate & cæ. ut puta sol aries sol mars tamē non sunt æquales in uirtute: quoniam sol plus habet uirtutis in inferioribus: q̄ aries: uel mars: sed secundum eorum æqualitatem proportioālem specierum qualitatum & uirturum causant in inferioribus æqualitates specierum: & qualitatum.

F. Vna species ab alia differt in perfectiōe: ergo nō potest esse æqualitas specierum. Astro. Verum est secundū mēsuram: tamen proportioābiliter una aliam æquare potest. sed animaduerte excellentiora multum quæ causat hæc æqualitas cæli: nam appetitus: & instinctus æquales producit & causat in inferioribus naturales similitudines iusticias: & consuetudines: quoniam iusticia est quædam æqualitas similitudo similiter & consuetudo similitudo enim numerorum pariū uel disparium: consonantiæ æqualitas signorum numerorum: & computi ex superioribus æqualitatibus proueniūt: & ideo cū equalitas superior sit causa cōputi musicæ arismetricæ & geometriæ: & iuris ciuilis: quod ius nihil aliud est q̄ æqualitas: astronomi melius possunt scire has scientias si recte et subtiliter scrutarentur: q̄ alii homines: et similiter medicinam ut notatum est supra pluries: æqualitas certe est subiectum numerist m. dicinæ prout consideratur in simplicibus et mistis cōpositis æqualitas per quam postea uictoria complexionū deducitur. Item per æqualitatem & maioritatē superiorem sunt quedam æqualitates: in iferioribus maiores q̄ aliæ: sicut equalitas: duarum librarum maior est: q̄ equalitas duarum onziarum: etiā in aliquibus est æqualitas ponderositatis: in quibus

nō est æqualitas magnitudinis:ut in libra ferri & in libra plumbi:quoniam ferrum est maius per substantiam & fortitudinem q̄ plumbū:& sic de aliis. Ex his o fidelis mi cōcludo unico uerbo minoritatem in celo esse principum:quoniam sine ea in celo non posset esse maioritas:ut supra probatum est:& quoniam ut dixi illa se habent relatiue ergo per illa quæ dicta sunt de maioritate potest haberi cognitio de minoritate:quæ est in celo causa minoritatum quæ sunt in inferioribus:sicut maioritas celi maioritatum:& sic deo dante applicauimus ad astronomiam principia dicta in quibus totus mundus materialis continetur:ut possimus recte & uere compræhēdere:q̄ sicut uere illa sunt in celo & in istis inferioribus:& ordine nature inferiora a superioribus gubernantur:ita celum stellæ signa:& planetæ omnia inferiora gubernent conseruent & regant nutu dei.

F. Astronome.secretiora ut opinor & quæ magis ardua cē uidentur ad rationem habendam de illis sunt tempus locus modus:& instrumētum.hæc enim pro astronomis sunt necessaria quoniam dicitur in primo sententiarum & communiter a theologis ibi q̄ deus creauit quattuor simul & primo : naturam angelicam:celum empireum:materiam primam:& tempus:ideo dico q̄ ad naturalem ordinem rerum conueniebat primo materiā primam creare:& tempus:de materia prima non est tempus: neq̄ materia prima de tempore:sed tempus est de se ipso accidens de quo multiplicantur momenta:& ponuntur in successiōe cū motu:quæ descriptio eadem est cum dicta ab aristotele quarto phisicorum:tempus est mensura motus secundum prius:& posterius:cum ergo tempus:& motus idem in intentiōe sint:cum unum ingreditur in diffinitionē alterius:sequitur ergo q̄ cum tempore creauit motum:& in principio quo creauit deus celum creauit celum mouens se ipsum per suam essentiam motiuam: quæ est sua anima ut dictum est supra:& dicetur infra: cum de anima celi dicetur:quia conuenientius dicendum est cum sapiētia:q̄ ille qui uiuit in æternū creauit omnia simul : quoniam ut probatum est ex motu celi fiunt generationes & corruptiones: omnes:& generatio tota ordinatur ad hominem : sicut in finem ultimum:finis ergo motionis cæli ordinatur ad hominem sicut ad ultimum finem in genere generabilium & mobilium:hinc ē

Secretiora astronomie

ꝙ dicitᷣ deutronomii quarto deus corpora celestia fecit in mysteriũ cunctis gẽtibus:ideo nõ est uerisimile ꝙ postea p interualla: postq̃ fecit cælũ & mouẽs & materiã primã:fecerit reliqua : sed uolẽs Moses tollere errores gẽtiũ:ita creationẽ distinxit primo eoꝝ qui credebãt mũdũ æternum:& Saduccoꝝ ponẽtiũ nullũ spiritũ esse:& alioꝝ ponentiũ oẽm substantiã esse corpoream:& Apolinaris & sequẽtiũ ponẽtiũ aĩas ab aĩalibus generari: sicut corpora a corpibus:& illoꝝ qui ponunt aĩas ab angelis creari: ideo Moyses ita cohordinauit:ut hoĩes caperẽt ordinẽ rerum & regulã uiuẽdi a sũpno oĩum opifice cui dies festus dedicaretᷣ septimus:in quo requieuit ab ope quod patrarat:primo dixit creauit deus cælũ & terrã:terra autẽ erat inanis & uacua:& tenebre erãt sup faciẽ abissi:ut ostẽderet naturaliter sine luce & lumine & motu nihil ꝑduci posse ideo fecit lucẽ & diuisit lucẽ a tenebris:& factus est dies & nox:& fecit firmamentũ cælũ & postea ꝑduxit:cũcta secundũ genus suũ:ideo dixit Moyses uerba illo ordine ut sensitiuã:& uegetatiuã animã a naturalibus caũs ꝑduci intelligeremus:cũ dixit ꝑducat terrã herbam &cæ:& ꝑducãt aquæ reptile animæ uiuẽtis:ad hoĩem uero ueniẽs ostẽdit aĩam hominis a deo creatam.ita & ostendit naturæ hoĩnẽ & dei potentiam:postea posuit stellas in firmamento & solẽ & lunã : ut dies & menses:& annos & tẽpora distinguerent hobis. Astr.

Si deus cũ luce creata in primo die poterat æque bene omnia complere. F. Ita moyses destinxit ut ostẽderet nobis deũ eẽ colendum super omnia:qui & lucem creauit ante stellas: & solem ut liberum arbitrium cum natura angelica ostenderet creatum ãte omnia corporalia:& ideo diuisit lucem a tenebris angelos sed bonos a malis ut patefaceret hominibus effectum boni liberi arbitrii:quia bonos glorificauit malos damnauit. Astr.

Ita ne sentisᷣ recte enim doctrinam nostri raymũdi Iulii accepisti tempus est id in quo maxime cõfidunt astronomi:quoniã si tempus nõ esset nec motus esset nec inferiora essent cõsequẽter in motu a superioribus . sol enim planetæ & stellæ qui cum motu transeunt super orizontibus diuersis secundum diuersas regiones:& loca multiplicant momenta in successiõne posita secundum eꝭ g̃ita ꝙ de ipso tempore sunt momenta.& successio & de ipsis sunt horæ:dies septimanæ menses & anni & aliæ fra

ctiones secundum q̄ diuidere melius uisum est canonistis. ē er go tempus datum a deo:ut possit esse successio substantiarum motarum per loca crementa & decrementa & alterationes in in ferioribus:in quibus diuisum ē tempus in quattuor ptes:quod annus dicitur:quæ dicuntur uer æstas auctumnus:& hiems:& quælibet earum in septimanas:& dies diuiduntur:& per partes alias subtiles:ut dictum est quoniam tempus unam habet natu ram in uere aliam in æstate:& aliam in una die:& aliam in alia: & similiter in aliis temporibus anni mensis & dierum partibus habet diuersas naturas:secundum condictiões superiorum sub stantiarum & inferiorum.loca enim propter quæ est tẽpus sunt substantie superiores:& inferiores:in quibus est modus tempo ris cum motu & successione ipsarum substantiarum :quoniam modus temporis superioris causat modum temporis inferioris licet ambo modi sint unus modus ad extra se generalis tempo ris a quo descendunt modi particulares uel species modorum particularium in indiuiduis inferioribus:tempus certe est cum motu qualitate:& aliis accidentibus:& substantiis sine quibus esse non potest:& in quibus substentatur:& hec oĩa dicta sunt necessario ut possimus melius dare doctrinam de scientia astro rum uel astronomiæ:quæ in tempore maxime substentatur qđ est mensura motus per quem astra plurimum influunt. P.

Dic mihi quid est locus quoniam multi mirantur in hoc:dicũt astronomi q̄ unus planeta in uno loco bonum & in alio malũ significat dicentes ex hoc uanam scientiam cum non aduerten tes multa in inferioribus hec eadem agere:ut dictum cõtra Mar silium:ponchæc. Astro. Valde difficile est locum inuestiga re:& de naturis suis secretisq̄ rimari:ut sciamus cognoscere lo ca celi quæ sunt necessaria cognitu ab astronomis:ut per illa lo ca inferiora causata a superioribus habeantur. Aristoteles quar to phisicorum q̄ locus est ultima superficies corporis ambiẽtis locatum dicit:non diffiniendo quomodo partes locati sint in lo co maxime partes uirtuales:& substantiales quæ non continen tur imediate ab illa superficie ideo dicamus nos q̄ locus ẽ illud accidens cum quo una substantia aliam substantiam in se con tinet:& collocat:& una pars aliam partẽ:sicut ampulla uel uas quod cum loco continet uinum:ut ita exemplificem:& bonitas

uíní quæ eſt pars eius quæ cum loco in ſe bonificat magnitudi nem uini:& magnitudo uíni quæ eſt alia pars uíni cum loco in ſe magnificat magnitudínem uíni:& ita de aliis rebus ſimilibus iſtiſ nõ ſunt in loco tanq̃ in ultima ſupficie corporis:ſed ſunt in loco in aliquo accidẽte:cũ quo differt una pars ab alia:& una aliã continet:quoniã locus inquantũ locus ita eſt de ſe ipſo uel ſui ipſius:ſicut tempus & genus quod eſt de ſe ipſo & non de alio.ut dictum eſt ꝙ partes tẽporis ſunt de tẽpore & tẽpus de ſe eſt & non de alio:uerũtamen locus inquantũ eſt accidens:& al terius uidelicet ſubſtantie in eo quod eſt inſtrumentũ ſuũ:quia locus eſt inſtrumẽtũ cũ quo una ſubſtãtia aliã collocat:& una pars aliã partem in ſe continet:ſicut calor eſt inſtrumentũ cum quo ignis calefacit aquã:ideo celum primũ mobile eſt in loco p aliquod accidens cũ quo differt a cælo empireo uel alio cõtinẽ te eum:& in celo ſunt loca plurima per accidentia cum quibus una ſubſtantia differt ab alia:& collocat aliã:& ſimiliter una ps aliam continet:quare locus eſt accidentium ſubſtantiæ:quæ ac cidentia nõ poſſunt ſine loco haberi:ſicut quantitas tẽpus mo tus figura qualitas & cetera accidentia ptinentia ad ſubſtantiã: quia ut dixi locus inquantũ ſua eſſentia & natura eſt de ſe ipſo & nõ habet quãtitate nec menſurã:ſed ſolũmodo eſt inſtrumen tum cũ quo quantitas ſecundũ ſuas dimenſiões.ſ.longitudinis latitudinis & pfunditatis põt eſſe:& ita quãtitas eſt inſtrumen tũ cũ quo ſubſtãtia põt eſſe in loco:ergo ſine loco quãtitas eſſe nõ põt:& ſine quãtitate ſubſtãtia non põt eſſe in loco.qualitates uero loci ſunt lineæ poſitæ in figuris locorũ:ut puta in circulo quadrãgulo:et triãgulo:ita ꝙ ſicut tempus ptũm præſens:et fu turum ſunt figuræ temporis abſolute deſignatæ per e f g. ita fi guræ loci ſunt circulus quadrangulus:et triangulus.tralcũt. n. e f g.ſicut figuræ temporis ſicut principiũ medium et finis:ſicut etiam aſcenſus ſtatus:et deſcẽſus:per loca celi cum motu et cũ tempore et cum a b c d.et cum bonitate et magnitudine & aliis principiis:& breuiter cum omnibus qualitatibus propriis et ap propriatis cælo:et iſtis inferioribus:et ſecundum ꝙ ſic diſtant p loca cæli cauſant tranſitum de uno loco in alium:et conſequen ter ſecundum ꝙ per diuerſas regiones:et climata corpora ſupe riora ſunt in illis locis cæli et in diuerſis:cauſant fortunam aut

infortunium corporibus inferioribus secundum condictiones eorum supra memoraras:& ideo hæc multi ignorantes reprehendunt astronomos dicentes iouē in tali loco causare fortunā in tali infortunā:asserentes illi ex diuersitate locorū non posse mutari naturam:ignorantes naturas ꝓprias & appropriatas rerum & locoꝝ credētes insup alios non potuisse scire quæ ipsi cū sua rhetorica & organo aiæ nequiuerūt attingere:uerum antiqui heroes ut dictū est supra:in scientia longa experiētia inuenerūt diuersitates locorū cæli:secundū diuersas regiones & ꝓbauerunt recte:ꝙ in cælo aries est in uno loco & taurus i alio et saturnus in uno & iuppiter in alio & sic de ceteris signis & planetis secūdum rōnes demōstratiuas:& ꝙ in ariete est unus locus ꝑ saturnum alius ꝑ martē:& sic per signa & planetas discurrendo ꝓ fuerunt terminos & facies:ꝑ signa inuenerunt unā constellationem in uno signo ꝑ saturnū:aliam ꝑ Iouem:& sic de aliis ita ꝙ unus locus in ariete est ꝑ e alius per f.alius ꝑ g.& secundum diuersitates orizōtū sic unus gradus uno tēpore erit in uno loco ꝑ e alio tēpore ꝑ f alio per g.secundū ꝙ cōtingit ꝑ motum cōtinuū cæli ab orizonte recto ad obliquū & econuerso:& hæc loca sunt quæ antiqui experimentatores notauere magno igenio prædti in introductoriis libris quæ sine rōne uident̄ poni cū tamen intimā & euidentissimā in se rōnem ꝑcerant:oīa tamē loca cæli cōpræhendere uel cōputare illius est qui æternaliter itelligit & ꝑfectissime oīa hæc inferiora in se & superiora cōpræhēdit:nostrum aūt est secundū imbecilitatē nostrā intendere deo assimilari:cū illud oīa intendant tanq̄ ultimū finē:ideo quia bonum oīa appetunt:ipse uero simpliciter bonus:quāto igit̄ de intelligentia & sapientia & bonitate rerū ꝑticipabimus tāto deo similiores erimus:sapiētia uero maxima ē supiora cognoscere & celestia:ergo ꝑ illoꝝ cognitionē similiores deo erimus conemur ergo totis uiribus hæc cōpræhēdere:& plura coꝝ ꝑcipere sensu & rōne ex factoꝝ cæloꝝ meditatiōe possumus admirari & cōsiderare diuinā sapiētiā:cū reluceat in artificio suo:quanto magis cæloꝝ motus cognitiōe certa:& ex effectibus mirabilibus:qui sapientiæ suæ cōicationē quādā & similitudinis sparsam habēt ideo mirabilia opera tua & aīa mea cognoscet nimis hæcq; consideratio in admirationē ducit altissimæ dei uirtutis.oportet.n.

ꝙ uirtus facientis eminentior omnibus rebus factis intelligat᷑: & ideo dicitur sapientiæ.xiii.si uirtutem:& operari cæli:& stellarum & elemētoꝝ mundi mirati sunt philosophi:intelligūt quoniam qui fecit hec fortior est illis. F. Video o astronome ꝙ cognitio rerum naturalium creatarum est necessaria ad fidei instructionem:& quanto digniores & altiores sunt res illæ tāto excellentiori modo fidei instructio habetur de deo: cum ergo cognitio superiorum naturarum omnem aliam cognitionem excedat naturalem:cum ēt dei inuisibilia per ea quæ facta sunt intellecta cōspiciant᷑ maxime ꝑ superiora facta.ex hac. n. cognitione admirando dei timor ꝓcedit & reuerētia. Astro. O fidelis cōcludis ergo ꝙ astra in timorem:& reuerentiā dei ducit fideles:cū naturæ superioꝝ corpoꝝ ab alia sciētia nō cognoscantur. F. Ad hæc ego plene habeo ꝙ cognoscere naturas rerū eo ordine quo creata sunt plurimū ualet ad destruēdos errores qui circa deū sunt primo qui crediderūt solē & lunā deos eē:cū nihil dignius uiderēt:ignorātes naturā eoꝝ de quibus dicit᷑ Sapiētiæ.xiii.sic crediderūt & attribuentes ꝙ dei est aliis creaturis erāt ex errore habito circa naturas rerū:ut sapientia dicit.xiiii. incōicabile nomē lignis et lapidibus īposuerūt:quasi dicat ignorātes rerū cōdictiōes:& naturas illis īponūt quod nō conuenit naturæ eorū:ideo simulacra deos fecerūt:cū ex natura rerū simulacro nomē dei nō cōpetat:ꝑterea homo qui ꝑ fidē in deū ducitur sicut in ultimū finē:ex hoc ꝙ ignorat causas reꝝ ignorat gradū sui ordinis in uniuerso:& ꝑ cōsequēs se putat eē subiectu aliquibus quibus ē superior:sicut qui credūt uolūtates hoīum astris supponi.cōtra quos dicit hieremias.x.a signis cæli quæ gētes timēt nolite timere uos:quid dicis:arguit ne hieremias cōtra astrologiā. Astro. Si qua secta ꝑꝑ ignorantiā rerū deroget dignitati hoīum:ut puta ꝙ aliqua existimet angelos creatores aīarū & alia aīas hoīum esse mortales:& sic errorē in se hēat:maledcā sua corrigat:si quis ēt hoīum gradū suæ aīæ in ordine uniuersi ignorat:& condictionē et naturas ꝓprias aīæ humanæ contra eū hieremiæ dictū militat:nō cōtra astronomiā scientē nobilitatem aīæ a deo creatæ supra stellas cū libera uolūtate:ut dictum est sæpe:sed ait hieremias ꝓpheta o uos qui deū colitis:et liberā uoluntatē conformē deo hētis iusti fideles nolite timere a signis

cæli:quia dñs uirtutẽ suã ostẽdet:nec est in uirtute cõsuperatus uel dñinutus:sed omnipotens est:ut signa cæli ad bonũ uobis conuertet:gentilibus autem non sic ꝑpter coꝝ transgressiões ne q; ex hoc propheta excludit causas secundas a rebus cũ quibus diuina prouidẽtia exequitᷓ quibus usus fuit semper nisi re cogẽ te:uide processum istoriæ iudaicæ:neq; icurrit errorem dicẽtium nihil interesse ad fidei ueritatem quid de creaturis & naturis ca rum quisq; sentiret:dummodo circa deum recte sentiat:nam ut narrat Augustinus in libro de origine animæ error circa creatu ras & naturas earum redundat in falsam de deo scientiam: & hominum mentes a deo abducit in quem fides dirigere nititur: dum res creatas & naturas earum ut debet ordinat:& supponit: quibus sic errantibus scriptura comminatur dicens in psalmis quoniam non intellexerunt opera:domini & in opera manuum eius destrues illos:& non ædificabis eos: & sapientiæ secundo hæc cogitauerunt & errauerunt &c. F. Reuertamur un de digressi sumus Felix qui potuit rerum cognoscere causas ut uideo loca inferiorum sunt per superiora:& signa & planetæ ha bent loca in corporibus hominum & animalium herbarum & metallorum secundum condictiones suas proprias & appro priatas frequenter dictas. Astro. Sic est exemplificando communiter cerebrum hominis est locus triplicitatis aquæ & ueneris:& lunæ quia in complexione conueniunt: absolute ta men cerebrum unius minus humidum est cerebro alterius ali quando:ut puta cum aries & mars in natiuitate alicuius locũ in cerebro habent:cum eorum a & aliis qualitatibus ipsam con dictionant & alterant taliter ut minus humidum existat & for tunatum uel infortunatum faciunt secundum particularia po sita in libris iudiciorum:& ita de aliis membris hominis secun dũ enim q; cor netui ossa facies pars anterior uel posterior uel media secundũ qualitates suas breuiter supradictas dico habẽt unam fortunam et condictiõem cum uno signo uel planeta in una domo uel loco:et aliam cũ alio et aliis.t.uisus est locus de a et b.ut ita dicam:quia est et efficitur per lucem ignis & aeris diafanitatem magnam et auditus est locus de a quia substan tiæ calid e et siccæ magnum:sonitum faciunt et econtra frigidæ & humidæ:& odoratus est etiam de b.plures.n.fiunt odores in

uere & plus intensi q̄ in alio tempore:& affatus est de a sicut au dinis:& ideo homines colerici habēt uerba magis intēsa:& acu ta q̄ alii hoīes. Item gustus ē locus de a p potum in æstate: quo niam hoīes in æstate plus sentiunt de sapore p porū q̄ in hieme: & econtra gustus in hieme est locus de b p cibum: quādo in hie me maiore saporem inueniunt in cibo q̄ in æstate:& tactus ē lo cus de b quoniā eor fortius sentit q̄ aliud mēbrum:& imagina tio est locus de d quoniam hoīes melancolici meliorē hñt ima ginatione:& ideo secūdū q͂ sensus habēt loca p a b c d. ita sunt a b c d loca planetarum & signoꝝ:p membra manus hoium & pedes sunt loca locoꝝ cæli inquantū manus sunt loca cum qui bus operat̃ homo:& pedes cū quibus uadit sunt loca operario nū superiorū uel inferiorū:& ideo secundū q͂ homo natus ē ita formatus est uel informatus ad operaudum:& ad ostendendū operationes & motus uel stationes suas secundum dispositōes & constellationes & motus stellarum in quibus natus est.

F. Audiui dicta tua de loco: dic mihi quid intelligis per mo dum cū dicis q͂ corpora celestia habēt modū in operationibus suis naturalibus:cū quo influūt suas similitudines ad corpora inferiora:quæ secundum naturam eorum recipiunt similitudi nes modorum superiorum Astro. Nos conari debemus ul tra loca cæli:cognoscere modum superiorem:ut habeamus infe riores modos quibus effectus producūtur:ideo dico q͂ modus est ordo naturarum aut cōsuetudinum quæ ad unum finem se habent uel tenduntut gratia exempli aries & mars: qui eodem modo uel simili se habent secūdum ordinem naturæ suæ ad ca lefaciendum & desiccandum:& taurus & saturnus ad desicādū & infrigidandum:& aries & Iuppiter modum habent multipli candi calorem: sed aries habet modum destruēdi humiditatem Iouis:& Iuppiter econuerso siccitarem arietis:& ideo ꝑpter hoc aries & Iuppiter per unum modum se habent ad concordantiā: & per alium ad contrarietatem:& propter hoc iste ordo natura rum &cæ. qui modus appellatur:est quodammōmedium cum quo uel per quod superiora agunt conuenienter in inferioribus.

F. Superior iste modus de quo est? Astro. Recte post quid est sequit̃ de quo est: modus superior ut sæpius dixi supra in pricipiis est de naturis signoꝝ & stellaꝝ:& planetarum & de-

eorum principiis uidelicet de bonitate et magnitudine et ceteris: & iste modus fit in eorum complexionibus & obuiatōibus uel aspectibus:& a b c d.sunt eorum instrumēta:cum quibus supe riora modum habent ad influendum suas similitudines ad ife riora:& ut habeas quare fit modus superior est ut corpora infe riora modum habeāt naturalis modi & instinctus:& appetitus & sic de aliis dictis principiis:quoniā absq; modo superiori qui est ordo naturarum ad unum finem corpora inferiora modum habere non possent ad generationem incrementum atq; motū & ad alias operationes naturales:quæ sunt in istis inferioribus secundum ordinem naturarum:& consuetudinem in illis:ignis enim ut ita dicam uel sol sine æstate modum habere non possct ad multiplicandum calorem & ad maturandum fructus : neq; aquæ crescere possent si luna non cresceret:& breuiter audi o fi delis ut aperiam tibi regulas modorum celestium ignoratorum a repræhendentibus astronomiæ documenta:quantitates & nu meri modorum superiorum causant quātitates & numeros mo dorum inferiorū:ut uerbi gratia aries & taurus: & gemini:quæ signa habent modum causandi uer cum a b d:& cancer leo uir go habent modum causandi æstatem cum a c d e f g:& sic de ce teris suo modo ut supra dictum est:& ideo secundum q; in infe rioribus modi temporum multiplicantur:homines modos cō suetudinum suarum multiplicant uidelicet in uiuēdo comedē do & habitando &c.insuper planetæ signa modos habent se cundum suas qualitates proprias & appropriatas:quoniā aries cum siccitate habet modum concordantiæ cum siccitate cū sa turno:& habet modum essendi cōtra saturnum cum calore : & ideo in inferioribus ignis est contra terram cum calore : & terra contra ignem cum frigiditate:& habent modum huius contra rietatis per influentiam & excitationem modi contrarietatis su perioris:& ignis & terra concordantiam habent per concordan tiam arietis & saturni qui cōcordantur in siccitate: simili modo ignis & aqua concordantiam habēt per medium:uidelicet quia. ignis & aer concordantiam habent & aer & aqua:& aqua & ter ra:& terra :& ignis:& idem de omnibus qui habent modum concordantiæ & contrarietatis per qualitates quas habent : & per influentiam quam recipiunt a superioribus modus est etiā

in tempore quoniam unum tempus requiritur ad loquendum aliud ad tacendum:ut puta nunc in quo digito compesce label lum accusator erit:aliud ad emendum:aliud ad uendẽdũ &cæ. & astronomi dicunt quod isti modi naturaliter sunt per mo dos constellationum corporum superiorꝶ celestiũ:qm̃ secundũ constellationem & modum eius in qua homo natus est : habet modum loquendi & tacendi:& habet modum eundi aut stãdi & comedendi quędã cibaria & non alia:& sic de aliis :secundũ enim ꝙ modus est in locis superioribus:est ẽt modus in inferiori bus:sicut uere est modus qui suũ calorẽ suã humiditatẽ & suũ odorẽ expandit ut frigiditatẽ:& siccitatẽ cõsumat:& hæc est rõ quare in medio ueris positus taurus frigidus:& siccus:& i æsta te leo in medio ut caliditas temperet a frigido cancri & uirginis & humiditas cãcri a siccitate uirginis maturetur:& caliditas leo nis augeatur & foueatur:in auctumno uero ecõtra ueris rõnem ponitur ratio similiter & in hieme considere:ideo dicũt astrono mi ꝙ homo scĩdere debet arborẽ uel amputare:& balnea faciat & medicinas recipiat:& præminutiones faciat ut de corpore ex eat corruptio frigiditatis & siccitatis per abundãtiam caloris & humiditatis itroductæ:& modus superioris instinctus & appe titus naturalis mouet instinctum & appetitum medicorum:& astronomorum ad considerandum hæc antedicta ad utilitatem omnium uiuentium:ideo ex modis superioribus moti fuerunt homines ad hec cognoscẽda finaliter:ut cognoscas o fidelis cũ quo est modus celestis postq̃ dictum est quid est de quo quare quantus quãdo:& ubi audi exemplum faber modum habet ad extendendum ferrum qui cum igne quęrit cõsumere uel minue re frigiditatem ferri:ut ferrum quod frigiditate sua durum est :& siccitate molle efficiatur cũ calore ignis in fornace:& ideo faber cum igne in fornace & martello modum habet extẽdendi ferrũ & de ferro clauum facere:& quia ferrum extensioni aptum mãu tenere non potest:neqꝫ ipsum cum pugno extendere absqꝫ mar tello:modus instinctus naturalis superioris fecit ipsum consi derare tenaces & martellum primo : & appetitus superior ip sum considerare fecit:& habere instinctum quod de ferro cla uos:sic faceret:ut finis superior suam similitudinem influeret in finibus inferioribus:& ideo astronomi dicunt ẽt ꝙ instrumenta

superiora sunt causæ inuentionum instrumentorum inferiorū. cum quibus mechanici faciūt suas operationes. F. De ista instrumētalitate quid sentis? Astr. De hoc supra aliquid te tigi:sed instrumentū est illud cū quo agēs agit uel hēt actionē ad agendum & patiens ab eo passionem recipit:sicut martellus cum quo faber actionem habet in ferrum & cum igne fornacis disponit ꝙ ferrum molle fiat:& homo cum gustu & lingua sa porem sentit:& intellectus est instrumentum cum quo homo intelligit:& sic de aliis:ideo dicunt astronomi ꝙ instrumenta su periora sunt actus:& operatōnes signorum & planetarum: & ꝙ a b c d.sunt eorum instrumenta cum quibus agunt in inferiori bus:& de quo.sunt:calor enim est instrumentum ignis:& calefa cere est instrumentum caloris:sicut manus fabri est instrumen tum operandi:& martellus est instrumentum manus: & claui: & ideo dicunt astronomi ꝙ instrumenta superiora sunt dupli cia:& causant duplices instrumentalitates in inferioribus:secun dum instinctum & appetitum naturalem instrumenta superio ra sunt instrumenta naturalia:& ut per naturalia inueniātur in strumenta accidentalia ad uiuēdum necessaria:sicut homo qui oculos habet ut uideat:& dētes ut comedat:& sic de aliis instru mentis naturalibus:sicut arbor habet folia ut flores possit con seruare & fructus:& sic auis habet alas ut uolarē possit:& faber habet martellum ut ferrum extendere possit:& sic de aliis instru mentis:quæ sunt hominī:& nature necessaria:& omnia sunt ꝑ pter finem hominis.Item instrumenta superiora sunt ut instru menta inferiora sint applicata & inducta ad finē uitæ hominis: & aliorum animalium planetarum & aliorum entium natura lium instrumenta superiora sunt plura:& eorum quantitas est ita magna sicut requiritur ad causandam multitudinem nume ri & quantitatis realis substātiarum inferiorum:sicut sol qui ha bet ita magnum instrumentum sicut est necessarium ad facien dum diem:& sicut aries taurus gemini ita magna habent instru mēta:sicut ē eis necesse ad faciendū uer:& sic de aliis.instrā supe riora cū suis ꝓpriis qualitatibus causāt ꝓprias qualitates īferio res:sicut aries qui cū sua bōitate causat bonitatē ignis:& cū sua magnitudīe causat ī ipso magnitudinē:& cū natura caloris cau sat multiplicatōnē caloris ī igne:& sic cetera signa ī aliis elemētis

ut elementum habeant suam complexionem:& sic qui in sua cõstellatione nascuntur & cæ. tempus est instrumentum corporũ superiorum: cum quo causant tempus in inferioribus: sicut leo & mars causant tẽpus æstiuale:& sic de aliis: & loca superiora & modi superiores sunt instrumenta: cum quibus sunt loca īferiora:& modi inferiores:& sicut loca constellationum sunt istrumenta: cum quibus astronomi iudicia faciunt: sic et modi superiores sunt instrumenta ad cognoscendum iudicia officialiũ bonorum:& malorum & officiorum quæ sunt in inferioribus nutu dei: qui uiuit in æternum & cum istis possunt inuestigari secreta naturæ.

Impressum Mediolani per Leonardum de Vegiis Anno domini. M.CCCCC.VII. die. xxyiii. Mensis Maii.

Apud Alexandrum Minutianum.

ve pprie mitib. Expte ei corpis ois hō per petm incurrit triplex ve. s. ipsi corpis distē perationem. & naturaliū appetituū inordinationē. Itē ipsi corpis añ mortē ad aiam repugnatōz. sm q caro ɔcupiscit adūsus spm ad Gal. v. Itē post mortē corpis incineratiōnem. de qb dr Gen. iij. Maledicta terra in ope tuo. In laboribꝫ comedes ex ea cūctis diebꝫ vite tue. spinas & tribulos germinabit tibi. & comedes herbas tre. In sudore vult tui vesceris pane tuo donec reuertaris i terrā de q sumpt es. q: puluis es & i puluerē reuerteris hec ibi. In maledictōe aūt opez notat inordinatio appetituū naturaliū. In spinis et tribul ɔcupiscētie ɔ spm. In labore & sudore corpis distēperatio p reuersionē i puluerē incineratio. Primo igit hoi dictū fuit istō triplex ve s. maledicta terra in ope tuo. i. corp de terra factū. In sudore vult tui vesceris pane tuo. Per sudores autē significat corpus distēperatū cui humores resoluunt i sudorē. Spinas & tribulos germinabit tibi. s. corporis pūctōes & prurit ɔcupiscētie ɔ spm. Donec reuertaris in trā de q sumpt es. s. per incinerationē. Sed ab isto triplici ve libera fuit btā vgo q corp habuit encraticū. & cuz spū p oia pacificū & nūq i cineres resoluēdū hec Albert vbi s. In ea nāqz nō fuit aliq inordinatio passionū. nec distēperātia humorū vel inordinatio opez. q: ordinatissima fuit in oibꝫ. & null etiā pm mot ad peccādum seu rebellādū ɔ spm fuit in ipa. Vñ dictū fuit de illa Gen. iij. Ipa pteret caput tuū. Caput em serpētis antiq sunt pmi mot peccati quibꝫ ipe inficiat aie. S[illegible] vgo Maria illō ɔfruit ex toto extingueñ. Itē in[illegible] incinerata post mortē nō fuit. sz glificat [illegible] regnat cū filio. Vñ Aug. in quoda smone ait. Putredo & vermis sunt opprobriū hūane ɔditionis. a q Marie natura exapit quā de ea Ihs assumpsisse pbatur. Silr ex pte aime triplex ve ois hō incurrit. s. erroris. doloris: et pudoris. Error aūt est triplex. s. in eligendo in discernēdo & i exequēdo. Errare aūt ē aliud p alio putare. s. falsum p vero. vel bonum p malo. iuxta illō Isa. liij. Oēs nos qsi oues errauim. s. ppt petm. Et Aug. i qdā smōe inqt. Error nō est natura hois institutised pena dānati a deo ppt petm. In eligēdo aūt errant qui eligūt malum ad operandū sb ra

Triplex error

cc z

[illegible] aut retice tur i salutatōe angelica

[illegible] artissime vgis [illegible] na dignitas ea salutatur noie noue excellētie & dignitatis. vt p mutationē nois mutatio stat denotaret. In collatiōe em magnaz dignitatū solet fieri mutatio noim. vt pz i papa nouit creato. Vñ Joh. j. dixit xps petro. Simō iohis tu vocaberis cephas. Quare aūt pape nouiter electo mutet nomē. ponit Jo. an. i phe. sexti. in vbo Bonifaci. Angel g pprium nomē vgis bndicte qd ē Maria mutauit dicēs gratia plena. Et tūc verificatū ē illō Isa. lxij. Vocabit tibi nomē nouū qd os dni nominauit. Hoc aūt nomē gra plena circumlocutio ē tā pprij nois btē vgis & psone ipsi. qd nulli alij conuenit ppe nec deo nec creature. sm q plenitudo gre intelligit susceptiue tm. Deus em nihil hz gre susceptiue. & nulla alia pura creatura plena est gra susceptiue pter btām vginē. q sola tantuz recepit de gra q nulla pura creatura plus recipe potuit. vñ Hulli ira pprium fuit q ei angel illud p pprio noie imposuit. Principes nāqz & maximi pōtifices nō solēt pprio noie salutari. Et iō angel solū expssit nomē ei pprie dignitatis salutando eā. neqz enī (vt qdā dicūt) credendū est q sancta trinitas dixerit anglo. vade ad Mariā: sz vade ad illā excellētissimā vginē gra plenam. Licet aūt eius nomē pprium angel reticuerit pdicta rōne. eccia tm apposuit in salutatiōe Maria pp gra plena. vt p gra plena recolat btissime vginis dignitatē. p Maria aūt inclinet eā ad subleuandā nostrā necessitatem. Et iō eccia nō errauit. Ad illud autem qd sup dictū est nō debere ad euāgelium apponi. videt q intelligit de appositōe falsitatis. Vñ apls ad Gal. j. ait. Si angel de celo venerit & aliud euāgelizauerit vobis pter qd euangelizauimus vobis: anathema sit. De annūciatiōe aūt ipsi btissime vgis duas tm ɔsideratōes faciem.
Prima dicet exēptiōis. ibi. Aue.
Scda vo gratificatōis. ibi. gra plena
¶ Pars prima huius sermonis que dr exemptionis.

B

m Os antiqssimus est q cuz aliquis amico suo occurrit vel litteraz aut ambasiatā ei mittit: in pncipio ponit vba salutatōis. Diuersus autem modus salutatōis inuenit i sacris scpturis. Nam dñs Ihs post resurrectōz apparens aplis dixit eis. Pax vob. Luc. xxiiij. & Joh

Dauid occurrēs amaie. vt amicū salutarē dixit. Salue mi frater. ij. Reg. xx. Et in q erāt hierlymis mittētes lras eis q erāt egypto amicis suis & generis suis salutauerunt eos dicētes. Salutē & pacē bonā. s. mittimus vob. vt hz ij. Mache. j. Angel aūt raphael ingressus ad Thobiā salutauit eum dicens Gaudiū tibi [illegible] sit. Thob. iij. Sa[illegible] pcepit aplis vt i quācūq domū intrarent salutarēt eos qui in ea essent dicentes Pax huic domui. Mat. x. & Luc. x. Sūmi pōtifices p salutatōe dicūt. Salutē & apostolicā bndictōz. vt patet in phemio libri. & sexti ac clementinaz. Angel [illegible] el nō sine magna causa salutauit btām vginē: dicēdo Aue. qd fecit vt ostenderet cui eā salutabat. s. toti trinitati. Nā hec dictio aue hz tres lras innuētes [illegible] diuie maiestatis. s. pris & filij & spūssancti. Prima lra q est A. significat spm sanctum. Ipe em [illegible] pūssctus vt ait Gre. i qda [illegible] amor ei[illegible]. Scda lra est v. significās psonam filij qui ē verbū patris. & mediū non sz numero int pīem & spm scm. Nam tres sunt q testimoniū dant i celo. Pater. vbum & spūssanctus. & hi tres vnū sunt. j. Joh. v. Tertia lra est e. & significat prem. nā vt dicit Hilarius in libro de trini. Eternitas ē in patre. nō [illegible] tm qn filius & spūssanctus etiam sit eterni cū eo. sz q: ei appropriat magis. Eternū em importat qd sine pncipio. Filius aūt & spūssanctus qūuis nō habeāt pncipium creatiōis nec factiōis. hnt tm pncipium emanatiōis. q: emanat filius a pre: & spūssanctus ab vtroqz & si ab eterno. Sol aūt pater est sine aliquo principio q: a nullō ipe emanat. Dicit g angelus. Aue quasi dicat. Tota trinitas me mittit ad te. q: & ipa tota opabit istā incarnatōz i te. Vel possumus dicere q p a que est pma lraz quā greci vocāt alpha. & hebrei aleph. significat diuinitas. Per v. aūt q sm Priscianuz i pmo li. vltima lraz alphabeti sm latinos: significatur natura humana. q est vltima int naturas intellectuales. Per e. aūt significat beata vgo Maria. vel quia fuit hebrea. vl quia egregia & excellentissima est inter oēs mulieres. Apparēs g angel btē vgini dixit. Aue quasi diceret. Diuinitas humanitatē recipe[illegible] de hebrea & egregia atqz excellentissima [illegible]
¶ Notandū quoqz q hec est illa vulg[illegible]